

สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน
สังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

การศึกษาค้นคว้าอิสระ
ของ
พินิจ โคตรงาม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มิถุนายน 2556
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน
สังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

การศึกษาค้นคว้าอิสระ
ของ
พินิจ โคตรงาม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มิถุนายน 2556
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบการศึกษาชั้นคว่ำอึสระ ได้พิจารณาการศึกษาชั้นคว่ำอึสระ
ของนายพินิจ โคตรงาม แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบการศึกษาชั้นคว่ำอึสระ

.....
(อาจารย์ ดร.รัชชัย จิตรนนท์)

ประธานกรรมการ

(อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

.....
(อาจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์)

กรรมการ

(อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาชั้นคว่ำอึสระ)

.....
(รศ.ดร.วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์)

กรรมการ

(อาจารย์บัณฑิตศึกษาภายนอกภาควิชา)

มหาวิทยาลัยอุมตให้รับการศึกษาชั้นคว่ำอึสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(รศ.ดร.ประวิต เอราวรรณ์)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

.....
(รศ.เทียนศักดิ์ เมฆพรหมโอภาส)

ผู้รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 30 เดือน ๑๑.๖. พ.ศ. 2556

ประกาศขอบคุณการ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างสูง
ยิ่งจาก อาจารย์ ดร.ธัชชัย จิตรนันท์ ประธานกรรมการควบคุมการศึกษาค้นคว้าอิสระ รองศาสตราจารย์
ดร.วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ กรรมการควบคุมการศึกษาค้นคว้าอิสระ อาจารย์ ดร. อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์
อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ นายชูเกียรติ เหลืองอุบล ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยม
นางสาวพุลผล ชาญวิรัตน์ ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก และนายธนพฤกษ์ ชามะรัตน์
นักวิชาการ สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น ที่กรุณาช่วย
ตรวจสอบ และให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือที่ใช้ในการ ศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ พนักงานครูเทศบาลในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี และสังกัด
เทศบาลนครขอนแก่นทั้ง 11 โรงเรียน ที่ให้ความอนุเคราะห์ และให้ความร่วมมือในการทดลองใช้
เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ครอบครัวญาติพี่น้องทุกคน และเพื่อนนิสิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ศูนย์ขอนแก่นทุกท่าน ที่คอยให้ความช่วยเหลือเป็นกำลังใจมาโดยตลอด

ประโยชน์ และคุณค่าจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอขอบพระคุณบิดา
มารดา บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้การอบรมสั่งสอนประสิทธิประสาทความรู้ส่งผลให้ผู้
ศึกษาประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต และหน้าที่การงาน

พินิจ โคตรงาม

ชื่อเรื่อง สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน

สังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

ผู้ศึกษาค้นคว้า นา ยพินิจ โคตรงาม

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์

ปริญญา กศ.ม. สาขาวิชา การบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2556

บทคัดย่อ

สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ตามความคิดเห็นของครู 2) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ พนักงานครูเทศบาลในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ปีการศึกษา 2555 ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูปฏิบัติการสอน จำนวน 226 คน โดยได้มาจากการใช้ตารางการประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ เครจซีและมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ใน 6 หลัก ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า โดยผู้ศึกษาค้นคว้าได้สร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านด้านคุณธรรม รองลงมา คือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักนิติธรรม และด้านความรับผิดชอบ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านหลักความโปร่งใส

2. เมื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยพิจารณาจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด พบว่าด้านความโปร่งใส มีระดับการปฏิบัติที่น้อยที่สุด ได้แก่ การกำหนดแผนการรับนักเรียนของสถานศึกษา และดำเนินการรับนักเรียนตามแผนที่กำหนดอย่างโปร่งใส และประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาให้ชุมชนและผู้ปกครองทราบ และการส่งเสริมบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการรับรู้สภาพการณ์และปัญหาขององค์กร รับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากบุคลากร

3. ครูได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ แนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น เป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับภายในโรงเรียนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อครู การออกกฎ ระเบียบ

ข้อบังคับภายในโรงเรียนควรมีความเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของครูทุกคนในโรงเรียน ควรมีการ
ลงโทษให้เป็นแนวทางเดียวกันทุกเรื่อง เช่น การอยู่เวรยาม หรือความประพฤติต่าง ๆ ไม่เลือกปฏิบัติ
กฎ ระเบียบ ข้อบังคับในโรงเรียนไม่ควรเป็นการบังคับมากเกินไป ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารควร
ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ครูและนักเรียน ควรจัดสรรงบประมาณ
ให้เกิดความเป็นธรรมแก่ครูและนักเรียนในโรงเรียน ควรมีการรณรงค์ให้ครูยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมใน
การทำงานอยู่เสมอ การพิจารณาเรื่องต่างๆ อย่างตรงไปตรงมา ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ด้านหลัก
ความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่างๆ ภายในโรงเรียนให้ครูและนักเรียนทราบอยู่เสมอ ควรมี
การรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมโครงการต่างๆ ให้ครูและนักเรียนทราบ ด้านหลักการมีส่วนร่วม
ควรเปิดโอกาสให้ครูทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ ควรเปิด
โอกาสให้ผู้ปกครองและบุคคลภายนอก เข้ามาร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ
ด้านหลักความรับผิดชอบ ควรเน้นให้ทุกคนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ควรมอบหมายงานให้
ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และด้านหลักความคุ้มค่า ควรจัดทำมาตรการประหยัดพลังงานภายในโรงเรียน
และต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ควรร่วมกันใช้ทรัพยากรต่างๆ ของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ 1
	ภูมิหลัง 1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า 4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า 5
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า 5
	นิยามศัพท์เฉพาะ 6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 9
	ทักษะการบริหารงาน 9
	ขอข่ายและภารกิจการบริหารและจัดการสถานศึกษา 15
	หลักธรรมาภิบาล 24
	การจัดการศึกษาของเทศบาล 40
	สภาพทั่วไป และข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลนครขอนแก่น 43
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 49
	งานวิจัยในประเทศ 49
	งานวิจัยต่างประเทศ 54
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า 56
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 56
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า 57
	การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า 58
	วิธีดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล 59
	การจัดกระทำ และวิเคราะห์ข้อมูล 59
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 60
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 61
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 61
	ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 61
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 62

บทที่	หน้า
5	
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	74
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	74
สรุปผล	74
อภิปรายผล	76
ข้อเสนอแนะ	78
บรรณานุกรม	79
ภาคผนวก	85
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า แบบสอบถาม	86
ภาคผนวก ข การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า การวิเคราะห์ความ สอดคล้องระหว่างข้อสอบกับ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Index Item Object Congruence : I.O.C.)	94
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	101
ภาคผนวก ง หนังสือราชการที่เกี่ยวข้อง	103
ประวัติย่อของผู้ศึกษาค้นคว้า	109

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนครู นักเรียน และผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น	48
2 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามโรงเรียน	57
3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ตำแหน่งหน้าที่และระดับการศึกษา	62
4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยรวมและรายด้าน	63
5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ด้านหลักนิติธรรม	63
6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ด้านหลักคุณธรรม	65
7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ด้านหลักความโปร่งใส	66
8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ด้านหลักการมีส่วนร่วม	67
9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ด้านหลักความรับผิดชอบ	68
10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ด้านหลักความคุ้มค่า	69
11 ข้อเสนอแนะในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น	70
12 การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Index Item Object Congruence : I.O.C.)	95
13 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามสภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น	100

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะนับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษา เนื่องจากตระหนักดีว่าความเข้มแข็ง และความมั่นคงของประเทศมาจากการพัฒนาศักยภาพของประชาชนคนในชาติ โดยอาศัยระบบการศึกษาที่ครอบคลุมอย่างทั่วถึง เข้มแข็ง มีคุณภาพ และประชาชนมีส่วนร่วม ซึ่งแต่เดิมการจัดการศึกษา และการบริหารการศึกษาของไทยใช้รูปแบบของการรวมอำนาจการบริหาร และการตัดสินใจไว้ที่ส่วนกลางมอบอำนาจการบริหาร และการตัดสินใจเพียงบางส่วนไปให้หน่วยงานที่รับผิดชอบการบริหารการศึกษาในส่วนภูมิภาค และสถานศึกษา ซึ่งแนวการปฏิรูปการศึกษาได้กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง โดยมุ่งหวังยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐาน จัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ ประกอบกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย ทั้งปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง วัฒนธรรม ปัญหาคุณภาพประชากร ปัญหาการศึกษา ซึ่งปัญหาการศึกษานั้น นับเป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน และครูที่ต้องร่วมกันปรับปรุง พัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐาน มีคุณภาพที่ดีขึ้น และสิ่งสำคัญ คือ ปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือปัญหาคอร์รัปชัน รัฐบาลจึงได้เร่งรัดให้มีการปฏิรูปในทุก ๆ ด้าน ทั้งการปฏิรูปการเมือง ปฏิรูปเศรษฐกิจ ปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูประบบราชการ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ลดน้อยลง โดยได้นำแนวคิดตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิรูปการเมือง ปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูประบบราชการ โดยวางรากฐานแนวคิดนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หลายประเด็น คือความโปร่งใส การตรวจสอบ ความมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และการกระจายอำนาจ (บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี. 2544 : 41 ; ประพัฒน์ โปธิวรคุณ. 2544 : 1-15) เพื่อให้กระบวนการสร้างหลักธรรมาภิบาล เกิดผลอย่างจริงจัง รัฐบาลจึงได้ให้ความสำคัญในการปฏิรูประบบราชการ เพื่อให้สามารถบริหารงาน คล่องตัว มีความชัดเจนในการดำเนินบทบาท เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน และการให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารงานเกิดความโปร่งใส และตรวจสอบได้ เป็นธรรมาภิบาล จึงยกย่องพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี หรือธรรมาภิบาล (Good Governance) พ.ศ. 2546 ซึ่งกำหนดให้มีคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) เป็นคณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่กำหนดแนวทางการบริหารราชการ และการปฏิบัติหน้าที่ของทุก ๆ ส่วนราชการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

สภาพ ปัญหาที่กล่าวมาแล้วนั้น สิ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ คือ การศึกษาเพราะการศึกษาเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การจัดการศึกษาในประเทศไทยมีหน่วยงานที่จัดการศึกษาอยู่หลายหน่วยงาน และหลายระดับ โรงเรียนเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษา และให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน พัฒนาคนไทยทุกคนให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก ซึ่งทิศทางการจัดการศึกษาของชาติ ได้มุ่งให้การจัดระบบการบริหาร และการจัดการศึกษาของประเทศกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่าง ชุมชน การบริหารจัดการการศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา และผู้เกี่ยวข้องจะต้องเข้าใจในอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการเพื่อให้ภารกิจของโรงเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาทุกฝ่าย จะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารอย่างจริงจัง โดยมีองค์กรอิสระทั้งภาครัฐ และเอกชน ตลอดจนผู้ปกครอง และชุมชนคอยตรวจสอบการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ซึ่งหมายถึง การตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร และครูผู้สอนนั่นเอง ซึ่งการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ประชากรที่มีคุณภาพนั้น จำเป็นจะต้องได้ครูดี ครูเก่ง มีความรู้ ความสามารถ เสียสละ อุทิศตนให้กับงานพัฒนาการเรียนการสอนด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครู เพราะครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อสร้างสรรค์ความเป็นมนุษย์ รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรมแก่ศิษย์ เพื่อให้มีชีวิตอย่างสงบสุขในสังคมที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งถ้าหากครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว การศึกษาก็จะประสบความสำเร็จได้

รัฐบาลได้เห็นถึงความสำคัญของการปฏิรูประบบราชการ เพื่อบริการประชาชนให้มีความพึงพอใจในการบริการภาครัฐมากขึ้น โดยการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2546 เพื่อให้ทุกกระทรวง ทบวง กรมและส่วนราชการถือปฏิบัติ ดังนั้น สถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐ โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับมอบอำนาจหน้าที่ จึงควรนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ที่เรียกกันว่า “ธรรมภิบาล” มาบูรณาการในการบริหาร และจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษาทั้งในด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งหลักการดังกล่าวประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (ธีระ รุญเจริญ. 2550 : 200 - 202) หลักธรรมภิบาลนั้น เป็นมิติของกระบวนการทัศน์ใหม่การบริหารงานภาครัฐ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การเน้นบทบาทของผู้บริหารงานภาครัฐในฐานะที่เป็นผู้ให้บริการที่มีคุณภาพสูง ตามที่ประชาชนต้องการ การสนับสนุนให้เกิดความเป็นอิสระ ในการบริหารงานแต่ละระดับมากขึ้น (ไชยวัฒน์ คำชู และคณะ. 2545 : 25) ที่ผ่านมา ระบบการศึกษามีปัญหาในทุกระดับ กระบวนการบริหารกระบวนการเรียนการสอนต้องโปร่งใส คือการตรวจสอบได้ และอธิบายได้ทุกขั้นตอนต้องมีผู้รับผิดชอบ (เกษม วัฒนชัย. 2546 : 8) ในการบริหาร และจัดการศึกษาตามอำนาจหน้าที่เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน

หลักธรรมาภิบาลนั้นสามารถบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานของสถานศึกษา ได้แก่ การดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งเป้าหมายในการจัดการศึกษาคือทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 1) และสิ่งที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานเป็นอย่างมาก คือคุณลักษณะ และประสิทธิภาพของผู้บริหาร การที่ผู้บริหารเป็นผู้มีหลักธรรมาภิบาล จะก่อให้เกิดขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงาน บุคลากรมีความพึงพอใจ และยินดีที่จะปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เต็มความสามารถ การบริหารจัดการที่ดี ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ พร้อมรับการตรวจสอบได้เสมอ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล องค์การเจริญก้าวหน้าและมีคุณภาพ การบริหารจัดการที่ดี หรือ ธรรมาภิบาล ผู้บริหารในระดับต่าง ๆ ย่อมที่จะต้องอาศัยหลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารให้เหมาะสมกับสถานการณ์ หลักธรรมาภิบาล หรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นหลักการบริหารที่ได้รับการยอมรับว่าสามารถแก้ปัญหา และพัฒนาการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความยั่งยืน (ประพัฒน์ โพธิ์วรคุณ. 2544 : 1-5)

ระบบ การจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาล อยู่ในความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างกระทรวงศึกษาธิการกับกระทรวงมหาดไทย โดยกระทรวงศึกษาธิการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและการประเมินผล ส่วนกระทรวงมหาดไทยดูแลรับผิดชอบการพัฒนาบุคลากร งานธุรการ และการสนับสนุนงบประมาณ โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้จัดตั้ง “สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น” ในระดับกรม และ “กองการศึกษา” ในแต่ละเขตเทศบาลทั่วประเทศ เพื่อดูแลการจัดการศึกษา (สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น. 2543 : 9-10) การบริหารโรงเรียนในสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา นั้น มิได้กำหนดองค์กรที่แน่ชัดไว้มาก่อน ทำให้โรงเรียนในสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยาในปัจจุบัน มีการจัดองค์กรการบริหารแตกต่างกัน การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเทศบาล และเมืองพัทยาเป็นการจัดการศึกษาระดับท้องถิ่น ซึ่งกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย โดยสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น มีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา และบริหารงานบุคคล ตลอดจนกำกับดูแลการจัดการศึกษาของเทศบาล ปัจจุบัน เทศบาลได้ดำเนินการจัดการศึกษาในสามระดับคือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาทุกระดับเป็นการพัฒนาคน เพื่อให้ทุกคนดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2547 : 8) โดยในส่วนของโรงเรียนเทศบาลซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ได้มีการดำเนินการพัฒนาทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม จิตสำนึก คุณธรรมและ จริยธรรมของประชาชน เพื่อการบรรลุผลสำเร็จอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพโดยในการบริหารงาน ของโรงเรียนเทศบาล ได้ยึดหลักของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล และนำการบริหารฐานโรงเรียน (School – Based Management) มาใช้ในโรงเรียน มีการกำหนดนโยบายการพัฒนาโรงเรียนตามภารกิจ และบทบาทในการให้บริการสาธารณะสุข และพัฒนาท้องถิ่นให้น่าอยู่ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด และนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล การบริหารทั่วไป การเงินและการคลัง อันจะนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษา อย่างมีคุณภาพ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2547 : 3) ในส่วนการจัดการศึกษาเทศบาลนครขอนแก่นนั้น ผู้บริหารเทศบาลนครขอนแก่น มีการมอบนโยบายแก่ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นทั้ง 11 โรงเรียนให้

บริหารด้วยหลักธรรมาภิบาล (Good Government) เพราะการบริหาร และการจัดการศึกษาของโรงเรียนในอดีตโดยรวมยังขาดเอกภาพในการบริหารทั้งด้านการกำหนดนโยบาย และการบริหารด้านอื่น ๆ ด้วยตนเอง ในทางปฏิบัติเป็นการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ โรงเรียนจึงขาดความคล่องตัวในการบริหาร และการจัดการศึกษาอย่างอิสระ ขาดการมีส่วนร่วมทั้งจากภาคประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และองค์กรต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งในแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกันทั้งขนาดของโรงเรียน อาคาร สถานที่ และบริเวณ จำนวนนักเรียน ตลอดจนงานสภาพเศรษฐกิจ และสังคมในชุมชน ภายใต้นโยบายของผู้บริหารเทศบาลนครขอนแก่น ให้ทุกโรงเรียนบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาล อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเพื่อให้เป็นองค์กรที่มีระบบการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลต่อไป

หลักธรรมาภิบาลที่ได้กล่าวมานั้น การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงการบริหาร และการจัดการในอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้เป็นนิติบุคคล การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการ นับเป็นสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนทุกคนควรจะต้องนำมาใช้เพื่อให้การบริหารงานของโรงเรียนประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามนโยบายของรัฐ และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 จากการที่มีผู้ร้องเรียนผ่าน Web Board ใน Web Site ของเทศบาลนครขอนแก่น หรือส่งหนังสือร้องเรียนถึงคณะผู้บริหารเทศบาลนครขอนแก่น ปรากฏว่ามีผู้ร้องเรียนถึงความไม่โปร่งใส ขาดความยุติธรรม การประพฤติมิชอบ และการกระทำผิดอื่น ๆ ของผู้บริหาร และครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น จากนโยบายของคณะผู้บริหารเทศบาลนครขอนแก่น ที่มอบให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดทั้ง 11 โรงเรียน ได้ดำเนินการบริหารโรงเรียนด้วยหลักธรรมาภิบาล เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการบริหารตามหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า จึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยให้ความสนใจที่จะศึกษาเพื่อให้ทราบว่า ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ได้นำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานตามนโยบายมากน้อยเพียงใด ดังนั้น ผู้ศึกษาค้นคว้าในฐานะที่เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น จึงได้ดำเนินการศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น สำหรับใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลที่สอดคล้องกับขอบข่ายการบริหารงาน 4 ด้าน ซึ่งจะก่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ตลอดจนเกิดผลสัมฤทธิ์ในการจัดการศึกษาโดยรวม

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้า สภาพ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2555 ผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าไว้ดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ตามความคิดเห็นของครู และผู้บริหารสถานศึกษา

2. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อทราบสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ตามความคิดเห็นของครู และผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อทราบถึงสาเหตุของปัญหาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น
3. เพื่อได้แนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยมีขอบเขตของเนื้อหา กลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่จะศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ที่เรียกกันว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหาร และจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษา ทั้งในด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย 6 ด้าน (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี. 2546) ดังนี้

- 1.1 หลักนิติธรรม
- 1.2 หลักคุณธรรม
- 1.3 หลักความโปร่งใส
- 1.4 หลักการมีส่วนร่วม
- 1.5 หลักความรับผิดชอบ
- 1.6 หลักความคุ้มค่า

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานครูเทศบาล ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ปีการศึกษา 2555 ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 31 คน และครูปฏิบัติการสอน จำนวน 490 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 521 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ พนักงานครูเทศบาลในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ปีการศึกษา 2555 ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูปฏิบัติการสอน จำนวน 226 คน โดยได้มาจากการสุ่มแบบหลายชั้นตอน โดยใช้ตารางการประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan (1979) กำหนดสัดส่วนแต่ละโรงเรียน และสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลาก

3. ตัวแปรที่ใช้ศึกษา มีดังนี้

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 เพศ

- 3.1. 1.1 ชาย
- 3.1. 1.2 หญิง
- 3.1. 2 ตำแหน่งหน้าที่
- 3.1. 2.1 ผู้บริหาร
- 3.1.2.2 ครูปฏิบัติการสอน
- 3.1. 3 ระดับการศึกษา
- 3.1. 3.1 ปริญญาตรี
- 3.1.3.2 ปริญญาโท
- 3.1.3.3 ปริญญาเอก
- 3.1.3.4 อื่น ๆ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ

- 3.2.1 หลักนิติธรรม
- 3.2.2 หลักคุณธรรม
- 3.2.3 หลักความโปร่งใส
- 3.2.4 หลักการมีส่วนร่วม
- 3.2.5 หลักความรับผิดชอบ
- 3.2.6 หลักความคุ้มค่า

4. พื้นที่การศึกษา ได้แก่ โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น 11 โรงเรียน

5. ระยะเวลาในการศึกษาค้นคว้า ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2555 ถึง วันที่ 17

พฤษภาคม 2556

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กิจกรรมทางการศึกษาที่จะต้องทำอย่างเป็นกระบวนการ โดยกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เป็นการพัฒนาสมาชิกหรือผู้รับบริการทางการศึกษาให้เป็นผู้มีคุณภาพที่สังคมต้องการ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสามารถนำองค์กรให้อยู่รอด โดยการพึ่งบประมาณจากรัฐให้น้อยลง ผู้บริหารจะต้องมุ่งที่การประหยัด และใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าทั้งคน ทั้งเงิน ทั้งเวลา ทั้งทรัพย์สินอย่างอื่น ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ และเป็นนักพัฒนาองค์กรที่ทรงประสิทธิภาพ คือผู้ที่สามารถทำให้อุปกรณ์งบบังเกิดความตระหนก และอุปนิสัยในการทำงานที่ประหยัดเวลา ประหยัดทรัพย์สินมุ่งคุณภาพ และประสิทธิภาพ ซึ่งในปัจจุบันขอขยาย และภารกิจการบริหาร และจัดการประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

1.1 การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินการใด ๆ ของสถานศึกษาที่มุ่งให้งานวิชาการของสถานศึกษา เช่น งานพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนมีความเข้มแข็งสามารถ

พัฒนาหลักสูตร และการบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุน การพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ

1.2 การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การดำเนินการใด ๆ ของสถานศึกษาในการ บริหารจัดการงานงบประมาณ เช่น การจัดซื้อจัดจ้างมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ยึดหลักการ บริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานให้มีการจัดทาผลประโยชน์จาก ทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากบริหารมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทาง การศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

1.3 การบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินการใด ๆ ของสถานศึกษา ในการ บริหารงานบุคคล เช่น การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา สามารถปฏิบัติงานด้วยความความคล่องตัว และมีอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครู และบุคลากรทางการ ศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติมีความมั่นคง และก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.4 การบริหารงานทั่วไป หมายถึง การดำเนินการใด ๆ ของสถานศึกษา งานการ บริหารงานทั่วไป เช่น ให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนด ไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยการ ความสะดวกต่าง ๆ ในการ ให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจน การมีส่วนร่วมของ บุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2. หลักธรรมาภิบาล หมายถึง หลักเกณฑ์ และวิธีการของการบริหารกิจการบ้านเมือง และ สังคมที่ดีตามระเบียบบริหารบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 ของสำนักนายกรัฐมนตรี ประกอบด้วยหลัก ธรร มาภิบาลพื้นฐาน 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า

2.1 หลักนิติธรรม หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการ โดยกำหนด ส่งเสริม บังคับใช้กฎ กติกา ระเบียบข้อบังคับ ระเบียบแบบแผน ข้อตกลง หรือ แนวปฏิบัติ ตามจรรยาบรรณ ตามความรู้ ความสามารถ และกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการ ปฏิบัติงาน ตลอดจนพิจารณาให้คุณให้โทษตามระเบียบด้วยความยุติธรรม เสมอภาค เป็นธรรม และชอบธรรม

2.2 หลักคุณธรรม หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการ ด้วยการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้วยความถูกต้อง เสียสละ เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มี ระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ จริ่งใจ มีเหตุผล มีมนุษยสัมพันธ์ รับฟังความคิดเห็น สร้างขวัญ กำลังใจ ตลอดจน ส่งเสริมให้บุคลากรมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่ราชการ

2.3 หลักความโปร่งใส หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการ อย่างเปิดเผย เที่ยงตรง มีเอกสารหลักฐานที่สามารถตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานตาม ระเบียบ แบบแผนของราชการด้วยความสุจริต ตรงไปตรงมา สามารถอธิบายเหตุผลตามข้อเท็จจริง อย่างถูกต้อง และชัดเจน และเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงาน และข้อมูล ข่าวสารแก่ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ

2.4 หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ตัดสินใจ ด้วยวิถีทางแห่งประชาธิปไตย และประเมินผลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน ปฏิทิน ปฏิบัติงาน ผลการปฏิบัติงานของบุคลากร และภาระงานของโรงเรียน พร้อมทั้งการสร้างความสำเร็จในหมู่คณะ

2.5 หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการในหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพ ช่วยเหลือ แก้ปัญหา ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความถูกต้องครบถ้วน ทันเวลาด้วยความเอาใจใส่ กระตือรือร้นในการแก้ปัญหาพร้อมทั้งยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการ ตัดสินใจในการปฏิบัติหน้าที่ มีเหตุผลที่อธิบายได้ ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง กล้าตัดสินใจ และพร้อมรับการตรวจสอบจากสาธารณชน

2.6 หลักความคุ้มค่า หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง ครบถ้วน อำนวยความสะดวก ใ้ใช้วัสดุ ครุภัณฑ์ สื่อการสอน งบประมาณ อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนกำกับ นิเทศ ติดตาม และประเมินผลตามแผนงานอย่างสม่ำเสมอ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2555 ผู้ศึกษาค้นคว้า ได้นำเสนอเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาที่กล่าวถึง ดังต่อไปนี้

1. ทักษะการบริหารงาน
2. ขอบข่ายและภารกิจการบริหารและจัดการสถานศึกษา
3. หลักธรรมาภิบาล
4. การจัดการศึกษาของเทศบาล
5. สภาพทั่วไป และข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลนครขอนแก่น
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ทักษะการบริหารงาน

ปัจจุบันจากความเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี กฎหมายและ เทคโนโลยีประกอบกับประชากรมีการศึกษามากขึ้น ซึ่งมีผลต่อการเรียกร้องในสิทธิ และการบริการใหม่ ๆ ทำให้การดำเนินงานในหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชนต้องปรับเปลี่ยนให้ทันกับสถานการณ์เปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้าของโลก และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยเฉพาะการบริการขั้นพื้นฐานที่สำคัญโดยเฉพาะการศึกษาของประชาชนของประเทศ การดำเนินงานในหน่วยงานผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อหน่วยงานหรือองค์การคือผู้นำ หรือผู้บริหารองค์การนั้น ๆ ที่จะนำองค์การที่รับผิดชอบให้ปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เพราะผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาท และอิทธิพลสูงสุดต่อการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ของหน่วยงาน โดยเฉพาะหน่วยงานการศึกษาผู้บริหารหน่วยงานจะต้องมีศักยภาพ และทักษะในการจัดการงานให้ประสบผลสำเร็จ

ทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับผู้บริหาร Katz (1974 : 90-102) กล่าวว่าทักษะที่สำคัญสำหรับผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จ มี 3 ทักษะ คือ ทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skills) และทักษะทางด้านเทคนิค (Technical Skills) และ Drake และ Roe (1986 : 30) กล่าวว่าทักษะผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 ทักษะ คือ 3 ทักษะ ของ Katz และเพิ่มเติมอีก 2 ทักษะ คือ ทักษะด้านความรู้ความคิด (Cognitive Skills) และทักษะด้านการศึกษาและการสอน (Educational and Instructional Skills) เอกสารนี้ใช้ทักษะที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ในการปฏิบัติงานมี 5 ทักษะ ประกอบด้วย ทักษะความคิดรวบยอด ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะทางด้านเทคนิค ทักษะทางการศึกษาและการสอน และทักษะทางด้านความรู้ความคิด

ความหมายของทักษะการบริหาร

Katz (1974 : 91) ให้ความหมายของทักษะว่า หมายถึง ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงความรู้ความเข้าใจออกมาในรูปของการกระทำ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พุทธศักราช 2525 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2539 : 392) ให้ความหมายว่า ทักษะ หมายถึง ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ สอดคล้อง และ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2539 : 1) ให้ความหมายว่า ทักษะเป็นความชำนาญ หรือความเชี่ยวชาญในการทำอะไรรอย่างใดอย่างหนึ่ง

Mondy และ Premeaux (ชาตรี รัตนพิชิตชัย. 2547 : 13 ; อ้างอิงมาจาก Mondy and Premeaux. 1995 : 6) ให้ความหมาย การบริหาร หมายถึง ศิลปะหรือกระบวนการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยอาศัยผู้อื่น

วิโรจน์ สารรัตน์ (2547 : 13) ให้ความหมาย การบริหาร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การโดยอาศัยหน้าที่หลักทางการบริหารด้านการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม

สรุปทักษะการบริหาร หมายถึง ความสามารถของบุคคลด้านศักยภาพ ความชำนาญหรือความเชี่ยวชาญในการนำเอาทรัพยากรมาใช้ในการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพผลประสิทธิผลขององค์การ

การใช้ทักษะการบริหารงาน หมายถึง การใช้ทักษะในการบริหารจัดการงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด ทักษะผู้บริหารสถานศึกษามีผู้ให้ความหมายว่า เป็นผู้ใช้ความรู้ ความชำนาญ หรือความเชี่ยวชาญในการบริหารงานสถานศึกษา โดยนำประสบการณ์มาปรับใช้ในการบริหารงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งความชำนาญเป็นการกระทำที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ ในอันที่จะก่อให้เกิดความชำนาญ และความเชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญ และมีความจำเป็นต่อการบริหารงานการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

ทักษะการบริหารสถานศึกษา มี 5 ด้าน ของ Katz Drake และ Roe ได้แก่

1. ทักษะด้านความรู้ความคิด (Cognitive Skills) หมายถึง ความรู้ ความชำนาญในการใช้ความรู้ความคิด ปัญญา และวิสัยทัศน์ในการบริหารหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานให้ทันต่อโลกทางการศึกษาในยุคปัจจุบัน ประกอบด้วย การใช้ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรได้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของชุมชน สังคมและประเทศ การนำแนวคิดใหม่ ๆ มาใช้บริหารงานอย่างต่อเนื่อง นำนโยบายไปปฏิบัติโดยการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ใช้การบริหารงานอย่างเป็นระบบ มีการกระจายอำนาจ และความรับผิดชอบ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเหมาะสม และสามารถบริหารเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ทักษะทางด้านเทคนิค (Technical Skills) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการใช้ความรู้ วิธีการ เทคนิค เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติภารกิจ อย่างใดอย่างหนึ่ง อย่างเชี่ยวชาญ และชำนาญจากประสบการณ์ การศึกษา การฝึกอบรม มีความสามารถในการวางระบบงาน การจัดทำงบประมาณ การประชาสัมพันธ์หน่วยงาน ส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชานำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้เพื่อความก้าวหน้าในการทำงาน สามารถแนะนำ หรือชี้แนะให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้ ในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์มาใช้ในการบริหารได้เหมาะสมกับสภาพของหน่วยงาน การใช้แผนปฏิบัติงานเป็น เครื่องมือในการบริหารงาน การนำเทคนิคกระบวนการบริหารมาประยุกต์ใช้ การใช้ภาษาสื่อสารที่เข้าใจ

ง่ายทั้งการพูด และการเขียน ใช้วิธีประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบ ใช้เทคนิคพัฒนาวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีทักษะที่สำคัญและจำเป็นที่ผู้บริหารควรรู้ และฝึกปฏิบัติ 8 ทักษะ (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2535 : 23-24) คือ

2.1 เทคนิคการบริหารงาน ที่ผู้บริหารต้องให้การตัดสินใจอย่างรอบคอบโดยอาศัยข้อมูลและเหตุผลในการบริหารงาน

2.2 เทคนิคการสั่งการ ผู้บริหารต้องสั่งอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย ถูกต้องตามกาลเทศะ ถูกต้องตามบุคคล

2.3 เทคนิคการรับฟังความคิดเห็น ผู้บริหารต้องสร้างบรรยากาศให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถแสดงความคิดเห็นได้ และวิเคราะห์พิจารณาความคิดเห็นก่อนจะนำไปใช้

2.4 เทคนิคการตีชม ผู้บริหารควรตีชมให้เหมาะกับกาลเทศะ และตีชมในเรื่องผลงาน โดยยึดหลักตีชมเพื่อก่อ และชมเพื่อสร้างสรรค์ให้เกิดกำลังใจ

2.5 เทคนิคการก่อให้เกิดระเบียบวินัย ซึ่งการวางระเบียบวินัยควรคำนึงถึงความเหมาะสมและความสามารถนำไปปฏิบัติได้ โดยต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้าเพื่อการปฏิบัติ รวมทั้งกำหนดมาตรการในการควบคุมการปฏิบัติงานตามระเบียบวินัย

2.6 เทคนิคการวางตน ควรวางตนเป็นตัวอย่างมีความเที่ยงตรง ยุติธรรมไม่เลือกที่รักมักที่ชัง แจกจ่ายงานให้อย่างทั่วถึง ไม่ควรสนิทสนมกับผู้ใดโดยเฉพาะ

2.7 เทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน เข้าร่วมสังคมภายในองค์กร รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์กับภายนอก

2.8. เทคนิคการเพิ่มสมรรถภาพให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ได้มีความก้าวหน้าในการทำงาน โดยการทำงานตามความรู้ความสามารถของตน และมีโอกาสได้เลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งรวมทั้งเป็นที่ปรึกษาให้กำลังใจกับผู้ใต้บังคับบัญชา

Drake และ Roe (1986 : 29) กล่าวว่า ทักษะทางเทคนิค เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับการมีความรู้ความเชี่ยวชาญ และความชำนาญในกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ความสามารถในการใช้เครื่องมือและเทคนิควิธีการในการทำกิจกรรม และ Paisey (1992 : 96) กล่าวว่า เป็นความรู้เกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติในหน่วยงาน และสามารถปฏิบัติงานด้านบุคคล ระเบียบการ ในการควบคุม การหาแนวทาง และทำงานร่วมกัน ด้วยเทคนิคเฉพาะ คือผู้บริหารการศึกษาต้องมีความรู้ ในด้านการศึกษา ความสัมพันธ์กับชุมชน การเงิน และสิ่งอำนวยความสะดวก และการพัฒนากำลังคน เสริม

ศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2539 : 2) ให้ความเห็นว่า ทักษะทางเทคนิคเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับการมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และความชำนาญในกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง มีความสามารถในการใช้เครื่องมือและเทคนิควิธีการในการทำกิจกรรมให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ สมยศ นาวีการ (2540 : 4) กล่าวว่า ทักษะทางเทคนิคเป็นความสามารถในการใช้ความรู้ วิธีการ เทคนิค และอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างหนึ่งโดยเฉพาะ ส่วนสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2543 : 20-21) ให้ความเห็นว่าทักษะทางเทคนิค เป็นความสามารถในการทำงานเฉพาะอย่าง เกี่ยวกับกระบวนการ และเทคนิค โดยอาศัยความรู้ การวิเคราะห์ และการรู้จักใช้เครื่องมือในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจำเป็นต้องรู้ และเข้าใจเพื่อการติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน และสร้างศรัทธาให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา

สรุปได้ว่า ทักษะทางเทคนิคเป็นทักษะการใช้ความรู้ กระบวนการ และเครื่องมือที่จำเป็นในการดำเนินงานเพื่อให้งานสำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ที่เกิดจากประสบการณ์ การศึกษา การฝึกอบรม และการกระทำที่สม่ำเสมอ และต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ได้บังคับบัญชานำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้เพื่อความก้าวหน้าในการทำงาน รวมทั้งสามารถแนะนำ ชี้แนะให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม และฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ เป็นทักษะในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์มาใช้ในการบริหารได้เหมาะสมกับสภาพของหน่วยงาน การใช้แผนปฏิบัติงานเป็นเครื่องมือการบริหารงาน การนำเทคนิคกระบวนการบริหารมาประยุกต์ใช้ การสื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายทั้งการพูดและการเขียน ใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายรูปแบบ และใช้เทคนิคการพัฒนางานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ทักษะทางการศึกษาและการสอน (Educational and Instructional Skills)

หมายถึง ความรู้ความชำนาญในการจัดการและบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา หรือโรงเรียน ที่สอดคล้องกับภารกิจนโยบายการศึกษาของรัฐ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในการเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความสามารถในการนิเทศการสอน เป็นผู้นำทางการศึกษา มีความรู้ เป็นนักวิชาการที่ดี ที่ใช้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา และการสอนถ่ายทอดแนะนำให้ผู้ได้บังคับบัญชาเกิดความเข้าใจในการเรียนการสอนยิ่งขึ้น ที่สัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ชีวิตและสิ่งแวดล้อม ในการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอน การจัดตารางการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตร และเหมาะสมตามวัยผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูพัฒนาวิธีการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้าทางวิชาการ การนิเทศการสอนอย่างสม่ำเสมอ การสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน และนำผลการวัดผลของนักเรียนมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร

งานทักษะการศึกษาและการสอน คือ งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา งานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และพบว่าร้อยละ 40 ของงานทั้งหมดของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นงานด้านการจัดการเรียนการสอน Smith และคณะ (วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์. 2539 : 99 ; อ้างอิงมาจาก Smith and others. 1961) สอดคล้องกับแนวคิดของ Drake และ Roe (1986 : 29) ที่กล่าวว่า เป็นทักษะจำเป็นสำหรับผู้บริหารในฐานะเป็นผู้นำทางการศึกษาที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการเรียนการสอน และจันทรานี สงวนนาม (2545 : 19) กล่าวว่า ทักษะทางการศึกษาและการสอน เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาถ้าผู้บริหารไม่เข้าใจการศึกษาก็ย่อมจะบริหารงานให้มีประสิทธิผลได้ยาก ซึ่งสถานศึกษาเป็นองค์การทางการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะ และมีความแตกต่างจากองค์การอื่นซึ่ง Campbell และคณะ (จันทรานี สงวนนาม. 2545 : 125 ; อ้างอิงมาจาก Campbell and others. 1983) กล่าวว่า งานในหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา คือการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอน ซึ่งมีหน้าที่ 6 ประการ คือ

- 3.1 พัฒนาเป้าหมายและนโยบายของสถานศึกษา
- 3.2 จัดโปรแกรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์
- 3.3 จัดหาและจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ สนับสนุนการปฏิบัติตามแผนการสอน

และโปรแกรมการสอนต่าง ๆ

- 3.4 สร้างและประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา ในการนำโปรแกรมหรือแผนงานไปปฏิบัติ

3.5 ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานในด้านกระบวนการและผลผลิต

3.6 เป็นตัวแทนของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอนกับชุมชน

สรุป ทักษะการศึกษาและการสอน เป็นทักษะที่ผู้บริหารใช้ความสามารถในการเป็นผู้นำทางการศึกษา และการเป็นผู้มีภูมิรู้ เป็นนักวิชาการที่ดี ใช้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนถ่ายทอดแนะนำให้ผู้ได้บังคับบัญชาเกิดความเข้าใจในการเรียนการสอน สอดคล้องกับภารกิจและนโยบายการศึกษา ที่สัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ชีวิต และสิ่งแวดล้อม บริหารหลักสูตรการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เหมาะสมตามวัยของผู้เรียน และเป็นไปตามแผนที่กำหนด พร้อมส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาวิธีการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้าทางวิชาการ การนิเทศการสอนอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนและนำผลการสอนของนักเรียนมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร

4. ทักษะทางมนุษย์ (Human Skills) หมายถึง การเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ ความต้องการของคน การสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ร่วมงาน ผู้ได้บังคับบัญชา การกระตุ้น ยกย่องชมเชย ให้เกิดความสามัคคี การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ แก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้ได้บังคับบัญชาทุกคนทุกโอกาส มีหลักเกณฑ์ที่ดีในการตัดสินใจโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก มีการประสานความร่วมมือกับชุมชนในการให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดึงศักยภาพของบุคลากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กร เป็นทักษะการทำงานกับปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เป็นความสามารถในการทำงานร่วมกับคน และการใช้คนเพื่อปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมายของหน่วยงาน เข้าใจสภาพธรรมชาติความต้องการของมนุษย์ รู้จักและเลือกใช้วิธีจูงใจให้ถูกต้องเหมาะสม สามารถเสริมสร้างความร่วมมือของทีมงานได้เป็นอย่างดี

ทักษะทางมนุษย์ มีความสำคัญ และจำเป็นในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพทุกระดับ ทั้งระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง โดยสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม มีการยกย่อง และให้ความสำคัญและเป็นกันเองกับผู้ได้บังคับบัญชาในทุกสถานการณ์ พร้อมเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามความถนัด และความสามารถ ดูแลทุกข์สุขของผู้ได้บังคับบัญชาอย่างทั่วถึง และใช้ความสามารถในการประสานงานกับผู้ได้บังคับบัญชา และหน่วยงานอื่นในอันที่จะให้ความร่วมมือกับหน่วยงาน และการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความศรัทธา และความไว้วางใจ Harris (สมบัติ โขษิตวานิช. 2542 : 37 ; อ้างอิงมาจาก Harris. 1963 : 15-16) กล่าวว่า เป็นทักษะความเข้าใจ การรู้จักสังเกต สัมภาษณ์ ความสามารถในการอภิปราย สะท้อนความรู้สึก และการมีส่วนร่วมในการอภิปราย และการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งเกี่ยวข้องกับทักษะการตัดสินใจของผู้บริหาร ที่มีความสำคัญต่อการบริหารงาน ที่ถูกต้องเหมาะสมย่อมนำไปสู่การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

สรุป ทักษะทางมนุษย์ เป็นทักษะที่ผู้บริหารต้องใช้ความสามารถในการทำงานร่วมกับคน และการใช้คนเพื่อปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมายของหน่วยงาน เข้าใจสภาพธรรมชาติความต้องการของมนุษย์ พร้อมรู้จัก และเลือกใช้วิธีจูงใจให้ถูกต้องเหมาะสม สามารถเสริมสร้างความร่วมมือของทีมงาน ในการสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ได้บังคับบัญชา การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ

สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดกับบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ การใช้หลักเกณฑ์ที่ดีในการตัดสินใจโดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก การประสานความร่วมมือกับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อ การทำงาน และสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีเมื่อเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ

5. ทักษะทางความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารที่เข้าใจความสลับซับซ้อนขององค์การทั้งหมด ความสามารถในการมองเห็นองค์การในภาพรวมเหมือนนกที่มองจากที่สูง มีความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงภายนอกที่กระทบต่อองค์การ มีความสามารถในการประสานงานต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และสามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการบริหารให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการมองเห็นภาพ และเข้าใจหน่วยงานในทุกลักษณะ โดยเน้นความสัมพันธ์ระหว่างงาน และกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานเข้าใจโครงสร้างภารกิจของการบริหารงานได้อย่างทะลุปรุโปร่ง พร้อมสามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้น และมีผลกระทบต่อหน่วยงาน การวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์จุดแข็งและจุดด้อยขององค์การได้ มีการวางแผนพัฒนาการศึกษาได้ครอบคลุมทุกด้าน จัดระบบโครงสร้างการบริหารงานโดยยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก สามารถวิเคราะห์งานเพื่อจัดสรรที่เหมาะสมกับบุคลากร นำนโยบายของรัฐและแผนการศึกษามากำหนดเป็นแผนงาน วินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ อย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ Drake และ Roe (1986 : 29) กล่าวว่า ทักษะทางความคิดรวบยอดเป็นความสามารถในการประสานสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และสามารถมองเห็น องค์การในภาพรวม ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้ถึงการพึ่งพิงซึ่งกันและกันของส่วนต่าง ๆ หรือหน้าที่ต่าง ๆ ขององค์การ เข้าใจการเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลกระทบต่อกันในส่วนอื่น ๆ ส่วน Sitterly (1993 : 23) กล่าวว่า ทักษะทางความคิดรวบยอดเป็นความสามารถในการมองเห็นภาพรวมขององค์การ ที่ส่วนประกอบต่าง ๆ ต้องพึ่งพิงซึ่งกันและกัน เมื่อส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลง จะมีผลกระทบต่อส่วนอื่น ๆ สมยศ นาวิกการ (2540 : 25) ให้ความหมาย ทักษะทางความคิดรวบยอด คือ ความสามารถทางสมอง ในการประสานและทำให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของผลประโยชน์ และกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การ ทักษะทางความคิดรวบยอดเป็นความสามารถของผู้บริหารในการมององค์การโดยรวม และเข้าใจว่าส่วนต่าง ๆ ขององค์การขึ้นอยู่กับส่วนอื่น ๆ การเปลี่ยนแปลงส่วนใดจะมีผลกระทบต่อองค์การโดยรวม ผู้บริหารต้องการทักษะความคิดรวบยอดในการพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ของสถานการณ์ว่ามีความเกี่ยวพันระหว่างกันอย่างไร เพื่อให้การกระทำของผู้บริหารเป็นผลดีกับองค์การ และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2543 : 20) สรุปว่าผู้บริหารจะต้องมีทักษะความคิดรวบยอดในระดับมากในการเข้าใจในงานแต่ละบทบาทหน้าที่ขององค์การซึ่งขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทุกฝ่าย และหากมีการเปลี่ยนแปลงในหน้าที่หรือหน่วยงานย่อยต่าง ๆ ส่วนใดส่วนหนึ่งก็จะกระทบกระเทือนถึงส่วนอื่น ๆ ส่วน จันทราณี สงวนนาม (2545 : 15) ให้ความหมายของทักษะคตินิยมหรือทักษะทางความคิดรวบยอดว่า เป็นความสามารถในการมององค์การได้อย่างทะลุปรุโปร่ง เพื่อทำให้องค์การมีความสมบูรณ์โดยส่วนรวม ทำให้การทำงานของแต่ละบุคคลเหมาะสมกับองค์การ ซึ่งทักษะความคิดรวบยอด ประกอบด้วยทักษะ 2 ระดับ คือ ระดับพื้นฐาน และระดับขั้นสูง

5.1 ทักษะการคิดพื้นฐาน คือ ทักษะการสื่อสาร ได้แก่ การฟัง การจำ การอ่าน การรับรู้ การเก็บความรู้ การดึงความรู้ การจำได้ การใช้ความรู้ การอธิบาย การทำความเข้าใจ การบรรยาย การพูด การเขียน และการแสดงออก ซึ่งเป็นทักษะขั้นพื้นฐานทั่วไป ได้แก่ การสังเกต

การสำรวจ การตั้งคำถาม การรวบรวมข้อมูล การจัดหมวดหมู่ การตีความ การเชื่อมโยง การใช้เหตุผล การระบุ การจำแนกความแตกต่าง การจัดลำดับ การเปรียบเทียบ การอ้างอิง การแปลความ การขยายความ และการสรุปความ

5.2 ทักษะการคิดขั้นสูง คือ ทักษะการนิยาม การผสมผสาน การหาความเชื่อพื้นฐาน การวิเคราะห์ การสร้าง และจัดระบบ การจัดโครงสร้าง การหาแบบแผน การทำนาย การตั้งสมมติฐาน การกำหนดเกณฑ์ การประยุกต์ การทดสอบสมมติฐาน และการพิสูจน์ กวี วงศ์พุด (2542 : 62) กล่าวว่า การบริหารงานผู้บริหารจะต้องคิดทุกวัน เพื่อให้งานสร้างสรรค์ และเปลี่ยนแปลงวิธีทำงาน ให้ทันตามกำหนด และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีทำให้ต้องคิด ก้าวไกล เพื่อให้งานสัมพันธ์กับระบบดังกล่าว ทักษะทางความรู้ความคิดเป็นทักษะระดับพื้นฐานของผู้บริหาร ส่วนผู้บริหารการศึกษาจะต้องมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ด้านกฎระเบียบต่าง ๆ ความรู้และหลักการ และทฤษฎีทางการบริหาร โดยใช้ทฤษฎีทางการบริหารเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพองค์การ พร้อมกันคว้านวัตกรรมใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า ทักษะทางความรู้ความคิด หมายถึง ความรู้ความชำนาญที่เกิดจากพื้นฐาน ทางความรู้ ความคิด สติปัญญา และวิสัยทัศน์ เพื่อการบริหารงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพซึ่งประกอบด้วย การใช้ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรได้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของชุมชนและสังคม การนำแนวคิดใหม่ ๆ มาใช้บริหารงานอย่างต่อเนื่อง การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติโดยแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การบริหารงานอย่างเป็นระบบ การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเหมาะสม และสามารถบริหารเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบข่ายและภารกิจการบริหารและจัดการสถานศึกษา

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย การบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารและจัดการสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 32)

1. การบริหารวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลัก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 33-34) หรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดโดยกำหนดให้กระทรวงกำหนดเฉพาะหลักสูตรส่วนกลาง และให้สถานศึกษามีอิสระในการทำหลักสูตรสถานศึกษาได้เอง (รุ่งแก้วแดง. 2546 : 59) ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย โดยเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตร กำหนดแหล่งเรียนรู้ การออกแบบวิจัยในชั้นเรียน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน และออกแบบประเมินผลผู้เรียนซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหาร และการจัดการ สามารถพัฒนา

หลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการบริหารวิชาการ

1. เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น
2. เพื่อให้การบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐาน และมีคุณภาพ สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาตนเอง และการประเมินจากหน่วยงานภายนอก
3. เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ
4. เพื่อให้สถานศึกษาได้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง

ขอบข่ายและภารกิจการบริหารวิชาการ

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แนวทางปฏิบัติได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน สารสนเทศกลางของกระทรวงศึกษาธิการ มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการของสังคม ชุมชนเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายและจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่าง ๆ ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมีการบูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม รวมทั้งมีการใช้หลักสูตร การนิเทศติดตามประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แนวทางการปฏิบัติ ควรส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนมีการจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และแหล่งการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชน ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่าง ๆ แบบกัลยาณมิตร รวมทั้งส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม
3. การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนการเรียนรู้ แนวทางการปฏิบัติ มีการกำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผลแต่ละรายวิชา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นการประเมินผลตามสภาพจริงจากกระบวนการ การปฏิบัติ และผลงาน รวมทั้งจัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่นตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา แนวทางการปฏิบัติ ส่งเสริมให้มีการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในภาพรวมของสถานศึกษาครูศึกษา

วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการประสานความร่วมมือในการศึกษาวิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนเผยแพร่ผลงานการวิจัย หรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา แนวทางการปฏิบัติควรมีการศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานวิชาการ มีการจัดหาและส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมโดยประสานความร่วมมือในการผลิต จัดทำ พัฒนาการใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จากบุคคลองค์กร หน่วยงาน สถาบันอื่น และมีการประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

6. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ แนวทางการปฏิบัติ มีการสำรวจแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาจัดทำเอกสารเผยแพร่หน่วยงาน และสถาบันอื่น ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น จัดตั้ง ส่งเสริม สนับสนุนพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกันโดยครอบคลุมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น

7. การนิเทศการศึกษา แนวทางการปฏิบัติ มีการจัดระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย และเหมาะสมกับสถานศึกษา มีการประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดระบบนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่นหรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

8. การแนะแนวการศึกษา แนวทางการปฏิบัติ มีการจัดระบบการแนะแนวที่เชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกระบวนการเรียนการสอน มีการติดตามประเมินผล และประสานความร่วมมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์กับสถานศึกษา หรือเครือข่ายภายในเขตพื้นที่การศึกษา

9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แนวทางการปฏิบัติมีการจัดระบบโครงสร้างองค์กร กำหนดเกณฑ์การประเมิน วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาดำเนินการพัฒนตามแผน ติดตาม ตรวจสอบ ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา และหน่วยงานอื่นในการปรับปรุงพัฒนา ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักรับรองมาตรฐานการศึกษาเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

10. การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน แนวทางการปฏิบัติ มีการศึกษา สำรวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน ให้ความรู้เสริมสร้างความคิด และทักษะทางวิชาการเพื่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา โดยส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น

11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น แนวทางการปฏิบัติ มีการประสานความร่วมมือ และช่วยเหลือการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งบริเวณใกล้เคียงภายในเขตพื้นที่การศึกษาและต่างเขตพื้นที่การศึกษา มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา แนวทางการปฏิบัติ มีการสำรวจ และศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษาความ

ต้องการในการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาวิชาการ และการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษา โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

จากการศึกษาการบริหารวิชาการทั้งหมด 12 ภารกิจงานนั้น พบว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น มีมาตรฐานและมีคุณภาพ สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและการประเมินคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาตนเอง การรับการประเมินจากหน่วยงานภายนอกพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้ และประสานความร่วมมือกับบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น ๆ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2. การบริหารงบประมาณ

การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 39-40) ในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ทั้งนี้ เพราะการบริหารงบประมาณในระบบรวมศูนย์อำนาจในระบบเดิมนั้น นอกจากจะทำให้เกิดความล่าช้า และผูกมัดด้วยระเบียบที่ทำให้ขาดความคล่องตัวในการบริหารแล้ว ยังมีปัญหาในเรื่องการทุจริต และสถานศึกษาได้รับการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่ตรงกับความต้องการ (รุ่ง แก้วแดง. 2546 : 59-60) ซึ่งการบริหารงบประมาณนั้น ต้องยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการบริหารงบประมาณ

1. เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านงบประมาณ มีความเป็นอิสระ คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้
2. เพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการ
3. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้อย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ

ขอบข่ายและภารกิจ

การบริหารงบประมาณ

1. การจัดทำและเสนอของงบประมาณ
 - 1.1 การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา
 - 1.2 การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา
 - 1.3 การวิเคราะห์ความเหมาะสมการเสนอของงบประมาณ
2. การจัดสรรงบประมาณ
 - 2.1 การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา
 - 2.2 การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ
 - 2.3 การโอนเงินงบประมาณ
3. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน
 - 3.1 การตรวจสอบติดตามการใช้เงิน และผลการดำเนินงาน
 - 3.2 การประเมินผลการใช้เงิน และผลการดำเนินงาน

4. การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา
 - 4.1 การจัดการทรัพยากร
 - 4.2 การระดมทรัพยากร
 - 4.3 การจัดหารายได้ และผลประโยชน์
 - 4.4 กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา
 - 4.5 กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา
5. การบริหารการเงิน
 - 5.1 การเบิกเงินจากคลัง
 - 5.2 การรับเงิน
 - 5.3 การเก็บรักษาเงิน
 - 5.4 การจ่ายเงิน
 - 5.5 การนำส่งเงิน
 - 5.6 การกักเงินไว้เบิกเหลือมปี
6. การบริหารบัญชี
 - 6.1 การจัดทำบัญชีการเงิน
 - 6.2 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
 - 6.3 การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน
7. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์
 - 7.1 การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา
 - 7.2 การจัดหาพัสดุ
 - 7.3 การกำหนดแบบรูปรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง
 - 7.4 การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ

จากการศึกษาการบริหารงบประมาณที่มีทั้งหมด 7 ภารกิจงานนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านงบประมาณ มีความเป็นอิสระ คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ให้ได้ผลผลิตผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการ และสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

3. การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 51) เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคล ให้เกิดความคล่องตัว อิสระ ภายใต้กฎหมาย ระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพการกระจายอำนาจด้านการบริหารงานบุคคล จึงเป็นโอกาสที่สถานศึกษาจะมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ ในการบริหารงานบุคคลมากขึ้น (รุ่ง แก้วแดง. 2546 : 62-63) นับตั้งแต่การสรรหา การคัดเลือก การพัฒนา การให้ค่าตอบแทน ฯลฯ โดยเป้าหมายสูงสุดของการมีอำนาจและความรับผิดชอบในการบริหารงานบุคคลนี้ก็คือ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการบริหารงานบุคคล

1. เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็ว เป็นไปตามหลัก
ธรรมาภิบาล
2. เพื่อส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่
รับผิดชอบ ให้เกิดผลสำเร็จตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
3. เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพโดยยึดมั่น
ในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ อย่างมีมาตรฐานแห่งวิชาชีพ
4. เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพได้รับการ
ยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานบุคคล

1. การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง แนวทางการปฏิบัติ ได้แก่ การวิเคราะห์
และวางแผนอัตรากำลังคน การกำหนดตำแหน่ง และการขอเลื่อนตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษา และ
วิทยฐานะข้าราชการครู
2. การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ได้แก่ การดำเนินการสรรหาเพื่อบรรจุบุคคลเข้ารับ
ราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษากรณีได้รับมอบอำนาจจาก อ.ก.ค.ศ.
เขตพื้นที่การศึกษา การจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว การแต่งตั้ง ย้าย โอนข้าราชการครูและ
บุคลากรทางการศึกษา การบรรจุกลับเข้ารับราชการ การรักษาราชการแทนและรักษาการในตำแหน่ง
3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ได้แก่ การพัฒนาข้าราชการครูและ
บุคลากรทางการศึกษา การเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การเพิ่มค่าจ้าง
ลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว การดำเนินการเกี่ยวกับบัญชีถือจ่ายเงินเดือน เงินวิทยฐานะและ
ค่าตอบแทนอื่น งานทะเบียนประวัติ งานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ การขอมีบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ
งานขอหนังสือรับรอง งานขออนุญาตให้ข้าราชการไปต่างประเทศ การอนุญาตลาอุปสมบท งานขอพระ
ราชทานเพลิงศพ การลาศึกษาต่อ ยกย่องเชิดชูเกียรติและให้ได้รับเงินวิทยพัฒนา และการจัดสวัสดิการ
ดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่เกี่ยวข้อง
4. วินัยและการรักษาวินัย ได้แก่ กรณีความผิดวินัยไม่ร้ายแรง กรณีความผิดวินัย
ร้ายแรง การอุทธรณ์ การร้องทุกข์ การเสริมสร้างและการป้องกันการกระทำผิดวินัย
5. การออกจากราชการ ได้แก่ การลาออกจากราชการ การให้ออกจากราชการ กรณี
ไม่พ้นทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือไม่ผ่านการเตรียมความพร้อม และพัฒนาอย่างเข้มต่ำกว่าเกณฑ์
ที่ ก.ค.ศ.กำหนด การออกจากราชการกรณีขาดคุณสมบัติทั่วไป การให้ออกจากราชการไว้ก่อน การให้
ออกจากราชการเพราะเหตุรับราชการนานหรือเหตุทดแทน กรณีมีมลทินมัวหมองกรณีได้รับโทษจำคุก
โดยคำสั่งของศาลหรือรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
หรือความผิดลหุโทษ

จากการศึกษา การบริหารงานบุคคลที่มีทั้งหมด 5 ภารกิจงานนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้
การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็ว ส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและ
มีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จ ปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพโดยยึดมั่นใน
ระเบียบวินัย จรรยาบรรณ และที่ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มี

ความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. การบริหารทั่วไป

การบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 64-65) โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องการบริหารงานบริหารทั่วไปนั้นต้องให้ความสำคัญกับการจัดทำนโยบาย แผนและระบบข้อมูลสำหรับการดำเนินงาน โดยจะรวมงานด้านประกันคุณภาพภายในไว้ด้วย (รุ่ง แก้วแดง. 2546 : 63) ดังนั้นงานบริหารทั่วไปแบบใหม่จึงต้องมีประสิทธิภาพ มีระบบข้อมูลที่ทันสมัยสำหรับงานวิชาการ มีความคล่องตัว ใช้บุคลากรน้อยและควรจัดเป็นบริการ ณ จุดเดียว (One - Stop Service) ทั้งหมดทั้งนี้เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการบริหารทั่วไป

1. เพื่อให้บริการ สนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานและอำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล
2. เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชนซึ่งจะก่อให้เกิด ความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี เลื่อมใส ศรัทธาและให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา

ขอบข่ายและภารกิจการบริหารทั่วไป

1. การดำเนินการบริการงานธุรการ ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์สภาพงาน ระเบียบกฎหมาย วางแผนออกแบบระบบงาน เพื่อลดขั้นตอนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ จัดบุคลากรรับผิดชอบและพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถ จัดหา Hardware และ Software ให้สามารถรองรับการปฏิบัติงานได้ตามระบบที่กำหนดไว้ โดยดำเนินงาน ติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงงานธุรการให้มีประสิทธิภาพ
2. งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การรวบรวมประมวลผลวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสนับสนุนข้อมูลจัดทำรายงานการประชุมและแจ้งมติที่ประชุมทราบ รวมทั้งประสานการดำเนินงานตามมติที่ประชุมในเรื่องการอนุมัติ อนุญาต สั่งการ เร่งรัดการดำเนินการ และรายงานผลการดำเนินการให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ
3. การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ ได้แก่ การสำรวจระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ จัดทำทะเบียน ระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษา พัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติภารกิจ จัดระบบข้อมูลเครือข่ายสารสนเทศเชื่อมโยงกับสถานศึกษาอื่น เขตพื้นที่การศึกษา และส่วนกลาง มีการนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารและการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งมีการประเมินและประสานงานระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ และปรับปรุงพัฒนาเป็นระยะ ๆ

4. การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา ได้แก่ การจัดให้มีระบบการประสานงานและเครือข่ายการศึกษา มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาเครือข่ายการศึกษา มีการประสานงานกับเครือข่ายการศึกษาเพื่อแสวงหาความร่วมมือความช่วยเหลือเพื่อส่งเสริมสนับสนุนงานการศึกษาของสถานศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบโดยกำหนดแผนโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายการศึกษาให้ความร่วมมือ และสนับสนุนทางวิชาการแก่เครือข่ายทางการศึกษาของสถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

5.1 การจัดระบบการบริหาร ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ โครงสร้าง ภารกิจในการดำเนินงาน ปริมาณ คุณภาพ การวางแผนการจัดระบบโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการภายในระบบการทำงานและการบริหารงาน การนำเสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบในการแบ่งส่วนราชการในสถานศึกษา การประกาศและประชาสัมพันธ์ให้ส่วนราชการตลอดจนประชาชนทั่วไปทราบการดำเนินการบริหารจัดการให้เป็นไปตามโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการที่กำหนด การติดตามประเมินผลและปรับปรุงการจัดระบบการบริหารให้มีประสิทธิภาพ

5.2 การพัฒนาองค์กร ได้แก่ การศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาองค์กรของสถานศึกษาในการพัฒนาองค์กร การกำหนดแนวทางการพัฒนาองค์กรให้ครอบคลุมโครงสร้าง ภารกิจ บุคลากร เทคโนโลยี และกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันปัญหา การและความต้องการจำเป็น ดำเนินการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ ความสามารถที่เหมาะสมกับโครงสร้างภารกิจเทคโนโลยีและกลยุทธ์ของสถานศึกษา มีการกำหนดเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด ในการปฏิบัติการของบุคลากร มีการติดตามผลการปฏิบัติงานตามแนวทางพัฒนาองค์กรเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ รวมทั้งมีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาองค์กร และกระบวนการปฏิบัติงาน

6. งานเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การสำรวจ ข้อมูล การวางแผนกำหนดนโยบายการนำนโยบายมาใช้ในการบริหาร การระดมจัดหา การสนับสนุนส่งเสริมให้มีการผลิตและการประเมินผลด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าทางการศึกษา

7. การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป ได้แก่ การสำรวจปัญหาความต้องการจำเป็น การจัดระบบส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกการจัดการศึกษา สื่อวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่เหมาะสม การติดตามประเมินผลการสนับสนุน การนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ มีความยืดหยุ่นคล่องตัว และมีประสิทธิภาพ

8. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ได้แก่ การกำหนดแนวทางวางแผนการบริหาร การบำรุงดูแลรักษาและพัฒนา การติดตามตรวจสอบการใช้ การสรุปผลประเมินผลและรายงานการใช้อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

9. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน ได้แก่ การประสานงานกับชุมชนและท้องถิ่นในการสำรวจข้อมูลจำนวนนักเรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษา การจัดทำสำมะโนผู้เรียนที่จะเข้ารับบริการ การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศจากสำมะโนผู้เรียนและการเสนอข้อมูลสารสนเทศการสำมะโนผู้เรียนให้เขตพื้นที่การศึกษาทราบ

10. การรับนักเรียน ได้แก่ การให้สถานศึกษาประสานการดำเนินงานแบ่งเขตพื้นที่บริการ การกำหนดแผนการรับนักเรียน การดำเนินการรับนักเรียนตามแผน การร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ในการติดตามช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาในการเข้าเรียน การประเมินและรายงานผลให้เขตพื้นที่การศึกษาทราบ

11. การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ได้แก่ การสำรวจความต้องการเข้ารับการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย การกำหนดแนวทางและความเชื่อมโยงในการจัดและพัฒนาการศึกษาตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแนวทางของเขตพื้นที่การศึกษา การดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือทั้ง 3 รูปแบบ การประสานเชื่อมโยงประสานความร่วมมือและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา การติดตามประเมินผล เพื่อปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ

12. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ได้แก่ เงินทุนการศึกษา เงินพัฒนาสถานศึกษา ในลักษณะต่าง ๆ ที่สามารถจะนำมาจัดซื้อจัดจ้างทำสิ่งของ หรือจัดสร้างสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ และการใช้จ่ายเพื่อทำกิจกรรมหรือทำประโยชน์ทางการศึกษา วัสดุอุปกรณ์ที่ดินและสิ่งก่อสร้างบุคคล แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น และแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ

13. การส่งเสริมกิจการนักเรียน ได้แก่ การวางแผนกำหนดแนวทางการส่งเสริมการดำเนินการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการสรุปและประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไข

14. การประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การศึกษาความต้องการในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูล และผลงาน การวางแผนประชาสัมพันธ์ โดยการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน องค์กร สถาบันและสื่อมวลชนในท้องถิ่น การจัดให้มีเครือข่ายการประสานงาน การพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบการสร้างกิจกรรม โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของเครือข่าย และการติดตามประเมินผลการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ทราบถึงผลที่ได้รับ และนำไปดำเนินงานปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้เหมาะสม

15. การส่งเสริมสนับสนุนการประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา ได้แก่ การกำหนดแนวทางและการให้คำปรึกษา แนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

16. งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น ได้แก่ การประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษากับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นทั้งในเขตบริการและนอกเขตบริการของโรงเรียน รวมทั้ง การประสานการติดต่อราชการกับหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานทางการศึกษาอื่น เพื่อขอความร่วมมือในการจัดการศึกษาหรือกรณีมีปัญหาในการปฏิบัติราชการ

17. การจัดระบบการควบคุมงานภายในหน่วยงาน ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน การวิเคราะห์ความเสี่ยงและการกำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยง การวางแผนจัดระบบการควบคุมภายใน การนำมาตรการป้องกันเพื่อควบคุมงานตามภารกิจ การประเมินผลการรายงานผลการประเมินคุณภาพภายใน

18. งานบริการสาธารณะ ได้แก่ การจัดให้มีระบบบริการสาธารณะ การจัดระบบข้อมูลข่าวสารและบริการอื่น ๆ แก่สาธารณชน การพัฒนาระบบการให้บริการ การประเมินความพึงพอใจ และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาระบบงานบริการสาธารณะ

19. งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น ได้แก่ การจัดให้มีบุคลากรรับผิดชอบงานวางแผนการปฏิบัติงาน และดำเนินงานให้เสร็จสิ้นตามภารกิจ มีการกำกับติดตามการดำเนินงาน และประเมินผล การปฏิบัติงานของผู้ที่ได้รับมอบหมายตามความเหมาะสม

จากการศึกษาการบริหารทั่วไปที่มีทั้งหมด 19 งานนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล รวมทั้งเพื่อการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี เลื่อมใส ศรัทธา และให้การสนับสนุนต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

หลักการธรรมาภิบาล

แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

อภิงค์ญญา วงษานุกัตน์ (2543 : 24-26) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล ดังนี้

1. รัฐมีบทบาทน้อยที่สุด (Minimal state) และเป็นเครื่องมือสนับสนุนสาธารณะโดยให้ความสำคัญกับระบบตลาด โดยลดบทบาทของภาครัฐ เพิ่มบทบาทของภาคเอกชน

2. การทำงานร่วมมือระหว่างระบบการปกครองที่ดี หมายถึง ระบบในภาคเอกชนที่มีทิศทาง และการควบคุมที่ดี และต้องสามารถแยกเรื่องส่วนตัวออกจากผลประโยชน์ขององค์กรให้ชัดเจน พยายามสร้างความโปร่งใส (Transparency) มีระบบการตรวจสอบที่ได้มาตรฐานในภาคเอกชน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม เกิดความมีประสิทธิภาพในการกำกับดูแลตนเอง

3. แนวคิดใหม่ในการจัดการภาครัฐ (New public management) มีความหมาย 2 ทางคือ

3.1 การนำวิธีการจัดการของเอกชนที่มีความเป็นวิชาชีพ มีมาตรฐานและการให้ความสนใจกับผู้บริการไปใช้ในการจัดการภาครัฐ

3.2 การนำโครงสร้างสถาบันแบบเศรษฐกิจทางการตลาด มาใช้ในการให้บริการสาธารณะ เพื่อให้เกิดการแข่งขัน และความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของในภาครัฐ

4. ระบบการปกครองที่ดี (Good governance) เป็นความหมายที่ใช้กันอย่างกว้างขวางทั่วไป ซึ่งมีที่มาจากธนาคารโลก (World Bank) หรือกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) เพื่อใช้เป็นนโยบายควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลในประเทศโลกที่สาม

5. การจัดระบบเครือข่ายทางสังคม (Social - cybernetic system)

6. การจัดการภายใน ในระบบเครือข่าย (Self - organizing networks) มีลักษณะเป็นระบบที่เปลี่ยนแปลงจากการปกครองส่วนท้องถิ่น ไปสู่ระบบท้องถิ่นที่มีระบบบริหารราชการ และสังคมที่ดี (Local governance) เป็นความพยายามปกครองตนเอง มีความร่วมมือ ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีปฏิสัมพันธ์ เชื่อมโยงระหว่างองค์กรเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้า และบริการสาธารณะแบบพึ่งพากัน

พิทยา บวรวัฒนา (2541 : 294-308) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลว่า ศตวรรษที่ 21 สังคมได้ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทของรัฐบาล และการบริหารองค์การสาธารณะพร้อม กับความสำนึกที่เพิ่มขึ้นในข้อบกพร่องของบทบาทของรัฐบาล การปฏิรูปการบริหารเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องทำในทุกประเทศ ทั้งในโลกตะวันตก และโลกตะวันออก ทำให้เกิดมีระบบที่ดีเพิ่มมากขึ้น

พิทยา ว่องกุล (2541 : 3-10) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล มีที่มา 3 ประการ คือ 1) มาจากเจตนาธรรมของนักคิด นักเรียนหรือนักรัฐศาสตร์ ทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ปรารถนาให้มนุษยชาติมีระบบการปกครองที่ดีและเป็นธรรม 2) มาจากการเสนอของธนาคารโลก (World Bank) หรือ IMF ซึ่งอยู่ใต้การครอบงำของอเมริกา และประเทศพัฒนาในยุโรป เพราะบทเรียนที่ได้จากการเข้าไปจัดการหนี้สินในประเทศต่าง ๆ มาตรการที่จะใช้ควบคุมลูกหนี้ได้จึงต้องมี Good Governance และ 3) มาจากปัญญาชน นักคิด นักการเมือง หรือเทคโนแครต (Technocrat) ที่รับการศึกษาจากตะวันตก และนำเอาความรู้เรื่อง Good governance มาใช้ซึ่งมีทั้งประเภทรับเอามาใช้ทั้งดุ้น และนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสังคมไทย

ธีรยุทธ บุญมี (2541 : 11) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล คือ การยกระดับกระบวนการความสัมพันธ์ร่วมมือของส่วนต่าง ๆ ในสังคม ได้แก่ 1) ภาครัฐ ภาคสังคม และเอกชน 2) สถาบันสำคัญ ๆ ของประเทศ คือ ชุมชน ประชาคม ภูมิภาค และระดับชาติ ให้มีลักษณะเป็นรูปธรรม มีพลัง เช่น ในรูปของการประชุมระดับชาติ เพื่อธรรมาภิบาลแห่งชาติ (National Conversion for Good Governance of Thailand) การจัดตั้งสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจ และสังคมตามรัฐธรรมนูญใหม่

ประเวศ วะสี (2541 : 19-34) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการปฏิรูปสังคมไทยภายหลังการเผชิญกับวิกฤติการณ์ทางสังคมที่รุนแรงว่า ต้องมีการปฏิรูปสังคมเพื่อการปรับตัวให้เกิดความเข้มแข็ง ถูกต้องเป็นธรรมในทุกส่วนของสังคม หรือเกิดความเป็นธรรมรัฐ (Good Governance) อันจะทำให้สังคมไทยมีความเข้มแข็งทุกด้าน

อนก เหล่าธรรมทัศน์ (วรดูล ตูลารักษ์. 2541 : 205-213 ; อ้างอิงมาจาก อนก เหล่าธรรมทัศน์. ม.ป.ป.) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล ว่า Good governance คือ การที่รัฐและประชาสังคมช่วยกัน โดยเน้นที่ประชาสังคม ไม่ใช่เน้นที่รัฐ และรัฐจริง ๆ ต้องมีขนาดเล็กลง และเปลี่ยนบทบาทจากคนทำเองมาสู่การกระตุ้นการหนุนช่วย การให้เงินสนับสนุน และเปิดให้ภาคประชาสังคมมาทำให้มากขึ้น และต้องเป็นรัฐที่กระจายอำนาจให้กับการปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันทำมากขึ้น

ลิขิต ธีรเวคิน (2541 : 6) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล ว่าเป็นการปกครองที่มีธรรมะ หรือความถูกต้องเป็นหลัก โดยอธิบายว่าองค์ประกอบของธรรมรัฐ คือ

1. ความชอบธรรมทางการเมือง
2. ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน หรือสังคม คนส่วนใหญ่ของประเทศ
3. หลักนิติธรรม (Rule of law) ไม่ใช่ Rule by law (หลักการปกครองโดยใช้กฎหมาย)

4. ความโปร่งใสของการปฏิบัติการตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร
5. วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และจรรยาบรรณของผู้นำ เป็นฐานสำคัญของธรรมรัฐ
6. การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มุ่งประโยชน์คนส่วนใหญ่
7. การตัดสินใจนโยบายที่มีเหตุผลตามหลักวิชาการ ไม่มีอคติ

8. ระบบราชการที่มีหลักการของจรรยาชีพ ยึดหลักความสามารถและคุณธรรม
9. กลไกการตรวจสอบและการควบคุมด้วยองค์กรของรัฐที่มีอิสระ เพื่อป้องกันการทุจริต
10. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจนโยบาย มีการประชาพิจารณ์

ประชามติ การเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายฯ การถอดถอนนักการเมือง

ชัยอนันต์ สมุทรวณิช (2541 : 22) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลว่า Good governance กับการศึกษา การปฏิรูปการเมือง ว่าสังคมประชาธิปไตยเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของการมี Good governance และประชาธิปไตยจะอยู่ได้ยั่งยืนเมื่อสังคมเปิด (Open society) มีระบบการศึกษาและระบบโรงเรียน ที่เปิด ดังนั้น การมีเพียง Good governance แม้จะมีความจำเป็นแต่ยังไม่เพียงพอ ต้องมีสังคมที่เป็นประชาธิปไตย เพราะเป้าหมายของ Good governance เป็นเป้าหมายของผู้ปกครอง และเป็นพฤติกรรมรวมอยู่ระดับนำ และผู้บริหารจัดการ โดยเฉพาะกลไกของรัฐในการบริหาร และการใช้อำนาจให้เป็นไปอย่างมีหลักเกณฑ์ กติกา ยุติธรรม รับผิดชอบ โปร่งใส คงเส้นคงวา และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้

สุจินต์ จินายน (2542 : 20) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล เป็นการบริหารจัดการที่ดี ในคำศัพท์ ธรรมรัฐว่า เป็นการปกครองที่มีธรรมะหรือความถูกต้องเป็นหลัก และมีกระบวนการปกครอง บริหารที่อาศัยปรัชญา หลักการที่ถูกต้อง อำนาวยุทธศาสตร์ต่อสังคม ประเทศชาติ มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาของสังคม นำมาซึ่งความเจริญด้านต่าง ๆ โดยมีขอบเขตขององค์ประกอบ 3 ส่วนคือ 1) ส่วนของอุดมการณ์ หรือหลักการที่เป็นอุดมคติ 2) โครงสร้าง และกระบวนการ หรือกลไกของระบบที่จะเสริมให้ส่วนที่ 1 มีผลในทางปฏิบัติ ไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง และ 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะช่วยดูแลให้ธรรมรัฐดำเนินไปในลักษณะที่ยั่งยืน และต่อเนื่อง

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2542 : 29-31) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลว่าการบริหารองค์การสาธารณะให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ต้องนำหลัก Good governance หรือธรรมาภิบาลมาใช้ ซึ่งมีองค์ประกอบ 7 ประการ ที่สัมพันธ์และสนับสนุนซึ่งกันและกัน ได้แก่ 1) การตรวจสอบได้ (Accountability) 2) ความโปร่งใส (Transparency) 3) การกระจายอำนาจ (Decentralization) 4) การให้อำนาจ (Empowerment) 5) จริยธรรม (Ethics) 6) การมีส่วนร่วม (Participation) และ 7) การตอบสนอง (Responsiveness)

บวรศักดิ์ อูวรรณโณ (2542 : 29) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล ด้านเป้าหมาย โครงสร้าง และกระบวนการ และสาระของธรรมาภิบาล ดังนี้

1. เป้าหมายของธรรมาภิบาล (Objective) คือ การพัฒนา และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของทุกภาคส่วนในสังคม

2. โครงสร้างและกระบวนการของธรรมาภิบาล (Structure and process) ที่จะนำไปสู่เป้าหมายได้ ต้องมีการวางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศที่ทุกภาค ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน หรือภาคประชาสังคม ภาคปัจเจกชน และครอบครัวมีส่วนร่วมกันฉันทัดประสาน กระบวนการของธรรมาภิบาลมี 3 ส่วน ที่เชื่อมโยงกัน คือ การมีส่วนร่วมของทุกภาคในการบริหารจัดการ (Participation) ความโปร่งใสของกระบวนการตัดสินใจ (Transparency) และความรับผิดชอบต่อผู้ต้องตอบคำถาม (Accountability) ถูกวิจารณ์ ได้รวมทั้งความรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจ

3. สารของธรรมาภิบาล คือ การบริหารจัดการทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองต้องสร้างความสมดุลระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขมีเสถียรภาพ อานันท์ ปันยารชุน (2542 : 2) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลว่า สังคมจะพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องยั่งยืน ถ้าประชาธิปไตย และธรรมาภิบาลเป็นขาทั้งสองข้างที่เดินไปด้วยกัน

สรุปได้ว่าหลักธรรมาภิบาล เป็นการปกครองที่มีธรรมะ หรือความถูกต้องเป็นหลักในการปฏิรูปสังคมไทย เพื่อการปรับตัวให้เกิดความเข้มแข็ง ถูกต้องเป็นธรรมในทุกส่วนของสังคมโดยเน้นที่ประชาสังคมต้องเป็นรัฐที่กระจายอำนาจให้กับการปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันทำมากขึ้น อำนาวยุทธศาสตร์ต่อสังคม ประเทศชาติ ให้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาสังคม ให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และมีเสถียรภาพ ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือของทั้งสถาบันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคม บทบาทของรัฐ ที่สำคัญนั้น คือ รัฐเป็นผู้มีบทบาทในการวางรากฐาน และรักษากฎระเบียบต่าง ๆ การสร้างธรรมาภิบาลของรัฐนั้นจำเป็นต้องอาศัยระบบการจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ มีภาระรับผิดชอบภายใต้กฎหมาย และนโยบายที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องมีการปฏิรูประบบราชการเพื่อปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ และรับผิดชอบภายใต้กรอบของกฎหมาย ซึ่งจุดมุ่งหมายในการสร้างธรรมาภิบาลของภาครัฐนั้นจะต้องพยายามปฏิรูปการบริหารจัดการให้ถูกต้องตามหลักเหตุผล และหน้าที่ มีระบบความรับผิดชอบด้านการเงินที่มีประสิทธิภาพมาใช้ และให้มีความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ยกกระดับความชำนาญของภาครัฐให้มีความทันสมัย

ความเป็นมาของธรรมาภิบาล (Good Governance)

หลักธรรมาภิบาลยุคปัจจุบัน เริ่มต้นจากการนำเสนอของธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank : ADB) ที่ต้องการให้ประเทศในเอเชียตระหนักถึงการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) ความคิดดังกล่าวเกิดจากทัศนคติที่ว่า รัฐบาลในทวีปเอเชียต่างมีปัญหาเรื่อง ระบบพวกพ้องเส้นสาย และการฉ้อราษฎร์บังหลวง วิธีการที่จะขจัดปัญหาเหล่านี้ได้คือการสร้าง ธรรมาภิบาลขึ้นมา ซึ่งหมายถึงการบริหารจัดการที่ดี ทั้งในแง่การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม (เทียนชัย วงศ์สุวรรณ. 2544 : 13) แนวคิดธรรมาภิบาลเริ่มเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย และกว้างขวาง เมื่อธนาคารโลกได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการกำหนดนโยบายการให้เงินกู้แก่ประเทศยากจนตั้งแต่ช่วงคริสต์ศักราช 1980-1990 เพื่อแก้ปัญหาความไร้ประสิทธิภาพ และปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวงของรัฐบาลในประเทศเหล่านั้น และคำ ว่า Good Governance มีการใช้ครั้งแรกในธนาคารโลก เมื่อปี 1989 ในรายงานเรื่อง Sub Sahara Africa : from Crisis to Sustainable Growth ซึ่งเป็นรายงานการฟื้นฟูเศรษฐกิจ และ ความสำคัญของการมี Good Governance (ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ. ม.ป.ป. : 109-144) ซึ่งนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายการให้เงินกู้กับประเทศในซีกโลกใต้ เพื่อแก้ปัญหาเรื่องความไร้ประสิทธิภาพ และการคอร์รัปชันของรัฐบาลในประเทศที่กำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศในแถบละตินอเมริกา และแอฟริกาที่มีปัญหาในการบริหารงานจนทำให้เกิดปัญหา เนื่องจากเงินธนาคารโลกไปแล้วไม่สามารถหาเงินมาชำระคืนได้ (นฤมล ทับจุมพล. 2546 : 61) ต่อมาได้มีองค์กรระหว่างประเทศอื่น ๆ เช่น IMF, UNDP นำมาใช้ในการอธิบายเช่นกัน โดยองค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program, UNDP) ได้นำแนวคิดดังกล่าวไปวิเคราะห์ และอธิบายรายละเอียดไว้ในเอกสารนโยบาย เรื่อง Governance for Sustainable Human Development สามารถสรุปว่าการที่สังคมมีกลไกประชารัฐที่ดีก็จะเป็นกลไกในการสร้างความสมดุลระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของสังคมให้ดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และสังคมมีเสถียรภาพ (UNDP. 1997 : 87) ธรรมาภิบาล

หรือ Good Governance ในความหมายแบบสากลมีความหมายรวมถึง ระบบโครงสร้าง และ กระบวนการต่าง ๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศ เพื่อที่ภาคต่าง ๆ ของสังคมจะพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติสุข (อรพินท์ สฟโชคชัย. 2540 : 11) จะเห็นว่าคำว่า “ธรรมาภิบาล” มีความหลากหลายตามที่นักวิชาการต่าง ๆ ได้นำเสนอไว้ นั้น มีความสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาและการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยและมีความเหมาะสมกับ วัฒนธรรม สังคม และลักษณะการปกครองปัจจุบันของประเทศ สรุปโดยรวมได้ว่า “ธรรมาภิบาล” ทำหน้าที่เป็นกลไก เครื่องมือ และแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาค เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเน้นความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชนและภาค ประชาชนอย่างจริงจัง และต่อเนื่องเพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมทางกฎหมายมีเสถียรภาพ มีโครงสร้าง และกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน (บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี. 2544 : 10)

หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) เข้าสู่ประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2540 คณะกรรมการบัญญัติศัพท์รัฐศาสตร์ของราชบัณฑิตยสถาน ได้บัญญัติไว้ว่า “วิธีการปกครองที่ดี” แต่ทางสภาผู้แทนราษฎรได้ใช้คำว่า “ธรรมรัฐ” ซึ่งไม่ตรงกับความหมายในภาษาอังกฤษ เพราะ “ธรรมรัฐ” แปลว่า “รัฐที่มีธรรม” ทางคณะอนุกรรมการข้าราชการพลเรือน หรือ อ.ก.พ. ก็ได้บัญญัติศัพท์ใหม่ว่า “สุประศาสนการ” ส่วนทางราชบัณฑิตยสถานก็ไม่เห็นด้วย ต่อมาศาสตราจารย์ บวรศักดิ์ อวรรณโณ ได้นำเสนอคำว่า “ธรรมาภิบาล”

ความหมายของธรรมาภิบาล

ธนาคารโลก (สุจิตรา บุญยรัตน์พันธ์. 2549 : 6 ; อ้างอิงมาจาก ธนาคารโลก. ม.ป.ป.) ได้อธิบายความหมาย Good Governance ว่าเป็นลักษณะและวิถีทางของการใช้อำนาจทางการเมือง เพื่อจัดการงานของบ้านเมือง โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนา ซึ่งความหมายของธนาคารโลกเป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญของการมีธรรมาภิบาลที่ช่วยในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้ รัฐบาลสามารถให้บริการที่มีประสิทธิภาพ มีความยุติธรรม มีกระบวนการกฎหมายที่อิสระ มีการดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญา มีความโปร่งใส รับผิดชอบ และสามารถตรวจสอบได้

องค์การสหประชาชาติ หรือ United Nations (UN) (สุจิตรา บุญยรัตน์พันธ์. 2549 : 5-6 ; อ้างอิงมาจาก United Nations. n.d.) ได้อธิบายความหมาย ธรรมาภิบาล ว่าเป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นอยู่ของคนในสังคมทุกประเทศให้มีการพัฒนาที่เท่าเทียมกัน และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การดำเนินการนี้ต้องเกิดจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อกระจายอำนาจให้เกิดความโปร่งใส ธรรมาภิบาล คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนและสังคมอย่างเท่าเทียมกัน และมีคำตอบพร้อมเหตุผลที่สามารถชี้แจงกันได้

ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย หรือ The Asian Development Bank (ADB) กล่าวว่า หลักของธรรมาภิบาล คือ การมุ่งความสนใจไปที่องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่กำหนดไว้ได้ผล หมายถึง การมีบรรทัดฐานเพื่อให้มีความแน่ใจว่ารัฐบาลสามารถสร้างผลงานตามที่สัญญาไว้กับประชาชนได้

สรุป ธรรมนูญบาล ในทัศนะขององค์การสหประชาชาติ และธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย ว่า เป็นการใช้อำนาจทางการเมือง เพื่อจัดการงานของบ้านเมือง โดยให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ มีระบบที่ยุติธรรม กระบวนการทางกฎหมายที่อิสระ ในขณะที่นิยามของธนาคารพัฒนาแห่งเอเชียเน้นไปที่องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยรวมแล้ว ทั้งธนาคารโลก และธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย ต่างเน้นประเด็นการบริหารจัดการของภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ และโปร่งใส ดังนั้น แนวคิดขององค์การระหว่างประเทศจึงเป็นเรื่องการสร้างความเชื่อถือและความชอบธรรมของรัฐบาลที่มีต่อต่างประเทศ

คำว่า “ธรรมนูญบาล Good Governance” เกิดจากคำว่า “ธรรม” บวกกับ “อภิบาล” หมายถึง การรักษาซึ่งธรรม มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Good Governance ซึ่งความหมายของ “ธรรมนูญบาล Good Governance” (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 78) ตามพจนานุกรมได้เขียนไว้ว่า ธรรมนูญบาล (Good Governance) หมายถึง ข้อบัญญัติ (The Act), กระบวนการ (Process), อำนาจในการปกครอง (Power of Governing), รัฐบาล (Government), หรือสภาวะในการถูกปกครอง (The State of Being Governed) (วิพร เกตุแก้ว. 2547 : 225) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้ระบุหลักการของค่านิยม การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ไว้ดังนี้

การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคม ทั้งภาครัฐภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคี และร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนส่งเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤตภัยอันตรายที่อาจจะมิมีในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงยุติธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทยรัฐธรรมนูญ และกระแสโลกปัจจุบัน

ธรรมนูญบาล (Good Governance) หรือระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หมายถึง แนวทางการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ในหลักความถูกต้อง เป็นธรรมตามหลักพื้นฐานบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี (สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. 2546 : 58)

ธรรมนูญ (Good Governance) หมายถึง การบริหารโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ หรือการบริหารอย่างมีวิสัยทัศน์ และเน้นการทำงาน ตอบสนองประชาชน มีระบบการทำงานที่มีความโปร่งใส (สมศักดิ์ คงเที่ยง. 2545 : 146 ; อ้างอิงมาจาก วิจิตราภรณ์ ไชยโคตร. 2550 : 11)

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้ระบุหลักการของค่านิยมการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีไว้ดังนี้ “การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคี และร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนส่งเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทา ป้องกัน หรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤต ภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และ

การมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และ การปกครองแบบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแส โลกยุคปัจจุบัน (สุจิต นิมิตกุล. 2543 : 24)

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2541 : 2) อธิบายไว้ว่า ธรรมนูญหมายถึง การจัดการบริหารประเทศที่ดีในทุก ๆ ด้าน และทุก ๆ ระดับ ซึ่งรวมถึงการจัดการระบบ องค์กร และกลไกของคณะรัฐมนตรี ส่วนราชการองค์การของรัฐและรัฐบาลที่ไม่ใช่ส่วนราชการ การ บริหารราชการส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น องค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล (Private Sector Organizations) องค์กรของเอกชน ชมรม และสมาคมเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ นิติบุคคลภาคเอกชน และภาคประชาสังคม (Civil Society) และการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ

บวรศักดิ์ อวรรณโณ (2544 : 10) ได้ให้ความหมายของธรรมนูญว่า เป็นระบบ โครงสร้าง กระบวนการ และความสัมพันธ์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคมในการ บริหารจัดการเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของรัฐ ซึ่งเป็นการบริหารจัดการที่ดี

อานันท์ ปันยารชุน (2542 : 13) ได้ให้ความหมายของธรรมนูญว่า เป็นผลลัพธ์ ของการจัดการกิจกรรมซึ่งบุคคล และสถาบันทั่วไป ภาครัฐ และภาคเอกชนมีผลประโยชน์ร่วมกันได้ กระทำลงไปหลายทาง มีลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสาน ผลประโยชน์ที่หลากหลาย และขัดแย้งกันได้ โดยสาระธรรมนูญหรือ Good Governance คือ องค์กรประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่กำหนดไว้จะได้ผล หมายถึง การมีบรรทัดฐาน

ปรัชญา เวสารัชช์ (2542 : 45) กล่าวถึงในความหมายของการบริหารจัดการที่ดี ซึ่ง หมายถึง กลไกการทำงานของหน่วยงานใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล ระบบราชการ หรืออะไรก็ตามที่มีรูปแบบ วิธีการบริหารจัดการที่ดี โดยพิจารณาถึง สามเรื่องหลัก ๆ ได้แก่ หลักการที่ดี วิธีการที่ดีและผลลัพธ์ที่ดีมี คุณภาพด้วย คือจะต้องมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล เป็นธรรม โปร่งใส และมีความรับผิดชอบ

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541 : 89) ได้ให้ความหมายของธรรมนูญว่า การที่กลไก ของรัฐทั้งการเมือง และการบริหาร มีความแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ สะอาด โปร่งใส และรับผิดชอบ เป็นการให้ความสำคัญกับภาครัฐและรัฐบาลเป็นด้านหลัก

ปรีชา ช่างขวัญยืน (2542 : 103) ได้ให้ความหมายของธรรมนูญว่า เป็นรัฐที่มุ่ง ความดีงาม ความมีศีลธรรมเป็นจุดหมายสูงสุด ความมั่งคั่งของรัฐมิไว้เพื่อกระจายทรัพย์สินไปสู่คนทุกหมู่ เหล่า ไม่ให้เดือดร้อนเรื่องการอุปโภค บริโภค ในนโยบายด้านเศรษฐกิจนั้นต้องได้ทรัพย์สินมาด้วย ความชอบธรรม และมีส่วนเกื้อกูลประชาชน การใช้ทรัพย์สินก็ต้องใช้โดยธรรม มุ่งสิ่งที่เป็นธรรม เป็นความ ดี สนับสนุนให้คนประพฤติดี คนควรบูชาความดีไม่ใช่ทรัพย์สิน ด้วยเหตุนี้ ธรรมนูญจึงมุ่งเน้นสร้างคนให้ มีคุณงามความดี ให้บูชาคุณงามความดีมากกว่าจะเน้นระบอบการปกครอง

ธีรยุทธ บุญมี (2541 : 1) ได้ให้ความหมายของธรรมนูญว่า เป็นกระบวนการ ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคสังคม ภาคเอกชน และประชาชนโดยทั่วไป ในการที่จะทำให้การ บริหารราชการแผ่นดินดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ยุติธรรม และตรวจสอบได้

ประเวศ วะสี (จตุพร ผ่องสุข. 2550 : 18 ; อ้างอิงมาจาก ประเวศ วะสี. 2542 : 15) ได้ให้คำนิยามของธรรมนูญว่า คือ รัฐที่มีความถูกต้องเป็นธรรม ซึ่งหมายถึงความถูกต้อง เป็นธรรมใน 3 เรื่องใหญ่ ๆ คือ

1. การเมืองและระบบราชการที่โปร่งใส รับผิดชอบต่อสังคม ถูกตรวจสอบได้
2. ภาคธุรกิจที่โปร่งใส รับผิดชอบต่อสังคม สามารถตอบสนองได้
3. สังคมที่เข้มแข็ง ความเป็นประชาสังคม (Civil Society) สามารถตรวจสอบ

ภาครัฐ และภาคธุรกิจให้ตั้งอยู่ในความถูกต้องได้

จากนิยามของธรรมาภิบาลดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล เป็นหลักการบริหารงาน โดยยึดหลักความถูกต้องและเป็นธรรม ซึ่งสามารถนำไปใช้กับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เพื่อให้ เกิดผลลัพธ์ของการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล และองค์การพัฒนาต่าง ๆ ได้เริ่ม มาใช้คำว่า ธรรมาภิบาล (Good Governance) ในต้นทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นคำที่ใช้แทนคำ ว่า การบริหารรัฐกิจการบริหารงานภาครัฐ หรือรัฐประศาสนศาสตร์ในอดีต ปัจจุบันธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นคำที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ทั้งในความหมายเชิงนามธรรม และรูปธรรม สำหรับ ประเทศไทย นักวิชาการหลายท่านได้พยายามแปลคำว่า “Good Governance” ที่ใช้กันมานานา ประเทศว่า “ธรรมรัฐ” หรือ “ประชารัฐ” หรือ “กลไกภาคราชการที่มีคุณภาพ” หรือ “ประชาคม ราชการที่ดี” หรือ “ธรรมาภิบาล”

หลักการพื้นฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (ระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542) ประกอบด้วย หลักพื้นฐาน 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่า โดยแต่ละหลักจำแนกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประเทศ ระดับ ภาครัฐ และระดับองค์กร ซึ่งแต่ละระดับมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน รวมถึงการจัดระบบองค์กร และกลไกของคณะรัฐมนตรี ส่วนราชการ องค์กรของรัฐการบริหารราชการส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น องค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล องค์กรของเอกชน ชมรม และสมาคมเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นิติบุคคล เอกชน และภาคประชาสังคม (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2542 : 37)

ปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง ทั้งองค์กรภาครัฐ และภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญ และนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้กับการบริหารองค์การ ซึ่งธรรมาภิบาล นั้นเกี่ยวข้องกับการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพสู่ประชาชน โดยมุ่งให้เกิดความเป็นอิสระในการ บริหารงาน การลดการควบคุม ให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายสถาบันที่ทำหน้าที่ บริหารงานภาครัฐ นอกจากนี้จะต้องกำหนดบทบาทของตนอย่างชัดเจนแล้ว มีความพร้อมที่จะถูก ตรวจสอบต่อแนวทางการใช้อำนาจในการดำเนินงาน ส่วนในองค์การภาคเอกชนก็เช่นเดียวกันที่หันมา ให้ความสนใจในเรื่องของบรรษัทภิบาล (Cooperate Good Governance) วิธีการ และเป้าหมายของ การปฏิรูประบบการบริหารของส่วนราชการจะใช้ธรรมาภิบาลเป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนาขีด ความสามารถโดยมีการส่งเสริมบทบาทให้เกิดการทำงานที่ปราศจากการคอร์รัปชัน หรือการไม่นำ ผลประโยชน์ของสาธารณะมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว มีการใช้หลักนิติธรรมในการดำเนินงาน หรือสร้าง กรอบในการดำเนินงานเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับหลักนิติธรรม ลดกฎระเบียบที่มากจนเกินไป ที่เป็นต้นเหตุของการทำงานที่ล่าช้า มีการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายการดำเนินงานให้ชัดเจน เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม มีกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใส มีกฎ กติกา มารยาทในการบริหารงาน

องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล

สำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อปี พ.ศ. 2542 โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบวาระแห่งชาติ สำหรับการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี โดยกำหนดเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 ขึ้น ระเบียบนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม 2542 โดยทุกส่วนราชการต้องถือปฏิบัติ และรายงานผลการปฏิบัติต่อคณะรัฐมนตรีและ รัฐสภา (ชนะศักดิ์ ยุวบูรณ์. 2543 : 5) ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีได้ระบุถึงหลักสำคัญของ ธรรมาภิบาล 6 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลัก ความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบหลักของ หลักของ ธรรมาภิบาลที่เสนอ โดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เน้นการกำหนดเป็นกรอบแนวทางให้แก่หน่วยราชการเพื่อปฏิบัติ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ระบุว่า หลักธรรมาภิบาล มีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการดังนี้

1. หลักนิติธรรม เป็นการตรากฎหมาย และกฎข้อบังคับ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ ยอมรับของสังคมอันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่อำนาจอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

2. หลักคุณธรรม เป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม และส่งเสริมสนับสนุนให้ ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันกันของคนในชาติโดยปรับปรุง กลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่าง ตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน

4. หลักความมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอ ความเห็นในการตัดสินใจปัญหาความสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแสดงความเห็นการโต้ สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ

5. หลักความรับผิดชอบ เป็นการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบ ต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนการ เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า เป็นการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้า และการบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ธรรมาภิบาลในสถานศึกษา

จากพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วย การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2546 “ธรร มาภิบาล” เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคสังคมซึ่ง ครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความรู้รัก สามัคคี และร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งและสร้าง ภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทาป้องกัน หรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของ

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสโลกปัจจุบันโดยเฉพาะในด้านการศึกษาและใน วิชาชีพทางด้านบริหารรัฐกิจนั้นได้ถือว่า ธรรมภิบาล เป็นมิติของกระบวนทัศน์ใหม่ของการบริหารงาน ภาครัฐ และสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญดังนี้คือ การเน้นบทบาทของผู้บริหารงานใน ฐานะที่เป็นผู้ให้บริการสูงสุดตามที่ประชาชน ของการสนับสนุนให้เกิดความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่ระดับมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดการควบคุมของราชการส่วนกลาง การเรียกร้อง ความสามารถในการปฏิบัติงานทั้งในระดับบุคคลและองค์กร และการใช้เรื่องนี้เป็นเกณฑ์ในการวัดผล การปฏิบัติงาน และให้ผลตอบแทนการตระหนักของความสำเร็จของการจัดให้ทรัพยากรบุคคลและ เทคโนโลยี ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานจนบรรลุผลได้ตามเป้าหมาย และการเปิดกว้างให้มีการแข่งขันโดยพิจารณาว่าจุดมุ่งหมายของงานในแบบใดที่ยังควรกระทำโดยส่วนราชการ และส่วนใดที่ ควรปล่อยให้ภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทน

ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในการขับเคลื่อนองค์การไปสู่ การพัฒนาการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ การใช้หลักธรรมภิบาลในการบริหารจึงนับได้ว่าเป็นสิ่งที่มี ความจำเป็นสำหรับการบริหารจัดการในสถานศึกษา ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวไว้ ดังนี้

เกษม วัฒนชัย (2546 : 21) ได้กล่าวถึง การบริหารแบบธรรมภิบาลในสถานศึกษา มีดังนี้

1. การบริหารการศึกษาต้องสอดคล้อง และตอบสนองต่อนโยบายและความ ต้องการของระบบการศึกษาไทย ซึ่งอะไรที่เป็น Non Relevance หรือ Less Relevance ต้องตัดทิ้ง เพราะเราไม่มีงบประมาณพอที่จะทำทุกอย่าง ซึ่งอยากให้อะไรเรื่องความสอดคล้อง (Relevance) อยู่ใน หลักสูตรการบริหารการศึกษา เรื่องการบริหารการศึกษาต้องสอดคล้องกับระบบ เพราะฉะนั้นการ บริหารการศึกษาต้องสอดคล้อง และตอบสนองต่อนโยบาย และความต้องการของระบบการศึกษาไทย ซึ่งในหลักธรรมภิบาล ถ้าเอาไปใช้ในสิ่งที่ไม่ดีไม่มีประโยชน์ หรือเป็นประโยชน์เฉพาะตนเอง หรือพวก พ้อง ตรงนี้ต้องรับผิดชอบในเชิงธรรมภิบาล หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ งบประมาณทุกบาทที่โรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา หรือกระทรวงศึกษาธิการได้มาต้องให้เกิดประโยชน์สูงสุดจะคอร์รัปชั่นไม่ได้ ตรงนี้ เป็นหลักธรรมภิบาลที่สำคัญ

2. กระบวนการบริหารต้องมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และได้ประสิทธิผล (Effectiveness)

3. ทุกขั้นตอนต้องโปร่งใส (Transparency) และมีเหตุผล (Reasonableness) เรื่องความเหตุผล มาจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งมี 3 เรื่องใหญ่ ๆ คือ 1) ทางสายกลาง (Moderation) หรือมัชฌิมาปฏิปทา 2) ทำอะไรต้องมีเหตุผล (Reasonableness) และ 3) มีภูมิคุ้มกัน (Self immunity)

4. ต้องมีระบบรับผิดชอบต่อการบริหารการศึกษา (Accountability) ต้องสร้าง ระบบให้มีคนรับผิดชอบ ครูใหญ่ หัวหน้าหมวด ผู้อำนวยการเขต เลขาธิการต้องรับผิดชอบ ถ้าสร้างตรง นี้ได้เชื่อว่าระบบจะมีธรรมภิบาล และสามารถเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 30-31) ได้ให้หลักการเกี่ยวกับการบริหารจัดการ สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล โดยนำหลักธรรมภิบาลมาบูรณาการในการบริหารจัดการสถานศึกษาด้วย หลักการดังนี้ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อ

หลักคุ่มค่ามาใช้ในการบริหาร และนำหลักธรรมาภิบาลมาบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา ได้แก่การดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไปในการจัดการศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง ดี มีสุข

ธีระ รุญเจริญ (2550 : 196-204) กล่าวว่า การนำ “ธรรมาภิบาล” มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการเป็นสิ่งจำเป็น และมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรทุกประเภททุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรธุรกิจ องค์กรทางการศึกษาหรือองค์กรทางสังคมต่าง ๆ ทั้งนี้ เพราะ “ธรรมาภิบาล” เป็นการบริหารจัดการที่ดีเป็นการบริหารที่สร้างประโยชน์ และความเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองทั้งมวล ดังนั้น หน่วยงานการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรหลักที่สำคัญยิ่งในสังคม จำเป็นได้รับการปฏิรูปที่ดีขึ้นกว่าเดิม การนำ “ธรรมาภิบาล” มาใช้ในการดำเนินการเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้บริหารทุกระดับจำเป็นต้องตระหนักในเรื่องนี้ สืบเนื่องมาจากการปฏิรูปโครงสร้าง และระบบบริหารได้มีความพยายามนำรูปแบบ การบริหารจัดการที่ยึดแนวทางธรรมาภิบาลมาใช้ในทุกระดับขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นระดับกระทรวง ระดับเขตพื้นที่ และระดับโรงเรียน ในระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความจำเป็นต้องนำ “ธรรมาภิบาล” มาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา เนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลง และการเคลื่อนไหวหลายประการ คือ

ประการที่ 1 รัฐบาลได้ออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เพื่อให้กับหน่วยราชการทั่วไป ภาครัฐบาล และหน่วยงานในกำกับรัฐ โดยมีเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ

- 1 . จัดส่วนราชการใหม่ โดยบูรณาการภารกิจเพื่อกำหนดแผนบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2 . พัฒนาการจัดองค์การให้มีประสิทธิภาพ และรองรับการปฏิรูประบบราชการต่อไป
- 3 . กำหนดแบบแผนการปฏิบัติราชการที่ทำให้เกิดการบริหารราชการที่ดีให้นำไปปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน และเกิดผลสัมฤทธิ์ของงานที่วัดผลได้ สอดคล้องกับมาตรา 3 (1) แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 ดังนั้นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจำเป็นต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกานี้

ประการที่ 2 การนำการบริหารจัดการฐานโรงเรียน (School-based Management : SBM) มาใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้นำรูปแบบการบริหารฐานโรงเรียนมาเผยแพร่ และฝึกอบรมให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยทั่วไป ซึ่งหลักการบริหารจัดการฐานโรงเรียนสอดคล้องกับหลักการของ “ธรรมาภิบาล” เกือบทั้งหมด จึงเป็นการสอดคล้องกับ พ.ร.บ. ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

ประการที่ 3 กระทรวงศึกษาธิการกำหนดแนวทางในการบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ตามระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรา 34 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนของรัฐที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ความเป็นนิติบุคคลของโรงเรียนก่อให้เกิดอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเอกชน และกฎหมายมหาชนหลายอย่าง ทำให้ความรับผิดชอบสูงขึ้นกว่าเดิม การนำ “หลักธรรมาภิบาล” มาใช้ในการบริหารจัดการ ยังมีความจำเป็นมากขึ้นตาม

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการโรงเรียนนิติบุคคล พ.ศ. 2546 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ดังนี้

1. ให้สถานศึกษามีวัตถุประสงค์ และอำนาจหน้าที่เพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ
2. ในกิจการทั่วไปของสถานศึกษาที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้แทนของนิติบุคคลสถานศึกษา
3. ให้สถานศึกษามีอำนาจปกครอง ดูแล บำรุง รักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษา เว้นแต่การจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ที่มีผู้อุทิศให้ สถานศึกษาต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ เมื่อจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ตามวรรคที่หนึ่งแล้ว ให้สถานศึกษารายงานให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบโดยเร็ว ในกรณีที่มีความจำเป็น ประโยชน์ในการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาจวางระเบียบเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคตามวรรคหนึ่งก็ได้
4. ในกรณีที่จะต้องมีการจดทะเบียนสิทธิบัตร ชื่นทะเบียนหรือดำเนินการทางทะเบียนใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษา ให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการทางทะเบียนดังกล่าวได้ในนามนิติบุคคลสถานศึกษา
5. ในกรณีนิติบุคคลสถานศึกษาถูกฟ้องคดี ให้สถานศึกษารายงานให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อแจ้งให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ เพื่อดำเนินการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบดำเนินคดีโดยเร็ว ในกรณีที่นิติบุคคลสถานศึกษาจะเป็นโจทก์ฟ้องในนามคดีของตนให้กระทำได้เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้สถานศึกษา โดยจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สถานศึกษานั้นสังกัด
6. สถานศึกษาจะมีอิสระในการบริหารจัดการงบประมาณ ในฐานะของที่ตั้งไว้สำหรับสถานศึกษาตามที่ได้รับกำหนดวงเงิน และได้รับมอบอำนาจจากเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามเกณฑ์ที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ทั้งนี้ ยกเว้นงบประมาณในหมวดเงินเดือน
7. สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการพัสดุ ในส่วนที่อยู่ในความรับผิดชอบ หรืออยู่ในวงเงินงบประมาณที่ได้รับมอบตามหลักเกณฑ์ที่ระบุในข้อ 6 ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกาศกำหนด
8. การรับบริจาคเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษา ให้สถานศึกษาได้รับบริจาคตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการรับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ทางราชการ และตามหลักเกณฑ์ที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด
9. การบริหารจัดการเกี่ยวกับเงินและบัญชีของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามระเบียบที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกาศกำหนด
10. ให้สถานศึกษาจัดทำบัญชีแสดงรายการรับจ่ายเงิน และทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้ตามข้อ 6 เป็นหลักฐาน และให้สรุปรายการบัญชีทรัพย์สินดังกล่าวรายงานให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สถานศึกษานั้นสังกัดทราบทุกสิ้นปีงบประมาณ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาให้มีการตรวจสอบความถูกต้องของบัญชีทรัพย์สินดังกล่าว แล้วรายงานให้เลขาธิการ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทราบโดยเร็ว

11. การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดใน กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา

12. เมื่อมีการประกาศยุบ รวม เลิก สถานศึกษา ให้สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาจัดให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินและชำระบัญชี รวมทั้ง ดำเนินการโอน หรือจำหน่ายทรัพย์สิน ที่ยังคงเหลืออยู่ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

13. ให้เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รักษาการให้เป็นไปตาม ขอบข่ายการบริหารงาน 4 ด้าน คือทางด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และด้านบริหาร ทั่วไป ทำให้มีความจำเป็นต้องยึด “หลักธรรมาภิบาล” เป็นหลักในการบริหารจัดการจึงจะนำไปสู่ ความสำเร็จ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 30) ได้กำหนดหลักการ 6 ประการ ในการบริหารจัดการ โรงเรียนนิติบุคคล ดังนี้ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบต่อสังคม 6) หลักความคุ้มค่าในการใช้ “ธรรมาภิบาล” ในการบริหารโรงเรียนที่เป็นนิติ บุคคล จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเหมาะสม และมีแนวทางการบริหารสอดคล้องกับหลักการ บริหารจัดการโรงเรียน ซึ่งผู้นำในการบริหารจัดการศึกษาจำเป็นต้องจัดหาทรัพยากร วิชาการ และ ข้อมูลสารสนเทศ จัดการกำกับติดตาม และประเมินผลในการดำเนินงานของสถานศึกษาประสาน และ สร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว และองค์กรต่าง ๆ เพื่อทุกฝ่ายจะได้ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ดังนั้น สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจำเป็นต้องใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารจัดการ การศึกษา จึงจะบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และเป้าหมายตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูประบบราชการ จึงกำหนดให้มี “พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546” โดยให้ส่วนราชการปฏิบัติงานโดยใช้วิธีการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพเกิด ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เกินความจำเป็น ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวก และได้รับการตอบสนองความต้องการ

สาระสำคัญของหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือ “ธรรมาภิบาล” พอสรุปเป็นแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานทางการศึกษา ดังนี้

1. พระราชกฤษฎีกานี้ใช้บังคับส่วนราชการ ตามกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานอื่นของรัฐในกำกับของราชการฝ่ายบริหาร แต่ไม่รวมถึงองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น

2. การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นการบริหารราชการเพื่อ

2.1 เกิดประโยชน์สุขของประชาชน

2.2 เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ

2.3 มีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ

2.4 ไม่มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น

2.5 มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ความต้องการ

2.6 ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวก และได้รับการตอบสนองความต้องการ

- 2.7 มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ
3. การบริหารราชการเพื่อประโยชน์ของประชาชน มีแนวทางดังนี้
- 3.1 กำหนดภารกิจตามวัตถุประสงค์ และสอดคล้องกับแนวนโยบาย
 - 3.2 ปฏิบัติภารกิจด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สามารถตรวจสอบได้
 - 3.3 จัดให้มีการศึกษาวิเคราะห์ผลดี ผลเสีย ก่อนเริ่มดำเนินการ
 - 3.4 รับฟังความคิดเห็น และความพึงพอใจของสังคม
 - 3.5 แก้ไขปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินการโดยเร็ว
4. การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐให้ปฏิบัติดังนี้
- 4.1 จัดทำแผนปฏิบัติล่วงหน้า
 - 4.2 ในแผนให้มีรายละเอียด ขั้นตอน ระยะเวลา และงบประมาณในการดำเนินการ
 - 4.3 จัดให้มีการติดตาม และประเมินผลปฏิบัติ
 - 4.4 เมื่อเกิดผลกระทบต่อประชาชนในการปฏิบัติตามภารกิจให้เป็นหน้าที่ที่ต้องแก้ไข และบรรเทาผลกระทบหรือเปลี่ยนแผนตามความเหมาะสม
5. การบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ให้ดำเนินการดังนี้
- 5.1 กำหนดเป้าหมาย แผนการดำเนินงาน ระยะเวลาแล้วเสร็จ และงบประมาณ และเผยแพร่ให้ส่วนราชการและประชาชนทราบ
 - 5.2 ทำบัญชีต้นทุนงานบริการสาธารณะตามกำหนด
 - 5.3 ให้มีการประเมินความคุ้มค่าในการปฏิบัติ
 - 5.4 ถ้ามีการดำเนินการขออนุญาตขออนุมัติหรือความเห็นให้แจ้งผลภายใน 15 วัน
 - 5.5 วินิจฉัยชี้ขาดปัญหาใด ๆ โดยเร็ว
 - 5.6 ปกติให้ส่งราชการเป็นลายลักษณ์อักษร
6. การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ให้ปฏิบัติดังนี้
- 6.1 จัดให้มีการกระจายอำนาจตัดสินใจ
 - 6.2 กพร. โดยความเห็นชอบของ ค.ร.ม. สามารถกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ แนวทางการกระจายอำนาจก็ได้
 - 6.3 ให้จัดทำแผนภูมิ ขั้นตอน และระยะเวลาดำเนินการเปิดเผยไว้
 - 6.4 จัดศูนย์อำนวยความสะดวกเป็นศูนย์บริการร่วม
 - 6.5 ให้จัดเจ้าหน้าที่ไว้ศูนย์บริการร่วม
 - 6.6 ให้จัดศูนย์บริการร่วมไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ
7. การปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการ ให้ดำเนินการดังนี้
- 7.1 จัดให้มีการทบทวนภารกิจของหน่วยงาน
 - 7.2 ห้ามมิให้จัดตั้งหน่วยงานที่มีภารกิจคล้ายคลึงกัน
 - 7.3 สำนวจตรวจสอบและทบทวนกฎหมาย กฎ ระเบียบของหน่วยงาน
 - 7.4 ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เสนอแนะต่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
- กรณีเมื่อเห็นว่ากฎหมาย กฎระเบียบ ไม่สอดคล้องหรือไม่เหมาะสม เป็นอุปสรรค เพื่อดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงต่อไป

8. การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน ให้ดำเนินการดังนี้

- 8.1 บริการประชาชนหรือติดต่อประสานงานกับส่วนราชการด้วยกันโดยกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จให้เป็นที่รับทราบ
- 8.2 ตอบคำถามหรือแจ้งการดำเนินงานให้ทราบภายใน 15 วัน
- 8.3 จัดให้มีระบบเครือข่ายสารสนเทศเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน
- 8.4 ให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารจัดให้มีระบบเครือข่ายกลางขึ้นเพื่อความสะดวกและรวดเร็วของประชาชน
- 8.5 ถ้ามีการร้องเรียน เสนอแนะหรือความเห็นเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติราชการอุปสรรคความยุ่งยากหรือปัญหาต้องพิจารณาให้ลุล่วง อาจใช้ IT ก็ได้
- 8.6 ให้ส่วนราชการที่มีอำนาจออกกฎ ระเบียบ หรือประกาศปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมโดยเร็ว
- 8.7 ให้ปฏิบัติราชการโดยปกติเป็นเรื่องเปิดเผย
- 8.8 จัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่ายแต่ละปี สามารถดูหรือ ตรวจสอบได้

9. การประเมินผลการปฏิบัติราชการ ให้ดำเนินการดังนี้

- 9.1 จัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ คุณภาพการบริการ และความพึงพอใจของประชาชน
- 9.2 อาจจัดให้มีการประเมินภาพรวมของผู้บังคับบัญชาแต่ละระดับ
- 9.3 จัดประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามตำแหน่งประโยชน์ และผลสัมฤทธิ์ของหน่วยราชการ
- 9.4 ถ้าการบริการของหน่วยงานใด มีคุณภาพเป็นไปตามเป้าหมาย และประชาชนพอใจให้ กพร. เสนอ ค.ร.ม. จัดสรรเงินเพิ่มพิเศษเป็นบำเหน็จความชอบแก่หน่วยราชการนั้น ๆ
- 9.5 ให้ กพร. เสนอให้รางวัลต่อ ค.ร.ม. เพื่อให้ความเห็นชอบ ค.ร.ม. สำหรับการให้เงินตามประสิทธิภาพของส่วนราชการ เป็นไปตามเป้าหมาย สามารถเพิ่มผลงาน ผลสัมฤทธิ์ไม่เพิ่มค่าใช้จ่าย คุ่มค่า การนำแนวทางการบริหารจัดการที่ดีมาใช้ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น จะต้องนำมาประยุกต์ใช้เท่าที่จำเป็น จึงจะทำให้การบริหารจัดการในสถานศึกษาเป็นไปด้วยดี และมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมานั้นพอสรุปได้ว่า การใช้ธรรมาภิบาลในสถานศึกษานั้นจะทำให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพในการบริหาร ซึ่งเกิดจากการบูรณาการนำหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักคุ่มค่า มาปรับใช้กับการบริหารสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้สถานศึกษาสามารถบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีศักยภาพ สอดคล้องกับนโยบาย โปร่งใสทุกขั้นตอน สามารถตรวจสอบได้

บทบาทผู้บริหารในการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล

ผู้บริหารนั้นเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการขับเคลื่อนองค์การ การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารนั้น เจอจันท์ จงสถิตอยู่ (2543 : 6) ได้กล่าวไว้ในการนำธรรมาภิบาลปฏิบัติ ผู้บริหารควรบริหารจัดการด้วยเป็นธรรม ให้ความยุติธรรมกับทีมงาน การตัดสินใจก็ควรให้ทีมงานมีส่วน

ร่วม ชี้ให้ทุกคนเข้าใจถึงบทบาท และปัญหาที่แท้จริงในการปฏิบัติงานเพื่อการบริหารจัดการที่ดี ปัญญา ฉายะจินตาวงค์ และคณะ (2543 : 36) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารมีหน้าที่ประสานงานระหว่าง คณะกรรมการกับพนักงานต้องมีรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นประจำ มีการบริหารงานอย่างโปร่งใส พร้อมทั้งจะให้ตรวจสอบได้ตลอดเวลา และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมอย่างยุติธรรม รวมทั้ง ยุทธ วงษ์ฉัตรธาร (2543 : 23) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างกระบวนการธรรมาภิบาลหรือการกำกับดูแลกิจการที่ดี ควรเริ่มต้น ด้วยความตั้งใจจริงของคณะผู้บริหาร และคณะกรรมการที่เข้มแข็งซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการที่สามารถอ่านอำนาจซึ่งกันและกัน และต้องมีประสบการณ์ในการบริหารองค์กรโดยกำหนดแนวทางการ บริหารชี้ให้เห็นบทบาท และทิศทางที่ชัดเจนในการดำเนินงานร่วมกันสร้างกระบวนการจัดการที่รัดกุม มีการพิจารณาตัดสินที่ดีเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหาย สร้างความคล่องตัวให้เกิดขึ้นในการ บริหารงานซึ่งในแวดวงการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 1) ได้กล่าวเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหาร สถานศึกษาของผู้บริหารในฐานะนิติบุคคล ซึ่งได้กำหนดแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล คือ

1. รวบรวม และจัดระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน การบริหารแนวใหม่จำเป็นต้อง อย่างยิ่งที่จะต้องบริหารและตัดสินใจ โดยอาศัยข้อมูลมากกว่าสามัญสำนึก ดังนั้น ผู้บริหารจึงจำเป็นต้อง รวบรวม จัดระบบข้อมูล และใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร และการตัดสินใจให้มากที่สุด เท่าที่จะมากได้

2. วางแผน และดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ การวางแผนมีส่วนช่วยให้ผู้บริหารมี ทิศทางในการบริหาร ดังนั้น ผู้บริหารต้องมีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผน สามารถ ดำเนินการบริหารตามแผนที่กำหนดไว้ รวมทั้งการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตาม แผนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

3. ศึกษากฎหมาย กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้องในการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติ บุคคล ผู้บริหารมีอำนาจอย่างอิสระ ขณะเดียวกันรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตนอย่างเต็มที่ ดังนั้น เพื่อป้องกันความผิดพลาดเชิงกฎหมาย และการตัดสินใจของตน ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจ กฎหมายอย่างแท้จริง

4. การบริหาร และการตัดสินใจโดยองค์คณะบุคคล การศึกษาเป็นการบริการ สาธารณะ เพื่อให้การบริหาร และการตัดสินใจที่มีความถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุด ผู้บริหารควร ดำเนินงานโดยใช้อำนาจองค์คณะบุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในการพิจารณาตัดสินใจมากที่สุดเท่าที่จะมากได้

5. จัดระบบบัญชีให้ครบถ้วนถูกต้อง ผู้บริหารจำเป็นต้องจัดทำระบบบัญชีให้ ครบถ้วน ความถูกต้องตามระบบ และระเบียบของทางราชการ เพื่อการบริหารของตนให้เป็นไป ด้วยความโปร่งใส

การจัดการศึกษาของเทศบาล

เทศบาลในประเทศไทยจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 จัดอยู่ในรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจะขอนำเสนอในรายละเอียดดังต่อไปนี้

การบริหารเทศบาล

เทศบาล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ราษฎรในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการในท้องถิ่นของตนเอง โดยตนเอง และเพื่อตนเอง ตามหลักการกระจายอำนาจมากที่สุด ปัจจุบันยึดพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เป็นหลักในการบริหารเทศบาล โดยมีสมาชิกสภาเทศบาลที่มาจากการเลือกตั้ง อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร นอกจากนี้ยังมีพนักงานเจ้าหน้าที่ในฝ่ายต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด มีปลัดเทศบาลเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาพนักงานเจ้าหน้าที่ รองจากเทศมนตรี หน้าที่ของเทศบาล ไม่ว่าจะเป็นเทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล ต่างก็มีหน้าที่หลักสองประการ คือ ประการแรก หน้าที่ที่ต้องกระทำ ได้แก่ การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การรักษาความสะอาด การจัดให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง การให้ราษฎรได้รับการฝึกอบรม เป็นต้น ประการที่สอง หน้าที่ที่อาจจัดทำ ได้แก่ การจัดให้มีตลาด ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 281 รัฐให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักการแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ และตามมาตรา 283 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการดูแล และจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุป การบริหารเทศบาลเป็นหน้าที่ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น โดยแบ่งความรับผิดชอบเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง ทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ดูแลในเรื่องความสะอาด การจัดการศึกษา และการบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น

การบริหารการศึกษาของเทศบาล

กระทรวงมหาดไทยได้เสนอหลักการ และวิธีการจัดการศึกษาท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. หลักการจัดการศึกษาท้องถิ่น ได้ยึดหลักการเดียวกันกับรัฐบาล ได้ใช้การกำหนดนโยบายกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาให้ท้องถิ่นทำ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1.1 หลักการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาท้องถิ่น ซึ่งแต่เดิมได้รวบอำนาจไว้ในส่วนกลาง ให้ไปอยู่ในราชการส่วนท้องถิ่น

1.2 หลักการมอบอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาท้องถิ่นให้อยู่ในความรับผิดชอบของท้องถิ่น และประชาชน

1.3 หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาส่วนท้องถิ่น รัฐบาลจะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องก็เฉพาะในสิ่งที่ท้องถิ่น และประชาชนยังช่วยตัวเองไม่ได้

2. วิธีการจัดการศึกษาท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารการศึกษาของท้องถิ่น เป็นไปโดยความเหมาะสม ทางราชการจึงได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของหน่วยงานท้องถิ่น และให้ท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาโดยตรง หน่วยงานส่วนกลางทำหน้าที่ช่วยเหลือ และสนับสนุนการดำเนินงาน

การกระจายการศึกษาไปสู่ท้องถิ่น เป็นวิธีการที่จะทำให้ประชาชนได้มองเห็น ความสำคัญของการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น และทำให้การพัฒนาการศึกษาเป็นไปอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้นด้วย แนวคิดดังกล่าว กระทรวงมหาดไทยจึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินงาน โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างหน่วย การปกครองส่วนกลาง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ดังนี้ คือ

1. กระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รับผิดชอบ ควบคุม ส่งเสริมในด้านธุรการ เกี่ยวกับนโยบายและการจัดการศึกษาของท้องถิ่นให้เป็นไปตามเป้าหมาย จัดสรรงบประมาณจาก ส่วนกลางลงสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้คำแนะนำ ส่งเสริม และช่วยเหลือองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในการแก้ปัญหา บำบัดทุกข์ บำรุงสุขของประชาชน ทั้งนี้ อยู่ในการควบคุมดูแลของกระทรวง มหาดไทย

2. กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่รับผิดชอบควบคุม และส่งเสริมด้านวิชาการ มาตรฐาน การศึกษา การผลิตครู และการควบคุมมาตรฐานจำนวนครู การกำหนดหลักสูตรแบบเรียน แนวการสอน ตลอดจนการวัดผล และช่วยเหลือในด้านการนิเทศการศึกษา

3. คณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) มีหน้าที่ส่งเสริม และวางแผน นโยบายด้านการบริหารงานบุคคล เช่น การบรรจุแต่งตั้ง การกำหนดตำแหน่ง และวินัยของพนักงานครู ท้องถิ่น กรมการปกครอง ได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาของเทศบาลไว้ดังนี้

3.1 มีหน้าที่จัดการการศึกษาปฐมวัย และการศึกษาภาคบังคับ

3.2 จัดเด็กที่มีอายุถึงเกณฑ์ในเขตเทศบาลได้เข้าเรียนอย่างทั่วถึง

3.3 เป็นผู้จัดตั้ง และดำรงโรงเรียนเทศบาล

3.4 ควบคุม และบริหารโรงเรียนเทศบาลในเขตของตนเอง บุคลากรของ เทศบาลที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา แบ่งออกได้ 2 ระดับ คือ

3.4.1 เจ้าหน้าที่ฝ่ายพนักงานประจำ มีปลัดเทศบาลเป็นหัวหน้าปกครอง บังคับบัญชาพนักงานประจำ และนักบริหารการศึกษา ซึ่งมีฐานะเป็นผู้อำนวยการสำนัก หรือ ผู้อำนวยการกองหรือหัวหน้ากอง หรือหัวหน้าฝ่ายการศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหาร การศึกษาเทศบาล

3.4.2 เจ้าหน้าที่ฝ่ายนโยบาย มีคณะเทศมนตรี ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย และควบคุมบริหารการศึกษาท้องถิ่นในเขตเทศบาล และปกครองบังคับบัญชาพนักงานเทศบาลประจำ ทั้งหมด

นอกจากนี้ ยังมีสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และพิจารณางบประมาณ การศึกษา รวมทั้งควบคุมการบริหารงานของคณะเทศมนตรี สำหรับพนักงานประจำที่มีหน้าที่เกี่ยวกับ การจัดการศึกษาเทศบาลนั้น ตามมาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีการะเบียบพนักงานเทศบาล (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2521 กำหนดให้พนักงานครูเทศบาล ได้แก่ พนักงานเทศบาลที่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้สอนประจำ สถานศึกษาของเทศบาล หรือดำรงตำแหน่งอื่น ซึ่งมีหน้าที่เป็นบริหาร และการให้การศึกษาใน สถานศึกษาของเทศบาล หรือดำรงตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการให้การศึกษา ซึ่งไม่สังกัดสถานศึกษา ของเทศบาล เพื่อให้การจัดการศึกษาของเทศบาลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลอย่าง แท้จริง กรมการปกครอง จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนา และส่งเสริมการศึกษา ไว้ดังนี้

1. การพัฒนาด้านวิชาการให้แก่พนักงานครูเทศบาล และเมืองพัทยา

2. การพัฒนา และส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่

3. การอุดหนุนงบประมาณเฉพาะกิจต่าง ๆ

นอกจากนี้ กรมการปกครองยังได้มอบหมายภารกิจให้กับเทศบาล และเมืองพัทยา สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการดำเนินการในสิ่งต่อไปนี้

1. กระตุ้นเร่งเร้าให้มีการพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น ทั้งการศึกษาในระบบ และนอกระบบ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเมือง โดยเริ่มตั้งแต่การพัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา การจัดการศึกษาภาคบังคับ การจัดการศึกษานอกระบบ รวมทั้งการจัดกิจกรรมเยาวชน กีฬา นันทนาการ อาชีพ และบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

2. สนับสนุน ส่งเสริม ทำนุบำรุง และรักษาไว้ซึ่งศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น รวมทั้งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย ปัจจุบันพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 ให้เทศบาลเมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริหารการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง จากที่กล่าวมาทั้งหมด การบริหารการศึกษาของเทศบาลต้องมีหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้อง 2 หน่วยงาน คือ กระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่ธุรการ มีคณะกรรมการพนักงานเทศบาล ทำหน้าที่บริหารงานบุคคล ซึ่งมีกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เป็นผู้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ และกระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานวิชาการในการจัดการศึกษาของเทศบาลไว้อย่างเหมาะสม มีสายงานของฝ่ายต่าง ๆ ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ และปลัดเทศบาล และคอยพิจารณาก่อนที่ จะถึงขั้นการตัดสินใจของนายกเทศมนตรี

การบริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาล

โรงเรียนเทศบาล เป็นสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งดำเนินกิจการโดยเทศบาล ได้รับงบประมาณในการดำเนินงานของโรงเรียนจากเงินอุดหนุนการศึกษาเทศบาลของ งบประมาณแผ่นดิน และมีงบประมาณการศึกษาของเทศบาลแต่ละสมัยสนับสนุนด้วย เพื่อให้การจัดการศึกษาของเทศบาลบรรลุผลตามความมุ่งหมายของการศึกษาเทศบาล จึงได้จัดตั้งหน่วยงานขึ้น หน่วยงานหนึ่งเรียกว่า “กองการศึกษา (สำนักการศึกษา)” เพื่อทำหน้าที่ในด้านการจัดการศึกษาของเทศบาล โดยอยู่ในการควบคุมของปลัดเทศบาลและคณะเทศมนตรี ทั้งนี้ การที่จะกำหนดส่วนงานฝ่าย การศึกษาให้เป็นสำนัก แผนก หรือฝ่าย ย่อมขึ้นอยู่กับปริมาณหรือคุณภาพของงาน รวมทั้งความจำเป็น ของเทศบาล ฐานะของเทศบาล และต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพนักงานเทศบาล การบริหารงานโรงเรียนสังกัดเทศบาล ยึดถือหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ มท 0418/1461 ลงวันที่ 3 กันยายน 2531 เป็นแนวปฏิบัติ ซึ่งสรุปได้ว่า การบริหารงานในโรงเรียนสังกัดเทศบาล ประกอบด้วย งานหลัก 6 งาน คือ

1. งานวิชาการ ประกอบด้วย การวางแผนงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การจัดสื่อการสอน การนิเทศการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การจัดทำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดบริการห้องสมุด การจัดห้องพิเศษ การสนับสนุนการสอน และการสอนซ่อมเสริม

2. งานกิจการนักเรียน ประกอบด้วย การบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย การบริการแนะแนว การจัดกิจกรรมนักเรียน การให้บริการด้านอื่น ๆ

3. งานบุคลากร ประกอบด้วย การวางแผนบุคลากร การมอบหมายงานบุคลากร การพัฒนาบุคลากร การพัฒนางานของบุคลากร การส่งเสริมให้บุคลากรทำงานเป็นกลุ่ม การนิเทศงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร

4. งานธุรการ การเงิน และพัสดุ ประกอบด้วย งานธุรการ งานการเงินและบัญชี งานพัสดุ งานทะเบียน และงานเอกสารต่าง ๆ

5. งานอาคารสถานที่ ประกอบด้วย การวางแผนการใช้อาคารสถานที่ที่เหมาะสม การจัดบรรยากาศของอาคาร และสถานที่ให้เอื้อต่อการใช้ประโยชน์ของอาคารสถานที่อย่างเหมาะสม และคุ้มค่า ตลอดจนการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่ใช้ประโยชน์ได้ดีอยู่เสมอ

6. งานความสัมพันธ์กับชุมชน ประกอบด้วย การให้ความร่วมมือช่วยเหลือแก่ชุมชน และหน่วยงานอื่น การได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน และหน่วยงานอื่น งานกรรมการศึกษากับการสนับสนุนงานของโรงเรียนในด้านวิชาการ ด้านทุนทรัพย์ ด้านแรงงาน และกิจกรรมอื่น ๆ

สรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารงานในโรงเรียนสังกัดเทศบาล ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องบริหารงานใน 6 ภารกิจ คือ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ และงานสัมพันธ์กับชุมชน

สภาพทั่วไป และข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลนครขอนแก่น

ประวัติเทศบาลนครขอนแก่น

เทศบาลนครขอนแก่น เดิมได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง โดยพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งเทศบาลเมืองขอนแก่น มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2478

นายกเทศมนตรีคนแรก คือ พระเสนาราชภักดี เข้าดำรงตำแหน่ง เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2478 ก่อนได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองตามพระราชกฤษฎีกา 2 เดือน ศาลาเทศบาลเมืองขอนแก่นตั้งอยู่ในที่ดินราชพัสดุแปลงที่ตั้งศาลากลางจังหวัดขอนแก่น ในขณะนั้นอยู่ทางทิศใต้ด้านตะวันตกของถนนกลางเมือง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น ตรงข้ามกับสถานีตำรวจภูธร อำเภอเมืองขอนแก่นในปัจจุบัน จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2492 จึงได้ย้ายที่ทำการไปอยู่ในที่ดินแปลงที่ตั้งสถานีอนามัยและสถานีดับเพลิงด้านตะวันออกของถนนกลางเมือง อยู่ตรงข้ามกับโรงเรียนขอนแก่นวิทยายน มาจนถึง พ.ศ. 2508 เป็นเวลา 16 ปี ต่อมากระทรวงมหาดไทย ให้สำนักงานเทศบาลเมืองขอนแก่นใช้อาคารร่วมกับอำเภอเมืองขอนแก่น ซึ่งได้ย้ายมาอยู่ ตั้งแต่วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2508 จนถึงวันที่ 21 ตุลาคม 2527 รวมเป็นเวลา 19 ปี ใน พ.ศ. 2527 สำนักงานเทศบาลนครขอนแก่นได้ก่อสร้างขึ้นใหม่ ตั้งอยู่เลขที่ 3/3 ถนนประชาสำราญ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยได้เปิดทำการตั้งแต่วันที่ 22 ตุลาคม 2527 จนถึงปัจจุบัน

เมื่อพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลเมืองขอนแก่น พ.ศ.2478 เขตเทศบาลมีพื้นที่ 4.031 ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	จรด ตำบลศิลา
ทิศใต้	จรด ตำบลกุดกว้าง
ทิศตะวันออก	จรด ตำบลพระลับ , ตำบลหนองแสง
ทิศตะวันตก	จรด ตำบลเมืองเก่า

ต่อมาในปี พ.ศ. 2514 ได้มีพระราชกฤษฎีกาขยายเขตเทศบาลออก ให้ครอบคลุมพื้นที่มากขึ้น ปัจจุบันมีพื้นที่ 46 ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ จรด ตำบลศิลา
 ทิศใต้ จรด ตำบลเมืองเก่า
 ทิศตะวันออก จรด ตำบลพระลับ
 ทิศตะวันตก จรด ตำบลบ้านเปิด

ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลนครขอนแก่นได้ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 112 ตอนที่ 40 ก ลงวันที่ 24 กันยายน 2538 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 25 กันยายน 2538 เป็นต้นไป

ยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลนครขอนแก่น ประจำปี 2553 – 2555

วิสัยทัศน์การพัฒนาเทศบาลนครขอนแก่น

“ศูนย์กลางเศรษฐกิจภาคอีสาน สังคมเอื้ออาทร สันติสุข เรียนรู้ น่ายุ่อย่างยั่งยืน”

พันธกิจ

หากวิสัยทัศน์เป็นเสมือนจุดหมายปลายทางแล้ว พันธกิจก็เปรียบเสมือนเส้นทางที่จะนำเรา ไปสู่จุดหมายปลายทางนั้นโดยสวัสดิภาพ เทศบาลนครขอนแก่นมีพันธกิจ ดังนี้

1. การเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรในการบริหารราชการท้องถิ่น
2. การสร้างสังคมสันติสุขและสมานฉันท์ด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตและทุนทาง

สังคม

3. การเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในช่วง 3 ปี ประกอบด้วย 13 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

พันธกิจที่ 1 การเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรในการบริหารราชการท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพองค์กร

เป้าประสงค์ที่ 1 บุคลากรมีความรู้ความสามารถ

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของบุคลากรทุกระดับได้รับการฝึกอบรม มากกว่า 60 ช.ม./คน/ปี
2. ร้อยละของจำนวนอาสาสมัครที่มีความมุ่งมั่นในการบริการสาธารณะ
3. ร้อยละของบุคลากรมีความสามารถในการใช้โปรแกรมพื้นฐาน

เป้าประสงค์ที่ 2 ระบบสารสนเทศในการบริหารจัดการและบริการมีคุณภาพ

ตัวชี้วัด

มีระบบฐานข้อมูลเพื่อการจัดการและบริการ

เป้าประสงค์ที่ 3 มีระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละความพึงพอใจของประชาชนในการบริหารจัดการเมือง
2. จำนวนกระบวนการที่ลดระยะเวลาให้บริการแก่ผู้รับบริการ
3. ร้อยละของค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุคลากรต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมดของเทศบาล
4. ร้อยละของจำนวนเงินที่เหลือจากการประกวดราคา และสอบราคาในการ

จัดซื้อ จัดจ้าง

เป้าประสงค์ที่ ตัวชี้วัด	4 บริหารงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
ร้อยละของโครงการที่มีการดำเนินงานผ่านการประเมินตามวัตถุประสงค์	
เป้าประสงค์ที่ ตัวชี้วัด	5 พัฒนาการจัดเก็บรายได้
ร้อยละของรายได้ที่เทศบาลจัดเก็บได้ต่อรายได้ทั้งหมด	
ยุทธศาสตร์ที่	2 สร้างเครือข่ายและความเข้มแข็งภาคประชาชน
เป้าประสงค์ การส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้มแข็ง	
ตัวชี้วัด	1. จำนวนชุมชนที่มีความเข้มแข็ง 2. จำนวนครั้งของการมีส่วนร่วมโดยตรงในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานและกิจกรรมของเทศบาล
พันธกิจที่ ทุนทางสังคม	2 การสร้างสังคมสันติสุขและสมานฉันท์ด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตและ
ยุทธศาสตร์ที่	1 พัฒนาการเรียนรู้ของประชาชน ปฏิรูปการศึกษา
เป้าประสงค์	ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษามากขึ้นและคุณภาพการศึกษา
ได้มาตรฐาน ตัวชี้วัด	1. ร้อยละของเด็ก และเยาวชนในเขตเทศบาลได้รับการศึกษาภาคบังคับ 2. ร้อยละของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายใน และภายนอกเพิ่มขึ้น
ยุทธศาสตร์ที่	2 พัฒนาระบบความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
เป้าประสงค์ ประชาชนมีความปลอดภัยในปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน	
ตัวชี้วัด	1. จำนวนครั้งการเกิดอัคคีภัยไม่เกิน 2. ระยะเวลาในการเดินทางในการระงับอัคคีภัยหลังได้รับแจ้งเหตุไม่เกิน
ยุทธศาสตร์ที่	3 การเพิ่มศักยภาพเศรษฐกิจชุมชน
เป้าประสงค์	ชุมชนมีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น
ตัวชี้วัด	คุณภาพการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น
ยุทธศาสตร์ที่	4 อนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
เป้าประสงค์	การส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
ตัวชี้วัด	คุณภาพของการจัดงานประจำปีของเทศบาล

ยุทธศาสตร์ที่ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด	5 พัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณสุขและคุณภาพชีวิต มีสถานบริการสาธารณสุขและลดอัตราป่วยลดลง
กระทรวงสาธารณสุข	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดตั้งคลินิกชุมชนอบอุ่น 2. จำนวนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผ่านเกณฑ์มาตรฐานเพิ่มขึ้น 3. อัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกตามเกณฑ์มาตรฐานกระทรวงสาธารณสุข 4. ร้อยละของโรคไม่ติดต่อได้รับการคัดกรองตามเกณฑ์มาตรฐานของ
ยุทธศาสตร์ที่ เป้าประสงค์ และทั่วถึง	6 สร้างสังคมเอื้ออาทร เป้าประสงค์ ผู้ด้อยโอกาสในสังคมสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขครอบคลุม ตัวชี้วัด
ยุทธศาสตร์ที่ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด	จำนวนผู้ด้อยโอกาสในชุมชนที่ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้น พันธกิจที่ 3 การเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ 1 เร่งรัดการจัดการน้ำท่วมให้มีประสิทธิภาพ ลดปัญหาน้ำท่วมขังบนพื้นผิวจราจร
ยุทธศาสตร์ที่ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด	จำนวนจุดน้ำท่วมขังภายหลังจากฝนหยุดตกในฤดูฝน 2 พัฒนาระบบการคมนาคมที่มีความเหมาะสม เพิ่มประสิทธิภาพระบบขนส่งมวลชนและการจราจร
ยุทธศาสตร์ที่ เป้าประสงค์ อย่างยั่งยืน ตัวชี้วัด	มีระบบขนส่งมวลชนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และสอดคล้องกับชุมชน 3 เร่งรัดการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และผังเมือง มีโครงสร้างพื้นฐาน และผังเมืองที่มีความเหมาะสมต่อการอยู่อาศัย
ยุทธศาสตร์ที่ เป้าประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนพื้นที่สีเขียวต่อประชากร 2. จำนวนพื้นที่ถนนที่ได้รับการปรับปรุงผิวจราจร 3. ความยาวของถนนที่ได้รับการวางสายไฟลงใต้ดิน 4. จำนวนพื้นที่เฉพาะ และเหมาะสมที่ได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้น 5. จำนวนความยาวของบาทวิถีที่มีสภาพเรียบร้อย และร่มรื่น
ยุทธศาสตร์ที่ เป้าประสงค์	4 จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อการดำรงชีวิต ตัวชี้วัด
	<ol style="list-style-type: none"> 1. ระบบการจัดการน้ำเสียมีประสิทธิภาพ <ol style="list-style-type: none"> 1.1 ร้อยละของปริมาณน้ำเสียที่ไม่เข้าระบบบำบัดน้ำเสียลดลง 1.2 ร้อยละของปริมาณของน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดเป็นไปตามมาตรฐาน

- ยุทธศาสตร์ที่
เป้าประสงค์
ตัวชี้วัด
2. ร้อยละของปริมาณขยะที่ถูกคัดแยกออกไปใช้ประโยชน์
 3. ความสะอาดเมืองผ่านเกณฑ์การประเมิน
 - 3.1 ร้อยละของปริมาณขยะที่ตกค้างในชุมชนลดลงไม่เกิน
 - 3.2 ร้อยละของถนนสายหลักมีผลการประเมินผ่านด้านความสะอาด
 - 5 พัฒนาเศรษฐกิจและเงินทุน
มีนักท่องเที่ยวต่อปีเพิ่มมากขึ้น

1. ร้อยละของนักท่องเที่ยวต่อปีเพิ่มขึ้น
2. ร้อยละของจำนวนผู้ประกอบการที่มาลงทุนในเขตเทศบาลเพิ่มขึ้น

การจัดการศึกษาเทศบาลนครขอนแก่น

ผู้บริหารเทศบาลนครขอนแก่น มีการมอบนโยบายแก่ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นทั้ง 11 โรงเรียน ให้บริหารด้วยหลักธรรมาภิบาล (Good Government) เพราะการบริหาร และการจัดการศึกษาของโรงเรียนในอดีตโดยรวมยังขาดเอกภาพในการบริหารทั้งด้านการกำหนดนโยบาย และการบริหารด้านอื่น ๆ ด้วยตนเอง ในทางปฏิบัติเป็นการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ โรงเรียนจึงขาดความคล่องตัวในการบริหาร และการจัดการศึกษาอย่างอิสระ ขาดการมีส่วนร่วมทั้งจากภาคประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และองค์กรต่าง ๆ ในสังคม (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 11-14)

ปัจจุบัน โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น มีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น 11 โรงเรียน เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 11,112 คน จำนวนห้องเรียน 326 ห้อง จำนวนครู 521 คน แยกเป็นพนักงานครู 490 คน ผู้บริหารโรงเรียน 31 คน ซึ่งในแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกันทั้งขนาดของโรงเรียน อาคาร สถานที่ และบริเวณ จำนวนนักเรียน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจ และสังคมในชุมชน ภายใต้นโยบายของผู้บริหารเทศบาลนครขอนแก่น ให้ทุกโรงเรียนบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาล อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเพื่อให้เป็นองค์กรที่มีระบบการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลต่อไป

ตาราง 1 แสดงจำนวนครู นักเรียน และผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

ที่	โรงเรียนเทศบาล	จำนวน ผู้บริหาร	จำนวน ครู	จำนวน นักเรียน	เปิดการสอนระดับ
1	สวนสนุก	5	115	3,250	อนุบาล-มัธยมศึกษาปีที่ 3
2	วัดกลาง	4	128	3,182	อนุบาล-มัธยมศึกษาปีที่ 6
3	บ้านหนองใหญ่	3	47	892	อนุบาล-มัธยมศึกษาปีที่ 3
4	บ้านสามเหลี่ยม	3	52	986	อนุบาล-มัธยมศึกษาปีที่ 6
5	บ้านโนนทัน	2	23	375	อนุบาล-ประถมศึกษาปีที่ 6
6	คุ้มหนองคู	3	18	389	อนุบาล-ประถมศึกษาปีที่ 6
7	บ้านศรีฐาน	2	23	568	อนุบาล-มัธยมศึกษาปีที่ 3
8	บ้านโนนชัย	2	33	589	อนุบาล-มัธยมศึกษาปีที่ 3
9	บ้านโนนหนองวัด	2	12	186	อนุบาล-ประถมศึกษาปีที่ 6
10	บ้านหนองแวง	1	17	198	อนุบาล-ประถมศึกษาปีที่ 6
11	บ้านตุ้ม	2	24	497	อนุบาล-มัธยมศึกษาปีที่ 3
รวม		31	490	11,112	

ที่มา : รายงานการประเมินตนเองโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ประจำปีการศึกษา 2555

ผลการการบริหารโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นทั้ง 11 โรงเรียนในอดีตที่ผ่านมา นั้น จะต้องได้รับการสั่งการโดยตรงจากต้นสังกัด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบริหารด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ และอื่น ๆ ต่อมาในปี 2549 ได้มีนโยบายกระจายอำนาจการบริหารสู่โรงเรียนในด้านการวางแผนยุทธศาสตร์ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป รวมถึงการจัดกิจกรรมอื่น ๆ อย่างมีอิสระมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการบริหาร งบประมาณ มีการแยกงบประมาณเป็นรายโรงเรียนตามการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ตรงตามความต้องการของโรงเรียน ซึ่งแต่เดิมงบประมาณของโรงเรียนต้องเสนอผ่านสำนักงานการศึกษาเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการบริหารโรงเรียน

ในปัจจุบัน แต่ละโรงเรียนสามารถจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของตนเองให้สอดคล้องกับนโยบายของผู้บริหารเทศบาล แล้วนำเสนอต่อสภาเทศบาลนครขอนแก่นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดสรรงบประมาณประจำปี และให้การส่งเสริม สนับสนุนในการพัฒนาการจัดการศึกษาแก่โรงเรียนในทุก ๆ ด้าน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละโรงเรียนในการร่วมพิจารณาตั้งแต่การวางแผน กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ในการพัฒนาโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารโรงเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สุทัศน์ แก้วคำ (2552 : 59-90) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา และเปรียบเทียบสภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 กลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำนวน 268 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 134 คนและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 134 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 34 ข้อ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 เป็นคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 3 ข้อเป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ผลปรากฏว่า สภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ได้แก่ ด้านสมรรถนะขององค์กร และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและการควบคุม ด้านการเมือง และการบริหารสภาพแวดล้อม และด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ ตามลำดับ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กเห็นว่า มีสภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน 3 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง มีปัญหาด้านสมรรถนะขององค์กรอยู่ในระดับมาก

บังอร จันกรม (2552 : 81-150) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1 มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา และเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ จำนวน 331 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท ทั้งสิ้นจำนวน 60 ข้อ ครอบคลุมทั้ง 6 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า ตามภารกิจการบริหารงาน 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ผลปรากฏว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1 มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อมีการพิจารณาในแต่ละหลัก พบว่า การบริหารงานอยู่ในระดับมากทุกหลัก ซึ่งหลักที่มีการบริหารมากที่สุดคือ หลักนิติธรรม รองลงมา คือ หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักคุณธรรม หลักความมีส่วนร่วม ตามลำดับ และหลักที่มีการบริหารน้อยที่สุด คือ หลักความโปร่งใส เมื่อพิจารณาการบริหารงาน 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป พบว่า ระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ

ผู้บริหารนั้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการบริหารอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการบริหารมากที่สุด คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลตามลำดับ และด้านที่มีการบริหารน้อยที่สุด คือ การบริหารงานทั่วไป

ปริญญญา สัญพั้ง (2553 : 51-75) ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา และเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ปีการศึกษา 2552 จาก 20 โรงเรียน จำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นคำถามปลายเปิด เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ผลปรากฏว่าบุคลากรโดยรวม และจำแนกตามเพศและตำแหน่งส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวม และเป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความมีส่วนร่วม และด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมากที่สุด และบุคลากรให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียนควรมีการออกกฎระเบียบ ข้อบังคับให้ทันสมัยอยู่เสมอ และคำนึงถึงผลประโยชน์ของทุกคน มีการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก มีการจัดสรรงบประมาณให้เกิดความเป็นธรรมแก่ครู และนักเรียน ยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม เปิดโอกาสให้ครู และผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน รับฟังและนำข้อเสนอแนะของครู นักเรียน รวมทั้งผู้บริหารต้องมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา เคารพในความเห็นที่แตกต่าง และยอมรับผลจากการกระทำของตนเองเมื่อเกิดปัญหา โรงเรียนมีการรณรงค์ให้ครู และนักเรียนช่วยกันประหยัดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ใช้จ่ายงบประมาณอย่างคุ้มค่า

สามารถ อภิสันธ์ (2553 : 69-121) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 1 และ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 134 คนใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยให้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่ศึกษานิเทศก์ หัวหน้ากลุ่มงาน จำนวน 10 คน แสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ผลปรากฏว่า แนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา มีความถูกต้องตามแนวคิด ทั้ง 4 ด้าน 6 หลัก 68 รายการ ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 6 หลัก 20 รายการ เช่น จัดระบบโครงสร้าง เกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จตามมาตรฐานการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) 2) การบริหารงานบุคคล

ประกอบด้วย 6 หลัก 17รายการ เช่น ส่งเสริมให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มตาม ศักยภาพ โดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณอย่างมีมาตรฐานวิชาชีพ ยกย่องเชิดชูเกียรติครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ประพฤติปฏิบัติตนได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ 3) การบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วย 6 หลัก 16 รายการ เช่น ตรวจสอบ กำกับ ติดตาม การจัดทำบัญชี เอกสารการเงิน และพัสดุให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน และ 4) การบริหารงานทั่วไปประกอบด้วย 6 หลัก 15 รายการ เช่น ประชุม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง แนวทางทั้งหมดมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้

วันเพ็ญ พานพิกุล (2553 : 66-143) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการในโรงเรียนตาม หลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการในโรงเรียน และศึกษาความพึงพอใจ ความคิดเห็นของผู้ปกครอง ครู นักเรียน และผู้เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการในโรงเรียนโดยโดยใช้หลักธรรมาภิบาล กลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนชุมชนวัดปราสาท อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทองเป็นกรณีศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สมุดบันทึกภาคสนาม (Field notes) กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง และเครื่องคอมพิวเตอร์ เทคนิคที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างหรือแบบปลายเปิด (Unstructured or open-ended interviews) การจัดกลุ่มสนทนาประเด็นเฉพาะ (Focus group) และการศึกษาเอกสาร (Documentary Study) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียน มีระบบการบริหารทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม และเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหาร และครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นที่ยอมรับของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ยึดหลักนิติธรรม คือ มีระเบียบ กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ หลักคุณธรรม คือ ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ภายในสถานศึกษา และสาธารณชน เป็นที่ยอมรับ และมีความศรัทธา ผู้เรียนมีคุณภาพการศึกษา ใช้หลักความโปร่งใส และตรวจสอบได้ มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่พร้อมรับการประเมินภายนอก และการตรวจสอบจากชุมชน ใช้หลักการมีส่วนร่วม คือ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ร่วมงาน มีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และวางแผนกับสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้หลักความรับผิดชอบ คือ ความตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบ มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ มีจิตสาธารณะ เคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และกล้ายอมรับผลการกระทำของตน ใช้หลักความคุ้มค่า คือ การบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน โดยการรณรงค์ให้ทุกคนในสถานศึกษา มีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า และสร้างสรรค์ มีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารที่มีฐานข้อมูลในการบริหารทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไปที่มีประสิทธิภาพ

สันถวันท์ พยาเลี้ยง (2553 : 56-100) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการบริหาร ปัญหา และเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มตัวอย่างคือ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการ

แสดงความคิดเห็นต่อระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ผลปรากฏว่า ระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) มีรายละเอียดตามรายด้านเรียงตามลำดับดังนี้ หลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) หลักคุณธรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) หลักความโปร่งใสอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) หลักความมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.02$) หลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) และหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$)

ลาวัลย์ เฟื่องประยูร (2553 : 43-70) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต ปีการศึกษา 2552 จำนวน 313 คน วิธีสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้นในการแบ่งกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ จำนวน 130 คน และครูโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จำนวน 183 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า 5 ระดับ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ผลปรากฏว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารโรงเรียน และครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดุสิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงสามลำดับแรก ดังนี้ ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.34$) ด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.23$) ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.16$)

สุนันทา เงินแจ่ม (2553 : 66-113) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการบริหารงาน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 26 คน และครูในสถานศึกษา จำนวน 312 คน รวมจำนวนผู้บริหาร และครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวนทั้งหมด 338 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ประกอบด้วยการบริหารตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ผลปรากฏ

ว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่กำแพงเพชร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านเกิดผลสัมฤทธิ์ ต่อภารกิจของรัฐ รองลงมาคือ ด้านเกิดประโยชน์สุขของประชาชนและด้านมีการปรับปรุงภารกิจของ ส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันและน้อยที่สุด คือด้านประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวก และได้รับการตอบสนองความต้องการ

เอมอร วัฒนา (2553 : 144-244) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างจิตสำนึกผู้บริหาร กับหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ของรัฐบาล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3 มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการบริหาร และความสัมพันธระหว่างจิตสำนึก ผู้บริหารกับหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการกำหนดเกณฑ์ ด้วยการเลือกกำหนดโดยวิธีการสุ่ม อย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 272 คน เครื่องมือที่ใช้เป็น แบบสอบถามระดับพฤติกรรมจิตสำนึกผู้บริหาร ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 3 มี องค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านจิตใจ ด้านปัญญา และด้านพฤติกรรม จำนวน 60 ข้อ ลักษณะ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert, Scales) และแบบสอบถามระดับการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล จำนวน 40 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็น แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ผลปรากฏว่าในภาพรวมจิตสำนึก ผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับหลักธรรมาภิบาลในระดับสูงมาก เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบของ จิตสำนึกผู้บริหาร พบว่า ด้านจิตใจ และคุณธรรม มีความสัมพันธ์กับ หลักนิติธรรม ในระดับสูง ด้าน จิตใจ และคุณธรรม มีความสัมพันธ์กับหลักคุณธรรมในระดับสูงมาก ด้านจิตใจ และคุณธรรม มี ความสัมพันธ์กับหลักความโปร่งใสในระดับสูง ด้านจิตใจ และคุณธรรม มีความสัมพันธ์กับหลักการมี ส่วนร่วมในระดับสูง ด้านจิตใจ และคุณธรรม มีความสัมพันธ์กับ หลักความรับผิดชอบในระดับสูง ด้าน จิตใจ และคุณธรรม มีความสัมพันธ์กับหลักความคุ้มค่าในระดับสูง ด้านปัญญา มีความสัมพันธ์กับหลัก นิติธรรมในระดับสูงมาก ด้านปัญญา มีความสัมพันธ์กับหลักคุณธรรมในระดับสูงมาก ด้านปัญญา มี ความสัมพันธ์กับหลักความโปร่งใสในระดับสูงมาก ด้านปัญญามีความสัมพันธ์กับหลักการมีส่วนร่วมใน ระดับสูง ด้านปัญญา มีความสัมพันธ์กับ หลักความรับผิดชอบในระดับสูง ด้านปัญญา มีความสัมพันธ์กับ หลักความคุ้มค่าในระดับสูง ด้านพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับหลักนิติธรรม ในระดับสูง ด้านพฤติกรรมมี ความสัมพันธ์กับหลักคุณธรรมในระดับสูง ด้านพฤติกรรม มีความสัมพันธ์กับหลักความโปร่งใสใน ระดับสูงมาก ด้านพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับหลักการมีส่วนร่วมในระดับสูง ด้านพฤติกรรมมี ความสัมพันธ์กับ หลักความรับผิดชอบในระดับสูง ด้านพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับหลักความคุ้มค่าใน ระดับสูง

สมคิด มาวงศ์ (2554 : 43-79) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิ บาลของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา และเปรียบเทียบการการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัด ระยอง จันทบุรี และตราด ปีการศึกษา 2552 ตามที่ตั้ง จังหวัดระยอง จำนวน 94 คน จังหวัดจันทบุรี จำนวน 99 คน และจังหวัดตราด จำนวน 41 คน รวม ทั้งสิ้น 234 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการ

บริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) และเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ผลการวิเคราะห์การบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ใน ระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก ดังนี้ ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 3.82$) ด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.80$) และด้าน หลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 3.77$)

งานวิจัยต่างประเทศ

Blumel (2000 : 25) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ ความร่วมมือ กันระหว่างนักสังคมสงเคราะห์ และการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในประเทศเคนยา พบว่าหลักธรรมาภิ บาลมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อความร่วมมือ และงานความช่วยเหลือระหว่างประเทศของนักสังคม สงเคราะห์ต่าง ๆ ส่วนปัจจัยอื่นที่ช่วยเสริมสร้างการทำงานร่วมกันระหว่างนักสังคมสงเคราะห์เหล่านี้ใน ประเทศเคนยา ก็คือการปรับตัวเข้าหากันเพื่อที่จะสร้างความร่วมมือเป็นกลุ่มย่อย ๆ เพื่อที่จะก่อให้เกิด ประโยชน์ในการสื่อสาร และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาล

Clarke (2001 : 35) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการกระจายอำนาจ การปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศกาน่า พบว่า ในประเทศที่ด้อยพัฒนา การปกครองตาม ระบอบประชาธิปไตยได้มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นโดยประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ทำให้เกิดกลยุทธ์การพัฒนาที่จริงจัง มีการปรับตัวในการปฏิบัติต่าง ๆ ของท้องถิ่นโดยใช้หลัก ธรรมาภิบาลให้เหมาะสมกับท้องถิ่น การใช้หลักธรรมาภิบาลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น แต่ก็ยังมีปัญหาอยู่จากการที่ยังคงมีการถือพรรคถือพวกพ้อง

Hendrik (2005 : 27) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสังคมนิยม และหลักธรรมาภิบาลมา ใช้วิเคราะห์แนวโน้มนโยบายในประเทศเนเธอร์แลนด์และประเทศเยอรมันนี พบว่าหลังจากสงครามเย็นผ่าน ไปแล้วประเทศทั้งสอง ได้กำหนดนโยบายในการดูแลประเทศในโลกที่สามโดยนักสังคมสงเคราะห์ได้ นำเอาหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายของประเทศทั้งสอง แต่ยัง ขาดความเข้าใจในการกำหนดรูปแบบการประเมิน เพราะการกำหนดยุทธศาสตร์ในกระบวนการ การ จัดทำนโยบายมีการแยกย่อยออกเป็นส่วน ๆ มากเกินไป และยังขาดความเข้าใจในความหมายของ ธรรมาภิบาล

Kimmet (2005 : 32) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในระบอบ การเมืองการปกครองในอาเซียน 4 ประเทศ พบว่าในประเทศที่พัฒนาแล้วหลักธรรมาภิบาลได้ถูก นำไปใช้ในเชิงของกลยุทธ์ทางการเมืองมากกว่าการนำเนื้อหาสาระไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบาย 4 ประเทศ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย โดยพิจารณาเป็นประเทศ และเปรียบเทียบกับ กรณีศึกษา โดยศึกษาว่าประเทศเหล่านี้มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้อย่างไรบ้าง รวมไปถึงการมีส่วน ร่วมของหลักธรรมาภิบาลในการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 2004 ซึ่งพบว่าหลักธรรมาภิบาลได้ถูกนำไปใช้อย่าง กว้างขวาง และเป็นประเด็นสำคัญในการปฏิรูป รูปแบบ การปกครอง นอกจากนั้นประเทศในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้กล่าวมานี้ ยังได้เรียนรู้ในการนำหลักธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาการเมือง การ ปกครอง โดยเน้นการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้พัฒนาบ้านเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานะที่บ้านเมือง

มีความไม่แน่นอน เศรษฐกิจฝืดเคือง เพราะหลักธรรมาภิบาลเป็นรูปแบบการบริหารแนวใหม่ ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เมื่อนำไปใช้ซึ่งนั่นก็คือจุดประสงค์สำคัญของหลัก ธรรมาภิบาล

Marcella (2007 : 25) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างคณะผู้บริหารโรงเรียนของเขตการศึกษาโมร็อกโก กลุ่มตัวอย่างของคณะผู้บริหารโรงเรียนในเมืองซานเบนาดิโน มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ได้ เจตนาเพื่อค้นหาว่าการปฏิบัติหน้าที่ประจำจะส่งผลกระทบต่อหรือมีอิทธิพลต่อการบริหารงานโรงเรียนอย่างไรบ้าง ซึ่งในอดีตการทำงานที่มีประสิทธิภาพคือการทำงานอย่างมีระเบียบแบบแผน งานวิจัยนี้จึงทำเพื่อวิเคราะห์ จำแนก หาค่าเชิงพรรณนา ศึกษาความได้เปรียบในการดึงคณะผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดกับนักเรียน ผลการวิจัยพบว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ในการบริหารโรงเรียนของตนมากกว่าคณะทำงานในอดีตภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ ตามหลักธรรมาภิบาลประสบความสำเร็จอย่างชัดเจน ผลการวิจัยยังบอกว่า คณะบริหารโรงเรียนควรมีภาวะผู้นำและยึดความต้องการของนักเรียนเป็นศูนย์กลางด้วย ก็จะทำให้ระดับความสำเร็จในการบริหารงานสูงมากขึ้นอีก เพราะฉะนั้น คณะผู้บริหารโรงเรียนควรปรับโครงสร้างใหม่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ ทำให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ และนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารการศึกษาที่ดีขึ้นไป

การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องของหลักธรรมาภิบาล หลักการบริหารจัดการโรงเรียน จะเห็นได้ว่า การสร้างระบบบริหารจัดการที่ดี “ธรรมาภิบาล” มีความสำคัญยิ่งต่อวงการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา พฤติกรรมในการบริหารของผู้บริหารมีผลต่อความสำเร็จของโรงเรียน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยหลักธรรมาภิบาลในการดำเนินการบริหาร และจัดการศึกษาที่มีความเป็นธรรม โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เพราะสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อการดำเนินงาน ขวัญกำลังใจของผู้ร่วมงาน และเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา โดยเฉพาะในการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล นอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบให้ถือปฏิบัติแล้วจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องดำเนินการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคลและบริหารงานทั่วไปให้มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการบริหารว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า หลักธรรมาภิบาล มาใช้ในการบริหารสถานศึกษาอันมีหลักพื้นฐาน 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ปีการศึกษา 2555 เป็นการเสนอวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. วิธีดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานครูเทศบาล ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ปีการศึกษา 2555 ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 31 คน และครูปฏิบัติการสอนจำนวน 490 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 521 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ พนักงานครูเทศบาลในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ปีการศึกษา 2555 ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูปฏิบัติการสอน จำนวน 226 คน โดยได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอน โดยใช้ตารางการประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1979) กำหนดสัดส่วนแต่ละโรงเรียน และสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก รายละเอียดปรากฏในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามโรงเรียน

ที่	โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก	120	50
2	โรงเรียนเทศบาลวัดกลาง	132	55
3	โรงเรียนเทศบาลคุ้มหนองคู	21	10
4	โรงเรียนเทศบาลบ้านโนนทัน	25	11
5	โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองใหญ่	50	22
6	โรงเรียนเทศบาลบ้านโนนหนองวัด	14	8
7	โรงเรียนเทศบาลบ้านโนนชัย	35	15
8	โรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยม	55	24
9	โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองแวง	18	8
10	โรงเรียนเทศบาลบ้านตุ้ม	26	12
11	โรงเรียนเทศบาลบ้านศรีฐาน	25	11
	รวม	521	226

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการ ศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม

เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) ที่สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แยกเป็น เพศ ตำแหน่งหน้าที่ และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูปฏิบัติการสอนต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน คือ

1. ด้านหลักนิติธรรม
2. ด้านหลักคุณธรรม
3. ด้านหลักความโปร่งใส
4. ด้านหลักความมีส่วนร่วม
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ
6. ด้านหลักความคุ้มค่า

ระดับคะแนน 5 ระดับ ซึ่งกำหนดความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 72) ซึ่งผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำมาปรับใช้กับแบบสอบถามดังนี้

5 หมายถึง ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลมาก

3 หมายถึง ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลปานกลาง

2 หมายถึง ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลน้อย

1 หมายถึง ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด

2. แบบสัมภาษณ์

เป็นการสัมภาษณ์ถึงสาเหตุของปัญหา และแนวทางในการแก้ปัญหาในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล หลังการวิเคราะห์คะแนนแบบสอบถามในข้อที่มีคะแนนความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ผู้ศึกษาค้นคว้าดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น จากผลงานวิจัย เอกสาร และตำรา ทั้งในและต่างประเทศ

1.2 กำหนดขอบข่าย เนื้อหาสาระ และโครงสร้างในการสร้างเครื่องมือ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย

1.3 สร้างแบบสอบถามเป็นรายข้อ ให้ครอบคลุมเนื้อหา และโครงสร้างตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการใน 6 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า

1.4 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอประธาน และกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบ และพิจารณาแก้ไข

2. วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ดังนี้

2.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยการนำแบบสอบถามที่เรียบร้อยแล้วไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้เพื่อขอคำแนะนำ ปรับปรุง และแก้ไขโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ดังนี้

1) นายชูเกียรติ เหลืองอุบล วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยม เทศบาลนครขอนแก่น

2) นางสาวพูนผล ชาญวิรัตน์ วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ตำแหน่งครู วิทยฐานะ เชี่ยวชาญ โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก เทศบาลนครขอนแก่น

3) นายธนพุกษ์ ชามะรัตน์ วุฒิการศึกษา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสถิติ ตำแหน่งนักวิชาการ สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัดขอนแก่น

2.2 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วทำการทดสอบความเชื่อถือได้ โดยการนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มทดลองที่เป็นครูผู้สอนจากโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี จำนวน 50 ชุด เพื่อตรวจสอบว่าคำถามในแต่ละข้อ แต่ละตอนของแบบสอบถาม สามารถสื่อความหมายตรงตามที่คุณศึกษา ค้นคว้าต้องการ

2.3 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้ว มาวิเคราะห์ทดสอบหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α -Coefficient) ของ Cronbach (1990 : 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 ซึ่งเป็นค่าที่ผ่านเกณฑ์ จึงนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

วิธีดำเนินการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ ศึกษาค้นคว้า ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตแนะนำตัวผู้ศึกษาค้นคว้าจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ส่งผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครขอนแก่น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. นำหนังสือแนะนำตัวผู้ศึกษาค้นคว้าจากผู้ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครขอนแก่น ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนเก็บข้อมูลเพื่อขอความร่วมมือในการแจก และเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง การดำเนินการ และนัดหมายเวลา และสถานที่ ขอรับแบบสอบถามคืน

3. นำแบบสอบถามบรรจุซอง เดินทางไปยังโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น 11 โรงเรียน เพื่อแจกแบบสอบถามตามรายชื่อ และจำนวนที่สุ่มตัวอย่าง

4. เดินทางไปยังโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น 11 โรงเรียน เพื่อเก็บแบบสอบถาม และนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ใช้ความถี่ และร้อยละ
3. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) เป็นรายด้าน และรายข้อ แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับคะแนนที่กำหนด (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 103) ซึ่งผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำมาปรับใช้กับแบบสอบถาม ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51 – 5.00 หมายถึง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากที่สุด
	3.51 – 4.50 หมายถึง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก
	2.51 – 3.50 หมายถึง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง
	1.51 – 2.50 หมายถึง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อย
	1.00 – 1.50 หมายถึง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. วิเคราะห์ข้อมูลตามความคิดเห็นของครู และผู้บริหารต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยใช้ร้อยละ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ
วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ค่าเฉลี่ย

2.3 ร้อยละ (Percentage)

2.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ผู้ศึกษาค้นคว้าได้มีการนำเสนอข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับชั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาค้นคว้า ได้ใช้สัญลักษณ์ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

n แทน จำนวนตัวอย่าง

ลำดับชั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยรวมและรายด้าน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ตำแหน่งหน้าที่และระดับการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n=226)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	101	44.69
หญิง	125	55.21
โดยรวม	226	100
2. ตำแหน่งหน้าที่		
ผู้บริหาร	26	11.50
ครูปฏิบัติการสอน	200	88.50
โดยรวม	226	100
3. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	170	75.22
ปริญญาโท	54	23.89
ปริญญาเอก	2	0.89
อื่นๆ	0	
โดยรวม	226	100

จากตาราง 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.21 รองลงมาคือเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 44.69

ผลการวิเคราะห์ด้านตำแหน่งหน้าที่พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูปฏิบัติการสอน คิดเป็นร้อยละ 88.50 รองลงมาคือ ผู้บริหาร คิดเป็นร้อยละ 11.50

ผลการวิเคราะห์ด้านระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 75.22 รองลงมาคือ ปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 23.89 และ ปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 0.89 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยรวมและรายด้าน

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านหลักนิติธรรม	4.15	0.46	มาก
2. ด้านหลักคุณธรรม	4.31	0.35	มาก
3. ด้านหลักความโปร่งใส	4.06	0.39	มาก
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.16	0.33	มาก
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.12	0.37	มาก
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	4.16	0.41	มาก
รวม	4.16	0.23	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น มีการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.31$) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.16$) ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.16$) ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.15$) ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.12$) และ ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.06$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ด้านหลักนิติธรรม

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักนิติธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. บริหารและจัดการศึกษาได้มาตรฐาน มีคุณภาพสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาตนเอง และการประเมินจากหน่วยงานภายนอก	4.11	0.60	มาก
2. ตรวจสอบ กำกับ ติดตามการจัดทำบัญชี เอกสารการเงิน และพัสดุให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน ดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้างให้ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ และติดตามตรวจสอบ การบริหารงานงบประมาณ	4.01	0.57	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักนิติธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
3. กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ของสถานศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อพัฒนาการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของชุมชน โดยเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.11	0.55	มาก
4. ส่งเสริมให้ครู และบุคลากรให้ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของทางราชการอย่างเคร่งครัด และปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพโดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ ตามมาตรฐานวิชาชีพ	4.19	0.54	มาก
5. เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนด กฎ ระเบียบข้อบังคับต่างๆที่เป็นข้อตกลงร่วมกัน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในโรงเรียน	4.32	0.61	มาก
รวม	4.15	0.46	มาก

จากตาราง 5 พบว่า ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ข้อ 5 เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนด กฎ ระเบียบข้อบังคับต่างๆที่เป็นข้อตกลงร่วมกัน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.32$) ข้อ 4 ส่งเสริมให้ครู และบุคลากรให้ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของทางราชการอย่างเคร่งครัด และปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพโดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ ตามมาตรฐานวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.19$) ข้อ 1 บริหารและจัดการศึกษาได้มาตรฐาน มีคุณภาพสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาตนเอง และการประเมินจากหน่วยงานภายนอก ($\bar{X} = 4.1$) ข้อ 3 กำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ เป้าประสงค์ของสถานศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อพัฒนาการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของชุมชน โดยเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\bar{X} = 4.11$) และข้อ 2 ตรวจสอบ กำกับ ติดตามการจัดทำบัญชี เอกสารการเงิน และพัสดุให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน ดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้างให้ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ และติดตามตรวจสอบการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X} = 4.01$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
สถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ด้านหลักคุณธรรม

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักคุณธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
6. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของนักวิชาการที่ดี ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน และยกย่องเชิดชูเกียรติครูที่มีผลงานวิชาการดีเด่น	4.41	0.55	มาก
7. บริหารงานงบประมาณถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา จัดสรรงบประมาณให้ตรงกับความ ต้องการ และความจำเป็น โดยผ่านความเห็นชอบของ คณะกรรมการสถานศึกษา	4.31	0.51	มาก
8. ยกย่องเชิดชูเกียรติครู และบุคลากรที่ประพฤติปฏิบัติตนดีเสริมสร้าง ประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรให้ได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ และ พิจารณาความดีความชอบโดยการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นจริง ด้วยความเป็นธรรม	4.34	0.53	มาก
9. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชนอัน ก่อให้เกิด ความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี มีความเลื่อมใสศรัทธา และให้ การสนับสนุนการจัดการศึกษา	4.26	0.51	มาก
10. ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรครู นักเรียน และบุคคลในสังคมในการปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของ สถานศึกษา และทางราชการ	4.25	0.56	มาก
รวม	4.31	0.35	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ด้านหลักคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) และเมื่อ จำแนกเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ข้อ 6 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของนักวิชาการที่ดี ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน และยกย่อง เชิดชูเกียรติครูที่มีผลงานวิชาการดีเด่น ($\bar{X} = 4.41$) ข้อ 8 ยกย่องเชิดชูเกียรติครู และบุคลากรที่ ประพฤติปฏิบัติตนดีเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรให้ได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ และ พิจารณาความดีความชอบโดยการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นจริงด้วยความเป็นธรรม ($\bar{X} = 4.34$) ข้อ 7 บริหารงานงบประมาณถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของ สถานศึกษา จัดสรรงบประมาณให้ตรงกับความ ต้องการ และความจำเป็น โดยผ่านความเห็นชอบของ คณะกรรมการสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.31$) ข้อ 9 เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และผลงานของสถานศึกษาต่อ สาธารณชนอันก่อให้เกิด ความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี มีความเลื่อมใสศรัทธา และให้การสนับสนุนการ จัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.26$) และข้อ 10 ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรครู นักเรียนและ บุคคลในสังคมในการปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษา และทางราชการ ($\bar{X} = 4.25$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
สถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ด้านหลักความโปร่งใส

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใส	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
11. จัดทำแผนงบประมาณของโรงเรียนเสนอขอความเห็นชอบ จากคณะกรรมการสถานศึกษา ดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้างด้วยความโปร่งใส และประเมินประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ	4.18	0.55	มาก
12. มีการตรวจสอบการดำเนินงานต่างๆของครู และบุคลากรอย่างโปร่งใส ชี้แจงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าทางวิชาชีพให้ทราบทั่วกันโดยไม่มีการปกปิด และพิจารณาความดีความชอบด้วยความโปร่งใส	4.08	0.68	มาก
13. กำหนดแผนการรับนักเรียนของสถานศึกษา และดำเนินการรับนักเรียนตามแผนที่กำหนดอย่างโปร่งใส และประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาให้ชุมชน และผู้ปกครองทราบ	3.95	0.59	มาก
14. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษาให้โปร่งใส ตรวจสอบได้ พร้อมจัดทำรายงานการปฏิบัติงานประจำปี และรับฟังข้อเสนอแนะจากครู และบุคลากรในการวางแผนการปฏิบัติงานวิชาการ	4.08	0.58	มาก
15. ส่งเสริมบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการรับรู้สภาพการณ์และปัญหาขององค์กร รับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากบุคลากร	4.04	0.53	มาก
รวม	4.06	0.39	มาก

จากตาราง 7 พบว่า ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ข้อ 11 จัดทำแผนงบประมาณของโรงเรียนเสนอขอความเห็นชอบ จากคณะกรรมการสถานศึกษา ดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้างด้วยความโปร่งใส และประเมินประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ ($\bar{X} = 4.18$) ข้อ 12 มีการตรวจสอบการดำเนินงานต่างๆของครู และบุคลากรอย่างโปร่งใส ชี้แจงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าทางวิชาชีพให้ทราบทั่วกันโดยไม่มีการปกปิด และพิจารณาความดีความชอบด้วยความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.08$) ข้อ 14 ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษาให้โปร่งใส ตรวจสอบได้ พร้อมจัดทำรายงานการปฏิบัติงานประจำปี และรับฟังข้อเสนอแนะจากครู และบุคลากรในการวางแผนการปฏิบัติงานวิชาการ ($\bar{X} = 4.08$) ข้อ 15 ส่งเสริมบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการรับรู้สภาพการณ์และปัญหาขององค์กร รับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากบุคลากร ($\bar{X} = 4.04$) และข้อ 13 กำหนดแผนการรับนักเรียนของสถานศึกษา และดำเนินการรับนักเรียนตามแผนที่กำหนดอย่างโปร่งใส และประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาให้ชุมชน และผู้ปกครองทราบ ($\bar{X} = 3.95$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
สถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ด้านหลักการมีส่วนร่วม

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
16. ส่งเสริมให้ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พร้อมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้	4.16	0.57	มาก
17. ระดมทรัพยากรทางการศึกษา และทุนการศึกษา โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การบริหารงบประมาณ	4.18	0.50	มาก
18. ส่งเสริมให้ครู และบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงาน และมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรในแต่ละตำแหน่งตามความสามารถ และความเหมาะสม	4.10	0.53	มาก
19. ประสานงานกับชุมชน และท้องถิ่นในการสำรวจข้อมูลนักเรียนที่จะเข้ารับการศึกษาในเขตบริการของสถานศึกษา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.23	0.61	มาก
20. ส่งเสริมบุคลากรในการทำงานร่วมกันเป็นทีม และปฏิบัติงานร่วมกันอย่างสงบสุขด้วยความพร้อมเพรียง และเต็มความสามารถ มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา	4.11	0.58	มาก
รวม	4.16	0.33	มาก

จากตาราง 8 พบว่า ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ข้อ 19 ประสานงานกับชุมชน และท้องถิ่นในการสำรวจข้อมูลนักเรียนที่จะเข้ารับการศึกษาในเขตบริการของสถานศึกษา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.23$) ข้อ 17 ระดมทรัพยากรทางการศึกษา และทุนการศึกษา โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงบประมาณ ($\bar{X} = 4.18$) ข้อ 16 ส่งเสริมให้ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พร้อมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.16$) ข้อ 20 ส่งเสริมบุคลากรในการทำงานร่วมกันเป็นทีม และปฏิบัติงานร่วมกันอย่างสงบสุขด้วยความพร้อมเพรียง และเต็มความสามารถ มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.11$) และข้อ 18 ส่งเสริมให้ครู และบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงาน และ

มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรในแต่ละตำแหน่งตามความสามารถ และความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.10$)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ด้านหลักความรับผิดชอบ

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความรับผิดชอบ	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
21. มอบหมายงานแก่ครู และบุคลากรให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ มีระบบตรวจสอบผล และประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการต่างๆ	4.17	0.60	มาก
22. ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล การใช้เงินงบประมาณ ที่สอดคล้องกับผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรรผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา	4.10	0.52	มาก
23. จัดโครงสร้างสายการบังคับบัญชาภายในสถานศึกษาที่เหมาะสม ชัดเจน ชี้แจงภารกิจงาน และแนวทางการปฏิบัติงานแก่ครู และบุคลากรก่อนมีการมอบหมายหน้าที่ตามความรับผิดชอบ	4.13	0.51	มาก
24. จัดทำฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา และกำหนดแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้ครอบคลุมโครงสร้างภารกิจ กลยุทธ์สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของสถานศึกษา และท้องถิ่น	4.04	0.60	มาก
25. ผู้บริหาร และบุคลากรในโรงเรียนมีความตระหนักในสิทธิ และหน้าที่การปฏิบัติงานของตน	4.19	0.55	มาก
รวม	4.12	0.37	มาก

จากตาราง 9 พบว่า ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยได้แก่ ข้อ 25 ผู้บริหาร และบุคลากรในโรงเรียนมีความตระหนักในสิทธิ และหน้าที่การปฏิบัติงานของตน ($\bar{X} = 4.19$) ข้อ 21 มอบหมายงานแก่ครู และบุคลากรให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ มีระบบตรวจสอบผล และประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการต่างๆ ($\bar{X} = 4.17$) ข้อ 23 จัดโครงสร้างสายการบังคับบัญชาภายในสถานศึกษาที่เหมาะสม ชัดเจน ชี้แจงภารกิจงาน และแนวทางการปฏิบัติงานแก่ครู และบุคลากรก่อนมีการมอบหมายหน้าที่ตามความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.13$) ข้อ 22 ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล การใช้เงินงบประมาณที่สอดคล้องกับผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรรผ่านความเห็นชอบ

ของคณะกรรมการสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.10$) และข้อ 24 จัดทำฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา และกำหนดแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้ครอบคลุมโครงสร้าง ภารกิจ กลยุทธ์ สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของสถานศึกษา และท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.04$)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ด้านหลักความคุ้มค่า

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความคุ้มค่า	\bar{X}	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
26. ส่งเสริมให้ครู และบุคลากรผลิต จัดทำ พัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด	4.15	0.53	มาก
27. จัดทำแผนการใช้งบประมาณตามแผนปฏิบัติการประจำปี เบิกจ่ายเงินงบประมาณประเภทต่างๆ และใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์สูงสุด กำหนดเป้าหมายในเชิงปริมาณ คุณภาพ และผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา	4.21	0.62	มาก
28. มอบหมายงานให้ครู และบุคลากรตามความรู้ความสามารถ กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานให้แก่บุคลากรในการปฏิบัติงาน มีแผนการฝึกอบรมสำหรับบุคลากรในการฝึกฝนทักษะ และความสามารถที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน	4.23	0.63	มาก
29. สนับสนุนให้บุคลากรใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีมาในการบริหาร และพัฒนาการศึกษาให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า โดยจัดสภาพแวดล้อมในบริเวณโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และตามความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น	4.08	0.60	มาก
30. มีการบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรคน วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่โรงเรียน	4.12	0.66	มาก
รวม	4.16	0.41	มาก

จากตาราง 10 พบว่า ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ข้อ 28 มอบหมายงานให้ครู และบุคลากรตามความรู้ความสามารถกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานให้แก่บุคลากรในการปฏิบัติงาน มีแผนการฝึกอบรมสำหรับบุคลากรในการฝึกฝนทักษะ และความสามารถที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.23$) ข้อ 27 จัดทำแผนการใช้งบประมาณตามแผนปฏิบัติการประจำปี เบิกจ่ายเงินงบประมาณประเภทต่างๆ และใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์สูงสุด กำหนดเป้าหมายในเชิงปริมาณ คุณภาพ และผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

($\bar{X} = 4.21$) ข้อ 26 ส่งเสริมให้ครู และบุคลากรผลิต จัดทำ พัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ($\bar{X} = 4.15$) ข้อ 30 มีการบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรคน วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด แก่โรงเรียน ($\bar{X} = 4.12$) และข้อ 29 สนับสนุนให้บุคลากรใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีมาในการบริหาร และพัฒนาการศึกษาให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า โดยจัดสภาพแวดล้อมในบริเวณโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และตามความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.08$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

ตาราง 11 ข้อเสนอแนะในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

ข้อเสนอแนะ	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
หลักนิติธรรม		
1. ผู้บริหารต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับภายในโรงเรียนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อครู	17	7.52
2. การออกกฎ ระเบียบข้อบังคับภายในโรงเรียนควรมีความเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของครูทุกคนในโรงเรียน	13	5.75
3. ควรมีการลงโทษให้เป็นแนวทางเดียวกันทุกเรื่อง เช่น การอยู่เวร ยาม หรือความประพฤติต่างๆ ไม่เลือกปฏิบัติ	12	5.31
4. กฎระเบียบข้อบังคับในโรงเรียนไม่ควรเป็นการบังคับมากเกินไป	8	3.54
หลักคุณธรรม		
1. ผู้บริหารควรปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ครูและนักเรียน	14	6.19
2. ควรจัดสรรงบประมาณให้เกิดความเป็นธรรมแก่ครูและนักเรียนในโรงเรียน	13	5.57
3. ควรมีการรณรงค์ให้ครูยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมในการทำงานอยู่เสมอ	9	3.98
4. การพิจารณาเรื่องต่างๆ อย่างตรงไปตรงมา ยึดประโยชน์ส่วนร่วมเป็นหลัก	9	3.98
หลักความโปร่งใส		
1. มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่างๆ ภายในโรงเรียนให้ครูและนักเรียนทราบอยู่เสมอ	6	2.65
2. ควรมีการรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมโครงการต่างๆ ให้ครูและนักเรียนทราบ	5	2.21

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
หลักการมีส่วนร่วม		
1. ควรเปิดโอกาสให้ครูทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนได้อย่างเต็มที่	12	5.31
2. ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและบุคคลภายนอกเข้ามาร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียนในด้านต่างๆ	10	4.42
หลักความรับผิดชอบ		
1. ควรเน้นให้ทุกคนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง	8	3.54
2. ควรมอบหมายงานให้ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน	3	1.33
หลักความคุ้มค่า		
1. จัดทำมาตรการประหยัดพลังงานภายในโรงเรียนและต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด	17	7.52
2. ควรร่วมกันใช้ทรัพยากรต่างๆ ของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด	14	6.19

จากตาราง 11 พบว่า มีผู้ให้ข้อเสนอแนะในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น แยกเป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับภายในโรงเรียนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อครู การออกกฎ ระเบียบข้อบังคับภายในโรงเรียนควรมีความเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของครูทุกคน ในโรงเรียน ควรมีการลงโทษให้เป็นแนวทางเดียวกันทุกเรื่อง เช่น การอยู่เวรยาม หรือความประพฤติต่างๆ ไม่เลือกปฏิบัติ กฎระเบียบข้อบังคับในโรงเรียนไม่ควรเป็นการบังคับมากเกินไป ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารควรปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ครูและนักเรียน ควรจัดสรรงบประมาณให้เกิดความเป็นธรรมแก่ครูและนักเรียนในโรงเรียน ควรมีการรณรงค์ให้ครูยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมในการทำงานอยู่เสมอ การพิจารณาเรื่องต่างๆ อย่างตรงไปตรงมา ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

ด้านหลักความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่างๆ ภายในโรงเรียนให้ครูและนักเรียนทราบอยู่เสมอ ควรมีการรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมโครงการต่างๆ ให้ครูและนักเรียนทราบด้านหลักการมีส่วนร่วม ควรเปิดโอกาสให้ครูทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและบุคคลภายนอกเข้ามาร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียนในด้านต่างๆ

ด้านหลักความรับผิดชอบ ควรเน้นให้ทุกคนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ควรมอบหมายงานให้ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

ด้านหลักความคุ้มค่า จัดทำมาตรการประหยัดพลังงานภายในโรงเรียนและต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ควรร่วมกันใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความโปร่งใส ดังนั้น ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงได้ทำการสัมภาษณ์ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้บริหาร เกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาความโปร่งใส ดังนี้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาความโปร่งใส

1. ข้อเสนอแนะของครู

1.1 ควรมีการจัดระบบงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงานการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ รวมทั้งสนับสนุนการปฏิรูปการเรียนรู้ และพัฒนาการจัดเรียนการสอน

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้มีระบบการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณตามกิจกรรมโครงการต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพ มีการรายงานการใช้จ่ายเงินงบประมาณต่อต้นสังกัดอย่างสม่ำเสมอ ถูกต้อง และทันเวลาและมีความโปร่งใส

1.3 ควรมีมาตรการตรวจสอบความถูกต้อง โปร่งใสในการบริหารจัดการ งานธุรการ การเงินและบัญชี การพัสดุของสถานศึกษา และการดำเนินโครงการต่างๆในรูปแบบของคณะกรรมการ

1.4 ควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในสถานศึกษา สนับสนุนและให้รางวัลแก่บุคลากรที่มีความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใสและยุติธรรม

1.5 ควรส่งเสริมให้มีระบบการตรวจสอบ และรายงานผลการรับ การจ่ายเงินงบประมาณของกิจกรรม โครงการในสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาการศึกษาอย่างเปิดเผย และมีความโปร่งใส

สรุปได้ว่า ควรมีการจัดงบประมาณที่มุ่งเน้นผลการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ มีระบบการรายงาน การตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ มีความโปร่งใสในการบริหารจัดการ ส่งเสริมการปฏิรูปการศึกษา รวมทั้งเสริมสร้างขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสถานศึกษา

2.1 โรงเรียนควรมีระบบมีระบบการประชาสัมพันธ์เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่ชุมชนอย่างทั่วถึง และหลากหลายช่องทาง เช่น แผ่นพับ วารสาร และการจัดทำเว็บไซต์ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลของสถานศึกษาได้อย่างสะดวก

2.2 ควรมีการวัด และประเมินผลการดำเนินโครงการต่างๆอย่างโปร่งใส และรายงานผลการปฏิบัติงานการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดทุกปีการศึกษา

2.3 ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบไปด้วยครู คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อการติดตาม และตรวจสอบการดำเนินการตามแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปี และการดำเนินโครงการของสถานศึกษา

2.4 ผู้บริหารต้องสามารถบริหารงบประมาณสำหรับการดำเนินกิจกรรมต่างๆอย่างเหมาะสม รวดเร็ว ทันเวลา สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน และชุมชน เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน

2.5 ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น โดยการ จัดเวทีเสวนารับฟังความคิดเห็น รวมถึงการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานด้าน ต่างๆของโรงเรียน เพื่อให้การบริหารงานของโรงเรียนตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน และชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า โรงเรียนควรมีระบบการประชาสัมพันธ์เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่ ชุมชนอย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลของสถานศึกษาได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และรายงานผล การปฏิบัติงานการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษา

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานด้วยความโปร่งใสของผู้บริหารสถานศึกษา

3.1 ดำเนินการตามกิจกรรมและโครงการต่างๆ ซึ่งมีการระบุถึงความรับผิดชอบ ของบุคลากร แต่ละฝ่าย รวมถึงงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ จัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน ของตนเองในกิจกรรม โครงการต่างๆ โดยมีกระบวนการตรวจสอบภายในเป็นเครื่องมือในการติดตาม และประเมินผล

3.2 ได้มีการจัดทำวิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้อง กับแนวทางการพัฒนาการศึกษา และเผยแพร่ให้บุคลากรในสถานศึกษา และชุมชนได้รับทราบเพื่อให้ เกิดแนวทางการบริหารจัดการศึกษา และการดำเนินการตามภารกิจของสถานศึกษา

3.3 มีการจัดทำ และเผยแพร่โครงสร้างการปฏิบัติงานของสถานศึกษาอย่าง ชัดเจน และครอบคลุมงานทุกด้าน เพื่อให้ครูและบุคลากรเข้าใจถึงบทบาท หน้าที่ และชุมชนได้มีส่วน ร่วมในการบริหารจัดการศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน และชุมชน

3.4 มีการจัดทำ และเผยแพร่แผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปีของ สถานศึกษา โดยการคำนึงถึงความคุ้มค่า ประสิทธิภาพในการใช้จ่ายเงินงบประมาณ และความ สอดคล้องกับแผนงานเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา

3.5 มีการประเมินผลการดำเนินการตามแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ประจำปี ซึ่งเป็นการประเมิน และจัดทำรายงานการประเมินผลการดำเนินการตามแผนการใช้จ่ายเงิน งบประมาณ และมีการเปิดเผยให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้รับทราบ เพื่อชี้ให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ของ การดำเนินการอย่างความคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการตาม แผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณ

สรุปได้ว่า สถานศึกษามีการจัดทำ และเผยแพร่โครงสร้างการปฏิบัติงานอย่าง ชัดเจน มีแผนการปฏิบัติงาน แผนการใช้งบประมาณในการพัฒนาการศึกษาอย่างคุ้มค่า และมี ประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน และชุมชน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาค้นคว้า และสรุปผล การศึกษาค้นคว้า ดังต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ตามความคิดเห็นของครู และผู้บริหาร
2. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

สรุปผล

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ครู และผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เป็นครูปฏิบัติการสอนมากกว่าผู้บริหาร และมีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากกว่าการศึกษาระดับอื่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านด้านคุณธรรม รองลงมา คือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักนิติธรรม และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านหลักความโปร่งใส ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน ผลปรากฏดังนี้

1.1 ด้านหลักนิติธรรม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนด กฎ ระเบียบข้อบังคับต่างๆที่เป็นข้อตกลงร่วมกัน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในโรงเรียน รองลงมา คือ ส่งเสริมให้ครู และบุคลากรให้ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของทางราชการอย่างเคร่งครัด และปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพโดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ ตามมาตรฐานวิชาชีพ

1.2 ด้านหลักคุณธรรม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของนักวิชาการที่ดี ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน และยกย่องเชิดชูเกียรติครูที่มีผลงานวิชาการดีเด่น รองลงมา คือ ยกย่องเชิดชูเกียรติครู และบุคลากรที่ประพฤติปฏิบัติ

ตนตีเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรให้ได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ และพิจารณาความดีความชอบโดยการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นจริงด้วยความเป็นธรรม

1.3 ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ จัดทำแผนงบประมาณของโรงเรียนเสนอขอความเห็นชอบ จากคณะกรรมการสถานศึกษา ดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้างด้วยความโปร่งใส และประเมินประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ รองลงมา คือ มีการตรวจสอบการดำเนินงานต่างๆของครู และบุคลากรอย่างโปร่งใส ชี้แจงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าทางวิชาชีพให้ทราบทั่วกันโดยไม่มีการปกปิด และพิจารณาความดีความชอบด้วยความโปร่งใส

1.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ประสานงานกับชุมชน และท้องถิ่นในการสำรวจข้อมูลนักเรียนที่จะเข้ารับการศึกษานในเขตบริการของสถานศึกษา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือ ระดมทรัพยากรทางการศึกษา และทุนการศึกษา โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงบประมาณ

1.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ ผู้บริหาร และบุคลากรในโรงเรียนมีความตระหนักในสิทธิ และหน้าที่การปฏิบัติงานของตน รองลงมา คือ มอบหมายงานแก่ครู และบุคลากรให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ มีระบบตรวจสอบผล และประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการต่างๆ

1.6 ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด คือ มอบหมายงานให้ครู และบุคลากรตามความรู้ความสามารถกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานให้แก่บุคลากรในการปฏิบัติงาน มีแผนการฝึกอบรมสำหรับบุคลากรในการฝึกฝนทักษะ และความสามารถที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ จัดทำแผนการใช้งบประมาณตามแผนปฏิบัติการประจำปี เบิกจ่ายเงินงบประมาณประเภทต่างๆ และใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์สูงสุด กำหนดเป้าหมายในเชิงปริมาณ คุณภาพ และผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

2. เมื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยพิจารณาจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด พบว่า ด้านความโปร่งใส มีระดับการปฏิบัติต่ำที่สุด ได้แก่ การกำหนดแผนการรับนักเรียนของสถานศึกษา และดำเนินการรับนักเรียนตามแผนที่กำหนดอย่างโปร่งใส และประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาให้ชุมชน และผู้ปกครองทราบ และการส่งเสริมบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการรับรู้สภาพการณ์และปัญหาขององค์กร รับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากบุคลากร

3. ครูได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น เป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับภายในโรงเรียนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อครู การออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับภายในโรงเรียนควรมีความเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของครูทุกคนในโรงเรียน ควรมีการลงโทษให้เป็นแนวทางเดียวกันทุกเรื่อง เช่น ด้านการประพฤติ การปฏิบัติตัว ความผิดทางวินัย โดยไม่เลือกปฏิบัติ ในเรื่องกฎ ระเบียบ ข้อบังคับในโรงเรียนไม่ควรเป็นการบังคับมากเกินไป ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารควรปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ครู และนักเรียน ควรจัดสรร

งบประมาณให้เกิดความเป็นธรรมแก่ครู และนักเรียนในโรงเรียน ควรมีการรณรงค์ให้ครูยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมในการทำงานอยู่เสมอ การพิจารณาเรื่องต่างๆ อย่างตรงไปตรงมา ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ด้านหลักความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่างๆ ภายในโรงเรียนให้ครูและนักเรียนทราบอยู่เสมอ ควรมีการรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมโครงการต่างๆ ให้ครูและนักเรียนทราบ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ควรเปิดโอกาสให้ครูทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและบุคคลภายนอก เข้ามาร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียนในด้านต่างๆ ด้านหลักความรับผิดชอบ ควรเน้นให้ทุกคนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ควรมอบหมายงานให้ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และด้านหลักความคุ้มค่า ควรจัดทำมาตรการประหยัดพลังงานภายในโรงเรียน และต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ควรร่วมกันใช้ทรัพยากรต่างๆ ของโรงเรียนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความโปร่งใส ดังนั้น ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงได้ทำการสัมภาษณ์ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้บริหาร เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานด้วยความโปร่งใส และสรุปได้ดังนี้

ครูให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดงบประมาณที่มุ่งเน้นผลการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ มีระบบการรายงาน การตรวจสอบการใช้งบประมาณ มีความโปร่งใสในการบริหารจัดการ ส่งเสริมการปฏิรูปการศึกษา รวมทั้งเสริมสร้างขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในสถานศึกษา ในส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษาให้ข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนควรมีระบบการประชาสัมพันธ์เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่ชุมชนอย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลของสถานศึกษาได้อย่างสะดวก รวดเร็ว รวมทั้งผู้บริหารได้ให้แนวทางในการบริหารงานอย่างโปร่งใสว่าสถานศึกษามีการจัดทำ และเผยแพร่โครงสร้างการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน มีแผนการปฏิบัติงาน แผนการใช้งบประมาณในการพัฒนาการศึกษาอย่างคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน และชุมชน

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักด้านคุณธรรม รองลงมา คือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักนิติธรรม และด้านความรับผิดชอบ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านหลักความโปร่งใส ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนมีการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลในระดับสูง เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นให้หน่วยงานของภาครัฐ สร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดีขึ้นทุกระดับ อีกทั้งผู้บริหารโรงเรียน ยังให้ความสำคัญต่อการบริหารการศึกษา โดยเฉพาะการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล คือ ผู้เรียนดี เก่ง และอยู่ในสังคมอย่างได้มีความสุข นอกจากนี้ ยังมีการกระจายอำนาจทางการบริหารโดยจะเห็นได้ จาก

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 (รุ่ง แก้วแดง. 2546 : 59) กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ส่งผลให้การบริหารโรงเรียนของผู้บริหารมีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการตามหลักการจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) ซึ่งเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานและสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ปริญญา สัตยพิง (2553 : 51-75) เรื่อง การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา และเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวม และเป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความมีส่วนร่วม และด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับการศึกษาของ สันถวันท์ พยาเลี้ยง (2553 : 56-100) เรื่อง การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ ลาวัลย์ เฟื่องประยุม (2553 : 43-70) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรสด พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารโรงเรียน และครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรสด อยู่ในระดับมาก

2. เมื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยพิจารณาจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด พบว่า ด้านความโปร่งใส มีระดับการปฏิบัติที่น้อยที่สุด ได้แก่ การกำหนดแผนการรับนักเรียนของสถานศึกษา และดำเนินการรับนักเรียนตามแผนที่กำหนดอย่างโปร่งใส และประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาให้ชุมชนและผู้ปกครองทราบ และการส่งเสริมบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการรับรู้สภาพการณ์ และปัญหาขององค์กร รับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากบุคลากร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักความโปร่งใส ซึ่งเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้บริหาร และบุคลากร การบริหารงานทุกฝ่ายควรโปร่งใส การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ตรงไปตรงมา ทำให้ทุกคนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวก และมีกระบวนการตรวจสอบที่ถูกต้องชัดเจน ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 : 89) ระบุไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล ในหลักความโปร่งใส เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ร่วมงาน ประชาชน สังคมที่ได้ปฏิบัติด้วยความถูกต้องตามหลักนิติธรรม และหลักคุณธรรม ที่สามารถใช้การตรวจสอบเข้ามาอยู่ในกระบวนการ และมีการเปิดเผยข้อมูลให้สาธารณชนทราบ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ บังอร จันกรม (2552 : 81-150) เรื่อง การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 พบว่า การบริหารงานอยู่ในระดับมากทุกหลัก ซึ่งหลักที่มีการบริหารมากที่สุด คือ หลักนิติธรรม รองลงมา คือ หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักคุณธรรม หลักความมีส่วนร่วม ตามลำดับ และหลักที่มีการบริหารน้อยที่สุด คือ หลักความโปร่งใส

และสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ สมคิด มาวงศ์ (2554 : 43-79) เรื่องการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามลำดับแรก ดังนี้ ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความโปร่งใส

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ พบว่า สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักด้านคุณธรรม รองลงมา คือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักกนิติธรรม ด้านความรับผิดชอบ และด้านหลักความโปร่งใส ตามลำดับ ซึ่งจากข้อค้นพบดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับสูงแล้ว ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุน และต่อยอดให้มีการพัฒนาต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมส่งเสริม หรือเสริมสร้างธรรมาภิบาล ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การจัดประกวด และมอบรางวัลโรงเรียนธรรมาภิบาลดีเด่น หรือให้รางวัลผู้บริหารที่มีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลดีเด่น เป็นการให้ขวัญ และกำลังใจที่สำคัญยิ่ง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบ สภาพและปัญหา การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามขนาดของโรงเรียน เพื่อให้ทราบด้านที่ควรพัฒนา และเสริมสร้างการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ให้ขยายในวงวิชาการที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษารูปแบบ หรือวิธีการเสริมสร้างการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรในโรงเรียนทั้งในสังกัดเทศบาล และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เพื่อทราบรูปแบบ วิธีการดำเนินงาน เป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพของงานด้านต่าง ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. การบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.
- . คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2546.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2547
- กวี วงศ์พัฒน์. ภาวะผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพ, 2542.
- เกษม วัฒนชัย. ธรรมนูญกับคอร์ปชั่นในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์ปริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง, 2546.
- . “ธรรมนูญ บทบาทสำคัญกรรมการสถานศึกษา,” รายงานการปฏิรูปการศึกษาไทย. 5 : 64 ; เมษายน, 2546.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545.
- . ครูแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541.
- เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. “คนเด่น,” วารสารนักบริหาร. 5(3) : 55-60, 2543.
- จันทราณี สงวนนาม. ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์, 2545.
- ชนะศักดิ์ ยูวบูรณ์, “กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดี,” ใน การปกครองที่ดี (Good Governance). หน้า 5. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, 2543.
- ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ. การบริหารจัดการภาครัฐและภาคเอกชนที่ดี. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., ม.ป.ป.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. Good Governance กับการปฏิรูปการศึกษา-การปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพฯ : วชิราวุธวิทยาลัย, 2541.
- ชาติรี รัตนพิพิธชัย. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนกับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 1. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.
- ไชยวัฒน์ คำชู และคณะ. ธรรมนูญ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์น้ำฝน, 2545.
- เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. “คำให้สัมภาษณ์เรื่อง ธรรมนูญในการบริหารองค์กร,” วารสารนักบริหาร. 21 : 12-15, 2544.
- ธีระ รุญเจริญ. การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : แอล พี เพรส, 2550.
- . ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา ฉบับปรับปรุง. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง, 2550.

- ธีรยุทธ บุญมี. “3 ยุทธศาสตร์ 10 แนวทางสู่ธรรมรัฐ,” มติชน. วันที่ 26 มกราคม 2541.
- . “ธรรมรัฐกับการปฏิรูปสังคมไทยในขั้นที่ 2,” วารสารกรมประชาสัมพันธ์. 5(4) : 78-79, 2541.
- . ธรรมรัฐแห่งชาติ : ยุทธศาสตร์กู่หายณะประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.
- นฤมล ทับจุมพล. ธรรมาภิบาลกับคอร์รัปชันในสังคมไทย “แนวคิดและวาทกรรมว่าด้วยธรรมรัฐแห่งชาติ”. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2546.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2542.
- . การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2544.
- บังอร จันกรม. การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ธนบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2552.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2545.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี. รายงานการวิจัยตัวชี้วัดธรรมาภิบาล. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2544.
- ปัญญา ฉายะจินดาวงศ์ และคณะ. “ธรรมรัฐ,” วารสารนักบริหาร. 4(2) : 9-11, 2543.
- ประพัฒน์ โพธิ์วรรณ. หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ส่งเสริมการปฏิรูปการศึกษา. นครปฐม : สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา, 2544.
- ประเวศ วะสี. ยุทธศาสตร์ชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนเพื่อสังคมธนาคารออมสิน, 2542.
- . ระเบียบวาระแห่งชาติ : ปฏิรูปสังคมไทย. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2541.
- ปริญญญา สัตย์พิง. การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. ธรรมรัฐ-ธรรมราชา. กรุงเทพฯ : โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : พิมพ์วัฒนาพานิช, 2535.
- พิทยา บวรวัฒนา. ทฤษฎีองค์การสาธารณะ. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, 2541.
- พิทยา ว่องกุล. ธรรมรัฐ จุดเปลี่ยนประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โครงการวิถึทรรศน์, 2541.
- ภิกขุ วังเงิน. พฤติกรรมองค์การ Organization Behavior. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, 2547.
- ยุทธ วงศ์ตรธาร. “การสร้างกระบวนการธรรมรัฐ,” วารสารนักบริหาร. 4(2) : 12-13, 2543.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์, 2552.
- รุ่ง แก้วแดง. รีเอ็นจิเนียริง ระบบราชการไทย. กรุงเทพฯ : มติชน, 2538.
- . โรงเรียนนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2546.

- รุ่ง แก้วแดง. โรงเรียนนิติบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2546.
- ลาวัลย์ เพ็ญประยูร. ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2553.
- ลิขิต อีระเวคิน. “ธรรมรัฐ คืออะไร,” มติชนสุดสัปดาห์. 3(41) : 6, 2541.
- วรคุณ ตูลารักษ์. ประชาสังคมแท้คือธรรมรัฐ : วิสัยทัศน์ : จุดเปลี่ยนประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โครงการวิถึทรรศน์, 2541.
- วรภัทร โดธนะเกษม. “Good Governance ในภาคเอกชน,” ใน นานาทศนะว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี. นนทบุรี : สำนักงาน ก.พ. สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน, 2541.
- วันเพ็ญ พานพิกุล. การบริหารจัดการในโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ออยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2553.
- วิพร เกตุแก้ว. “ธรรมาภิบาลในองค์กร,” วารสารรามคำแหง. 23(4) : 17-18 ; ธันวาคม, 2549.
- วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์. แนวคิดในการบริหารสถาบันการศึกษา : ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. ธรรมาภิบาลกับการปฏิรูปเศรษฐกิจชาติ. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2541.
- สมาคมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย. หลักการบริหารราชการแนวใหม่. กรุงเทพฯ : สมาคมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย, 2544.
- สันถวันท์ พยาเลี้ยง. การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2553.
- สามารถ อภิสนธิ์. การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ออยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2553.
- สมคิด มาวงค์. การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2554.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. “การบริหารองค์การสาธารณะตามหลัก Good Governance,” ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2542.
- สมยศ นาวิการ. การบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สามัคคีสาร (ดอกหญ้า), 2542.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ. รายงานการวิจัยเอกสารเรื่องใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหาร. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2543.

- สมบัติ โขจิตวานิช. การศึกษาการใช้ทักษะการบริหารของหัวหน้าฝ่ายการเจ้าหน้าที่ตามการรับรู้ของตนเองและของผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- สุจิตรา บุญรัตน์พันธุ์. ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพฯ : เทพรัตน์การพิมพ์, 2549.
- สุจินต์ จินายน. “ธรรมรัฐคืออะไร,” อินไซด์ ม.น. ฉบับพิเศษ. 5(10) : 20, 2542.
- สุจิต นิมิตกุล. “กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดี.”การปกครองที่ดี (Good Governance). กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, 2543.
- สุทัศน์ แก้วคำ. สภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาพลึกลับ เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.
- สุนันทา เงินแจ่ม. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 2553.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. ทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารการศึกษา. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2539.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ครูแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2541.
- . แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544). กรุงเทพฯ : อรรถพลการพิมพ์, 2539.
- สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น. บรรยายสรุปสำนักงานบริหารการศึกษาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น, 2543.
- อภิญญา วังษาทัศน์. “การปฏิรูปรัฐสภาไทยตามหลักการปกครองที่ดี,” รัฐสภาสาร. 48(11) : 1-54, 2543.
- อรพินท์ สพอิชชัย. รายงานที่ ดี อาร์ ไอเรื่องสังคมเสถียรภาพและกลไกประชารัฐที่ดี. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2541.
- อานันท์ ปันยารชุน. มุมมองนายอานันท์. กรุงเทพฯ : มติชน, 2542.
- . ธรรมรัฐกับสังคมไทย. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- . ธรรมาภิบาลในการบริหารมหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- เอมอร วัฒนา. ความสัมพันธ์ระหว่างจิตสำนึกผู้บริหารกับหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมเขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2553.
- Asian Development Bank. Governance Sound Development Management. Manila : ADB, 1995.
- Blumel, Christina M. Foreign Aid, Donor Coordination and the Pursuit of Good Governance (Kenya). Maryland : University of Maryland, 2000.

- Clarke, Vicki Clinell Burge. Unit Search of Good Governance : Decentralization and Democracy in Ghana. Illinois : Northern Illinois University, 2001.
- Cronbach, L.J. Essentials of Psychological Testing. 5th ed. New York : Collins. n.d.
- Drake, Thelbert L. and William H. Roe. The Principals. 3rd ed. New York : Macmillan, 1990.
- Katz, Robert L. Skill of AN Effective Administrator. n.p. : Harward Business, 1974.
- Hendrik, Joost Tennekes. Donors and Good Governance : Analysis of a Policy Discourse in the Netherlands and Germany. Ph.D. Dissertation. Enschede, Netherlands : University of Twente, 2005.
- Krejcie, Robert V. and Dayle W. Morgan. "Determining Sample Size for Research," Journal of Educational and Psychological Measurement. 30(3) : 608-610, 1970.
- Kimmet, Philip. The Politics of Good Governance in the Asian 4. Griffith : Master Degree Griffith University, 2005.
- Marcella, Casey-Cooper. Educational Governances of the Morongo Unified School District. 2007. <<http://www.proquest.umi.comn/pqdweb>> 2013.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการศึกษาค้นคว้า
เรื่อง สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

ตอนที่ 3 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้ตอบแบบสอบถามสามารถใช้หลักการดังต่อไปนี้ประกอบการพิจารณาตอบแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3

หลักธรรมาภิบาล หมายถึง หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ในการจัดการศึกษาเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของหลายฝ่ายเพื่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิผลของระบบการบริหารการศึกษา ประกอบด้วยหลัก 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า

หลักนิติธรรม หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับภายในสถานศึกษารวมถึงการทำประชาพิจารณ์หรือข้อตกลงร่วมกัน โดยมีการยินยอมพร้อมใจและถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมเอื้อต่อการควบคุม มิใช่กระทำตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม สนับสนุนการทำงานให้มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันภายในสถานศึกษามีการปรับปรุงการทำงานให้มีความโปร่งใสดูตรวจสอบได้ มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย สดวก และมีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน

หลักความมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและองค์กรต่างๆมีส่วนร่วมรับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ รวมทั้งร่วมสนับสนุน ติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติตามสิ่งที่ได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการบริหารโรงเรียน

หลักความรับผิดชอบ หมายถึง ความตระหนัก มุ่งมั่นและมีสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม ตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน มีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาโดยคำนึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตนเองพร้อมรับการตรวจสอบจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยยึดหลักความประหยัดและรู้คุณค่า รวมทั้งดำรงรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้มีความสมบูรณ์ยั่งยืน

3. ขอให้ท่านกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ผู้ศึกษาค้นคว้าขอสงวนคำตอบไว้เป็นความลับ ข้อมูลที่ท่านตอบจะนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า และการบริหาร จะไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของท่าน และองค์กรแต่อย่างใด

ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์

(นายพินิจ โคตรงาม)

นิสิตการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพความเป็นจริง

1. เพศ

ชาย หญิง

2. ตำแหน่งหน้าที่

ผู้บริหาร ครูปฏิบัติการสอน

3. ระดับการศึกษา

ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัด
เทศบาลนครขอนแก่น

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามโดยการทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นต่อการ
บริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของท่านมากที่สุด

5 หมายถึง ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลเห็นด้วยมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลเห็นด้วยมาก

3 หมายถึง ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลเห็นด้วยปานกลาง

2 หมายถึง ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลเห็นด้วยน้อย

1 หมายถึง ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลเห็นด้วยน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อ	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
0	ผู้บริหารมีการรณรงค์ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรทำงานด้วยความซื่อสัตย์และจริงใจ		✓			

คำอธิบาย

จากตัวอย่างการตอบแบบสอบถามตามข้อ (0) หมายความว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับผู้บริหารมีการรณรงค์ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรทำงานด้วยความซื่อสัตย์และจริงใจดี อยู่ในระดับมาก

ข้อ	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักนิติธรรม	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1	บริหารและจัดการศึกษาได้มาตรฐาน มีคุณภาพสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาตนเอง และการประเมินจากหน่วยงานภายนอก					
2	ตรวจสอบ กำกับ ติดตามการจัดทำบัญชี เอกสารการเงิน และพัสดุ ให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน ดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้างให้ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ และติดตามตรวจสอบการบริหารงานงบประมาณ					
3	กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ของสถานศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อพัฒนาการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของชุมชน โดยเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน					
4	ส่งเสริมให้ครู และบุคลากรให้ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของทางราชการอย่างเคร่งครัด และปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพโดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ ตามมาตรฐานวิชาชีพ					
5	เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆที่เป็นข้อตกลงร่วมกัน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในโรงเรียน					
ข้อ	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักคุณธรรม	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
6	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของนักวิชาการที่ดี ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และยกย่องเชิดชูเกียรติครูที่มีผลงานวิชาการดีเด่น					
7	บริหารงานงบประมาณถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา จัดสรรงบประมาณให้ตรงกับความจำเป็น และความจำเป็น โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา					
8	ยกย่องเชิดชูเกียรติครู และบุคลากรที่ประพฤติปฏิบัติตนดี เสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรให้ได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ และพิจารณาความดีความชอบโดยการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นจริงด้วยความเป็นธรรม					
9	เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชน อันก่อให้เกิด ความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี มีความเลื่อมใสศรัทธา และให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา					

ข้อ	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านความโปร่งใส	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
10	ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรครู นักเรียนและบุคคลในสังคมในการปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษา และทางราชการ					
11	จัดทำแผนงบประมาณของโรงเรียนเสนอขอความเห็นชอบ จากคณะกรรมการสถานศึกษา ดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้างด้วยความโปร่งใส และประเมินประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ					
12	มีการตรวจสอบการดำเนินงานต่างๆของครู และบุคลากรอย่างโปร่งใส ชี้แจงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าทางวิชาชีพให้ทราบทั่วกันโดยไม่มีการปกปิด และพิจารณาความดีความชอบด้วยความโปร่งใส					
13	กำหนดแผนการรับนักเรียนของสถานศึกษา และดำเนินการรับนักเรียนตามแผนที่กำหนดอย่างโปร่งใส และประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาให้ชุมชน และผู้ปกครองทราบ					
14	ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษาให้โปร่งใส ตรวจสอบได้ พร้อมจัดทำรายงานการปฏิบัติงานประจำปี และรับฟังข้อเสนอแนะจากครู และบุคลากรในการวางแผนการปฏิบัติงานวิชาการ					
15	ส่งเสริมบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการรับรู้สภาพการณ์และปัญหาขององค์กร รับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากบุคลากร					
ข้อ	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักการมีส่วนร่วม	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
16	ส่งเสริมให้ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พร้อมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้					
17	ระดมทรัพยากรทางการศึกษา และทุนการศึกษา โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงบประมาณ					
18	ส่งเสริมให้ครู และบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงาน และมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรในแต่ละตำแหน่งตามความสามารถ และความเหมาะสม					

ข้อ	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักการมีส่วนร่วม	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
19	ประสานงานกับชุมชน และท้องถิ่นในการสำรวจข้อมูลนักเรียนที่จะเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตบริการของสถานศึกษา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง					
20	ส่งเสริมบุคลากรในการทำงานร่วมกันเป็นทีม และปฏิบัติงานร่วมกันอย่างสงบสุขด้วยความพร้อมเพรียง และเต็มความสามารถมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา					
ข้อ	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความรับผิดชอบ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
21	มอบหมายงานแก่ครู และบุคลากรให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ มีระบบตรวจสอบผล และประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการต่างๆ					
22	ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล การใช้เงินงบประมาณที่สอดคล้องกับผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรรผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา					
23	จัดโครงสร้างสายการบังคับบัญชาภายในสถานศึกษาที่เหมาะสมชัดเจน ชี้แจงภารกิจงาน และแนวทางการปฏิบัติงานแก่ครู และบุคลากรก่อนมีการมอบหมายหน้าที่ตามความรับผิดชอบ					
24	จัดทำฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา และกำหนดแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้ครอบคลุมโครงสร้าง ภารกิจ กลยุทธ์สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของสถานศึกษา และท้องถิ่น					
25	ผู้บริหาร และบุคลากรในโรงเรียนมีความตระหนักในสิทธิ และหน้าที่การปฏิบัติงานของตน					
ข้อ	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความคุ้มค่า	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
26	ส่งเสริมให้ครู และบุคลากรผลิต จัดทำ พัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด					
27	จัดทำแผนการใช้งบประมาณตามแผนปฏิบัติการประจำปี เบิกจ่ายเงินงบประมาณประเภทต่างๆ และใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์สูงสุด กำหนดเป้าหมายในเชิงปริมาณ คุณภาพ และผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา					

ข้อ	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความคุ้มค่า	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
28	มอบหมายงานให้ครู และบุคลากรตามความรู้ความสามารถ กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานให้แก่บุคลากรในการปฏิบัติงาน มีแผนการฝึกอบรมสำหรับบุคลากรในการฝึกฝนทักษะ และความสามารถที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน					
29	สนับสนุนให้บุคลากรใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีมาในการบริหาร และพัฒนาการศึกษาให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า โดยจัดสภาพแวดล้อมในบริเวณโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และตามความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น					
30	มีการบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรคน วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่โรงเรียน					

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล
คำชี้แจง โปรดกรอกข้อความตามความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของท่าน

หลักนิติธรรม

.....
.....

หลักคุณธรรม

.....
.....

หลักความโปร่งใส

.....
.....

หลักความมีส่วนร่วม

.....
.....

หลักความรับผิดชอบ

.....
.....

หลักความคุ้มค่า

.....
.....

ภาคผนวก ข

การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับ
จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Index Item Object Congruence : I.O.C.)

ตาราง 12 การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Index Item Congruence : I.C.)

ข้อความ	ผชช. 1	ผชช. 2	ผชช. 3	IC	ความหมาย
1. ด้านหลักนิติธรรม	1	1	1	1.00	ใช้ได้
1. บริหารและจัดการศึกษาได้มาตรฐาน มีคุณภาพสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาตนเอง และการประเมินจากหน่วยงานภายนอก					
2. ตรวจสอบ กำกับ ติดตามการจัดทำบัญชี เอกสารการเงิน และพัสดุให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน ดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้างให้ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ และติดตามตรวจสอบการบริหารงานงบประมาณ	0	1	1	0.67	ใช้ได้
3. กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ของสถานศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อพัฒนาการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของชุมชน โดยเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	1	1	1	1.00	ใช้ได้
4. ส่งเสริมให้ครู และบุคลากรให้ปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบของทางราชการอย่างเคร่งครัด และปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพโดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ ตามมาตรฐานวิชาชีพ	1	1	1	1.00	ใช้ได้
5. เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนด กฎ ระเบียบข้อบังคับต่างๆที่เป็นข้อตกลงร่วมกัน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในโรงเรียน	1	1	0	0.67	ใช้ได้
2. ด้านหลักคุณธรรม	1	1	1	1.00	ใช้ได้
6. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของนักวิชาการที่ดี ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน และยกย่องเชิดชูเกียรติครูที่มีผลงานวิชาการดีเด่น					

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อความ	ผชช. 1	ผชช. 2	ผชช. 3	IC	ความหมาย
7. บริหารงานงบประมาณถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา จัดสรรงบประมาณให้ตรงกับความต้องการ และความจำเป็น โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา	1	1	1	1.00	ใช้ได้
8. ยกย่องเชิดชูเกียรติครู และบุคลากรที่ประพฤติปฏิบัติตนดีเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรให้ได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ และพิจารณาความดีความชอบโดยการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นจริงด้วยความเป็นธรรม	1	1	1	1.00	ใช้ได้
9. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชนอันก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี มีความเลื่อมใสศรัทธา และให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา	1	1	1	1.00	ใช้ได้
10. ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรครู นักเรียนและบุคคลในสังคม ในการปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษา และทางราชการ	1	1	1	1.00	ใช้ได้
3. ด้านความโปร่งใส	1	1	0	0.67	ใช้ได้
11. จัดทำแผนงบประมาณของโรงเรียน เสนอขอความเห็นชอบ จากคณะกรรมการสถานศึกษา ดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้างด้วยความโปร่งใส และประเมินประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ	1	1	0	0.67	ใช้ได้
12. มีการตรวจสอบการดำเนินงานต่างๆ ของครู และบุคลากรอย่างโปร่งใส ชี้แจงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าทางวิชาชีพให้ทราบทั่วกันโดยไม่มีการปกปิด และพิจารณาความดีความชอบด้วยความโปร่งใส	1	1	0	0.67	ใช้ได้

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อความ	ผชช. 1	ผชช. 2	ผชช. 3	IC	ความหมาย
13. กำหนดแผนการรับนักเรียนของสถานศึกษา และดำเนินการรับนักเรียนตามแผนที่กำหนดอย่างโปร่งใส และประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาให้ชุมชนและผู้ปกครองทราบ	1	1	1	1.00	ใช้ได้
14. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษาให้โปร่งใส ตรวจสอบได้ พร้อมจัดทำรายงานการปฏิบัติงานประจำปี และรับฟังข้อเสนอแนะจากครู และบุคลากรในการวางแผนการปฏิบัติงานวิชาการ	1	0	1	0.67	ใช้ได้
15. ส่งเสริมบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการรับรู้สภาพการณ์และปัญหาขององค์กร รับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากบุคลากร	1	1	1	1.00	ใช้ได้
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	1	1	1	1.00	ใช้ได้
16. ส่งเสริมให้ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พร้อมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้	1	1	1	1.00	ใช้ได้
17. ระดมทรัพยากรทางการศึกษา และทุนการศึกษา โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงบประมาณ	1	1	0	0.67	ใช้ได้
18. ส่งเสริมให้ครู และบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงาน และมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรในแต่ละตำแหน่งตามความสามารถ และความเหมาะสม	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อความ	ผชช. 1	ผชช. 2	ผชช. 3	IC	ความหมาย
19. ประสานงานกับชุมชน และท้องถิ่นในการสำรวจข้อมูลนักเรียนที่จะเข้ารับการศึกษา ในเขตบริการของสถานศึกษา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	1	0	1	0.67	ใช้ได้
20. ส่งเสริมบุคลากรในการทำงานร่วมกัน เป็นทีม และปฏิบัติงานร่วมกันอย่างสงบสุข ด้วยความพร้อมเพรียง และเต็มความสามารถมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา	1	1	1	1.00	ใช้ได้
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	0	1	1	0.67	ใช้ได้
21. มอบหมายงานแก่ครู และบุคลากร ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ มีระบบตรวจสอบผล และประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการต่างๆ					
22. ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล การใช้เงินงบประมาณที่สอดคล้องกับผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรรผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา	1	1	1	1.00	ใช้ได้
23. จัดโครงสร้างสายการบังคับบัญชาภายในสถานศึกษาที่เหมาะสม ชัดเจน ชี้แจงภารกิจงาน และแนวทางการปฏิบัติงานแก่ครู และบุคลากรก่อนมีการมอบหมายหน้าที่ตามความรับผิดชอบ	1	1	1	1.00	ใช้ได้
24. จัดทำฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา และกำหนดแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้ครอบคลุมโครงสร้าง ภารกิจ กลยุทธ์สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของสถานศึกษา และท้องถิ่น	1	1	0	0.67	ใช้ได้

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อความ	ผชช. 1	ผชช. 2	ผชช. 3	IC	ความหมาย
25. ผู้บริหาร และบุคลากรในโรงเรียนมีความตระหนักในสิทธิ และหน้าที่การปฏิบัติงานของตน	1	1	1	1.00	ใช้ได้
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	1	1	1	1.00	ใช้ได้
26. ส่งเสริมให้ครู และบุคลากรผลิต จัดหา พัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด					
27. จัดทำแผนการใช้งบประมาณตามแผนปฏิบัติการประจำปี เบิกจ่ายเงินงบประมาณประเภทต่างๆ และใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์สูงสุด กำหนดเป้าหมายในเชิงปริมาณ คุณภาพ และผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา	1	1	1	1.00	ใช้ได้
28. มอบหมายงานให้ครู และบุคลากรตามความรู้ความสามารถกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานให้แก่บุคลากรในการปฏิบัติงาน มีแผนการฝึกอบรมสำหรับบุคลากรในการฝึกฝนทักษะ และความสามารถที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน	0	1	1	0.67	ใช้ได้
29. สนับสนุนให้บุคลากรใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีมาในการบริหาร และพัฒนาการศึกษาให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า โดยจัดสภาพแวดล้อมในบริเวณโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และตามความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น	1	1	1	1.00	ใช้ได้
30. มีการบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรคน วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่โรงเรียน					
				0.89	ใช้ได้

ตาราง 13 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามสภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล
ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	.706	16	.538
2	.469	17	.729
3	.570	18	.658
4	.390	19	.427
5	.268	20	.507
6	.415	21	.690
7	.266	22	.833
8	.494	23	.747
9	.467	24	.715
10	.518	25	.627
11	.577	26	.577
12	.502	27	.771
13	.476	28	.681
14	.258	29	.769
15	.698	30	.869

α (ค่าความเชื่อมั่น) = .976

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. นายชูเกียรติ เหลืองอุบล วุฒิการศึกษา การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา
ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยม เทศบาลนครขอนแก่น
2. นางสาวพูนผล ชาญวิรัตน์ วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
ตำแหน่งครู วิทยฐานะ เชี่ยวชาญ โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก เทศบาลนครขอนแก่น
3. นายธนพฤษ์ ชามะรัตน์ วุฒิการศึกษา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสถิติ ตำแหน่งนักวิชาการ
สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัดขอนแก่น

ภาคผนวก ง
หนังสือราชการที่เกี่ยวข้อง

ที่ ศร 0503.5(2)/

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

7 พฤศจิกายน 2555

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลนครอุดรธานี

ด้วย นางเจนใจ ก้อนใจจิตร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง “สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังของผู้ปกครองต่อการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี อาจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

เพื่อให้การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดอนุญาตให้ นางเจนใจ ก้อนใจจิตร ทดลองใช้เครื่องมือจากนักเรียนในสังกัดของท่าน ทั้งนี้จะทดลองใช้เครื่องมือดังกล่าว ตั้งแต่เดือน เป็นต้นไป เพื่อที่นิติตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชุกาแพง)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง
ปฏิบัติราชการแทน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง คณะศึกษาศาสตร์
โทร. 0-4375-4322 ถึง 40 ต่อ 6076

ที่ ศร 0530.5(2)/

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

7 พฤศจิกายน 2555

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้การศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน อาจารย์สุธาณี แม้นญาติ

ด้วย นางเจนใจ ก้อนใจจิตร นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต(กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังของผู้ปกครองต่อการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น” โดยมี อาจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

เพื่อให้การทำการค้นคว้าอิสระเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้การศึกษา ค้นคว้าอิสระครั้งนี้ เพื่อที่นิตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชุกาแพง)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง
ปฏิบัติราชการแทน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ที่ ศธ 0530.5(2)/

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

7 พฤศจิกายน 2555

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้การศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน อาจารย์สุพัตรา ตาลดี

ด้วย นางเจนใจ ก้อนใจจิตร นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต(กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังของผู้ปกครองต่อการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น” โดยมี อาจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

เพื่อให้การทำการค้นคว้าอิสระเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ เพื่อที่นิติตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแหง)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง
ปฏิบัติราชการแทน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ฝ่ายวิชาการบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทร.0-4374-3143 โทรสาร. 0-4372-1764

ที่ ศธ 0530.5(2)/

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

7 พฤศจิกายน 2555

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้การศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน อาจารย์จินตนา เจริญชีวกุล

ด้วย นางเจนใจ ก้อนใจจิตร นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต(กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังของผู้ปกครองต่อการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น” โดยมี อาจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

เพื่อให้การทำการค้นคว้าอิสระเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ เพื่อที่นิติตจะได้นำดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแหง)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง
ปฏิบัติราชการแทน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ที่ ศธ 0503.5(2)/

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

7 พฤศจิกายน 2555

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลนครขอนแก่น

ด้วย นางเจนใจ ก้อนใจจิตร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง “สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังของผู้ปกครองต่อการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) โดยมี อาจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

เพื่อให้การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดอนุญาตให้ นางเจนใจ ก้อนใจจิตร เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนในสังกัดของท่าน ทั้งนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว ตั้งแต่เดือน

เป็นต้นไป เพื่อที่นิติตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามหวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำเนิด)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง
ปฏิบัติราชการแทน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ฝ่ายวิชาการและจัดการศึกษานอกที่ตั้ง คณะศึกษาศาสตร์
โทร. 0-4375-4322 ถึง 40 ต่อ 6076

ประวัติย่อของผู้ศึกษาค้นคว้า

ประวัติย่อของผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ นายพินิจ โคตรงาม
วันเกิด วันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2516
สถานที่เกิด อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 555/86 หมู่บ้านราชพฤกษ์ ถนนบ้านกอก ตำบลบ้านเปิด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน ครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยม ถนนศิลปสนิท ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000
สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2528 ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประชานุสรณ์ อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
พ.ศ. 2534 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
พ.ศ. 2538 ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
สถาบันราชภัฏนครราชสีมา
พ.ศ. 2556 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม